

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM MİMARLIK DERGİSİ

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

PRINT ISSN: 2148-8142 - ONLINE ISSN: 2148-4880

PRINT ISSN: 2148-4880 - ONLINE ISSN 2148-8142

(SAYI: 19 YIL: 2020 - ISSUE: 19 YEAR 2020)

İMTİYAZ SAHİBİ

“Bu Dergi Türk Patent Enstitüsü Tarafından Marka Tescili İle Tescillidir”

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş.

www.guvenplus.com.tr

TMD DERGİMİZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

- 1 Dergimiz hakemli ve uluslararası indeksli bir dergidir. Her yayın en az iki alan uzmanı hakem tarafından değerlendirilmektedir. İki alan hakemi tarafından olumlu “yayınlanabilir” yönünde rapor almayan yayınlar dergimizde yayınlanmaz. Bu durum karşısında hiçbir yazar(lar) dergimiz üzerinde bir hak iddiasında bulunamaz. Dergimizde yayınlanmaya hak kazanan “Etik Kurul Raporu” bulunan yayınlara dair etik kurul bilgileri yazılı olarak editörlüğe gönderilmesi ve sisteme yayın yüklenirken sisteme yüklenmesi zorunludur. Etik kurul raporu olan ve sisteme bilgisi girilmeyen ya da yazılı olarak editörlüğe bilgileri ulaştırılmayan çalışmalardan doğan her türlü sorumluluk yazar(lar)’a aittir. Dergimizin hiçbir kurulu ve yetkilisi bu konuda maddi ve manevi sorumluluk kabul etmez. Dergi kurul ve üyeleri “yetkilileri” Hukuki yükümlülük altına alınmaz. Her yazar ve yazarlar bu durumu peşinen kabul etmiştir.
- 2 Dergi hakem ve kurullarında yer alan akademisyen ile diğer yetkililer hakkında yazar(lar) dergi sistem işleyişi sürecine dair bir talepte bulunamaz. Bulunsalar bile herhangi bir bilgi kendilerine verilmez, sistem süreci değiştirilmez. Dergimiz ile ilgili her türlü bilgi derginin web sayfasında www.mtddergisi.com adresinden edinilebilir.
- 3 Dergimiz yılda üç sayı şeklinde çıkmakta her yılın “Nisan – Ağustos – Aralık” aylarının son günü derginin sayısında bulunan tüm makaleler tek cilt halinde dergi web sistemine yüklenir. Dergi web sisteminden makaleler tüm okuyucular tarafından indirilir ve ilgili eser “makale” ve dergimize atıf yapılmak koşulu ile kullanılabilir. Dergimizin tüm sayılarına okuyucular ücretsiz olarak ulaşmaktadır.
- 4 Dergimizde yayınlanan tüm makaleler (ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706) kalite belgeleriyle ve (2015/04018-2015-GE-17595) Marka patent ile güvence altına alınmıştır. Yayınlanmış olan makaleler kalite, marka patent ve doi bilgileri ile ilgili çalışmanın yazarlarına eserleri hakkında her türlü hukuki hak ve uluslararası güvence sağlamaktadır.
- 5 Dergimiz basılı ve e dergi olarak yayınlanmaktadır. Print ISSN: Print: 2148-4880 Online: 2148-8142 numarası ile T.C. Kültür Bakanlığında dergimiz hakkında her türlü bilgiye ulaşılabilir.

- 6 Metin içinde (Yılmaz, 2015: 1) veya (Yılmaz ve diğ., 2015:1) şeklinde kaynak gösterimi, kaynakçada ise YILMAZ, M., (2015). Bergama Evlerinde Kapı Süslemeleri, TMD Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, Sayı: 1, Cilt: 1, ss.1-2 şeklinde gösterilir. Tüm yazarlar dergimizin son güncel sayılarını takip ederek ilgili sayılarda yayınlanan makalelerdeki yazım formatını kendi çalışmalarında uygulayabilir. İnternet kaynaklarında mutlaka erişim tarihi ve son ulaşılabilen internet linkinin tamamının başta kaynakça ve metnin kullanıldığı sayfa altında numaralandırılarak gösterilmesi bir zorunluluktur.
- 7 Kaynakça Türkçe alfabe sıralamasına göre düzenlenir. Tüm yazarlar için derginin son sayısındaki yazım formatı dikkate alınmak zorundadır.
- 8 Dergimiz uluslararası indeksli bir dergi olup dergimizde yayınlanan tüm çalışma ve makaleler derginin yayınlandığı tarih itibariyle ilgili indekslere mail yolu ile ulaştırılır.
- 9 Dergimizde özgün araştırma, inceleme, derleme, olgu sunumu, proje ve kitap tanıtımı “makale formatında olmak zorundadır” türünde yayınlara yer verilmektedir.
- 10 Dergimize gönderilen tüm çalışmalar sisteme yüklendiği şekil ve an itibariyle başka bir dergide yayınlanmamış, değerlendirmeye alınmamış ve red edilmemiş olması gerekir. Tüm sisteme yüklenen makaleler yazar(lar) tarafından bu kurallara uyulduğunu kabul etmiş sayılır. Aksi durumda ilgili yazar(lar) hakkında dergimiz hukuki haklarını saklı tutar. Oluşabilecek olumsuzluk karşısında maddi ve manevi tüm sorumluluk ilgili yazar(lar)’a aittir. Dergimiz T.C. Kanunlarına göre hareket eder.

GENERAL INFORMATION ABOUT TMD JOURNAL

- 1 Our journal is a refereed and internationally indexed journal. Each paper is evaluated by two referees who are field experts. The articles not reported as “issuable” positively by two field referees aren’t published in our journal. None of the author(s) can lay a claim on our journal in this case. Data, concerning the ethics committee of the studies, approved to be published in our journal, having the Ethics Committee Report, should be submitted to the editors in written and uploaded to the system with the article. Author(s) should take the responsibility of their articles, having the Ethics Committee Report, which were not submitted to the editors in written and were not uploaded to the system. None of the committees and the authorities in our journal are responsible for pecuniary and non-pecuniary damages. The committees and the authorities in our journal do not have any legal obligations. Author(s) have accepted this situation beforehand.
- 2 Author(s) cannot make a demand for the journal’s procedure concerning the academicians in journal’s referee board and other boards and other authorities. Even if so, they aren’t given any information, system process cannot be changed. Necessary information about our journal can be obtained from the website of the journal [www. mtddergisi.com](http://www.mtddergisi.com)
- 3 Our journal publishes three times a year, all articles in the relevant volume of journal are uploaded to the web system of the journal in one volume on the last day of the months “April – August – December.” All readers can download the articles from the journal’s web system and the relevant paper “article” can be used on condition that our journal is cited. Readers can download all volumes of our journal for free.
- 4 All articles published in our journal are assured with certificate of quality (ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706) and trademark patent (2015/04018-2015-GE-17595). Articles published provide their authors with all kinds of legal rights and international assurance regarding their articles with quality, trademark, patent and doi

- 5 Our journal has both printed and online versions. Necessary information about our journal can be obtained from the T.R. Ministry of Culture with the number ISSN: Print: 2148-4880 and Online: 2148-8142
- 6 Reference within the text should be (Yılmaz, 2015: 1) or (Yılmaz et al. 2015:1), in the reference part YILMAZ, M., (2015). It is indicated as Door Decorations in Bergama Houses, TMD International Refereed Journal of Design and Architecture Issue:1, Volume:1, pp.1-2. All authors must follow the latest volumes of our journal and apply the print format of the published articles in their own papers. It is an obligation to indicate the access date of the internet sources and the last accessed full internet link in the references and below the page by giving numbers.
- 7 References are arranged by the Turkish alphabet. The printing format in the last volume of the journal should be taken into account by all authors.
- 8 Our journal is an internationally indexed journal, and all articles and papers published in our journal are sent to relevant indices via e-mail by the publication date of the journal.
- 9 Original research, analysis, compilation, case study, project and book introduction “have to be in an article format” and these publications are also included.
- 10 10. All papers sent to the journal and uploaded to the system shouldn't be previously published, not evaluated and not rejected. All articles uploaded to the system are acknowledged that author(s) conform to these rules. Otherwise, our journal keeps its legal rights reserved. All material and moral responsibility regarding a negative situation belong to author(s). Our journal acts in line with the T.R. Law.

İÇİNDEKİLER

ARAŞTIRMA, UYGULAMA

- TARİHİ KENTSEL PEYZAJ ALANLARINDA SOSYAL
AĞLARIN ETKİSİ: SAFRANBOLU** 1-31
Özge Ceylin YILDIRIM, Gizem ÖZAL
- TEKİRDAĞ MERKEZ KENT KİMLİĞİNİN
MEKÂNA YANSIMASI** 32-68
Hatice Meltem GÜNDOĞDU, İsmail Oğuzata ÜNVEREN
- DİVRİĞİ ŞİFAHANESİ ANA EYVAN SİRİAL
MERKEZLİ DÜZ TONUZUNUN İNŞASI VE
GEOMETRİK ANALİZİ** 69-96
Sevda ATAK
- SU YÖNETİMİ VE YAPI ENDÜSTRİSİNDEKİ SU ETKİN
OTEL TASARIMLARI: İSTANBUL'DAKİ LEED
SERTİFİKALI SÜRDÜRÜLEBİLİR OTEL
KARŞILAŞTIRMALARI** 97-133
Gözde ÇAKIR KLASIF

BAŞ EDITÖRLER

Prof. Dr. Sercan ÖZGENÇİL YILDIRIM - Osman Gazi Üniversitesi - Mimarlık
Doç. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ - Hitit Üniversitesi - Resim / Çağdaş ve Dünya Sanat Tarihi

BAŞ EDITÖR YARDIMCILARI

Doç. Dr. Bülent SALDERAY - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Temel Sanat Bilimleri
Doç. Dr. Damla ALTUNCU - Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi - İç Mimarlık
Doç. Dr. Levent ARIDAĞ - Gebze Teknik Üniversitesi - Mimarlık

RESİM ALAN EDITÖRLERİ

Prof. Dr. Erdem ÜNVER - Atılım Üniversitesi
Doç. Dr. Atilla DÖL - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Doç. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ - Hitit Üniversitesi

MİMARLIK ALAN EDITÖRÜ

Doç. Dr. Levent ARIDAĞ - Gebze Teknik Üniversitesi

İÇ MİMARLIK ALAN EDITÖRÜ

Doç. Dr. Damla ALTUNCU - Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

ENDÜSTRİ ÜRÜNLERİ TASARIMI ALAN EDITÖRÜ

Dr. Öğr. Üyesi. Oya AKMAN - İstanbul Medipol Üniversitesi

GRAFİK TASARIM ALAN EDITÖRÜ

Doç. Dr. Ayşe Derya KAHRAMAN - Karatay Üniversitesi

TEKSTİL VE MODA TASARIMI ALAN EDITÖRÜ

Doç. Dr. Yüksel ŞAHİN - Eskişehir Teknik Üniversitesi

SERAMİK TASARIMI ALAN EDITÖRÜ

Dr. Öğr. Üyesi. Ezgi GÖKÇE - Uşak Üniversitesi

HEYKEL ALAN EDITÖRÜ

Dr. Öğr. Üyesi. Özcan ÖZKARAKOÇ - Akdeniz Üniversitesi

GENEL YAYIN YÖNETMENİ ve SİSTEM EDITÖRÜ

Doç. Dr. Levent ARIDAĞ - Gebze Teknik Üniversitesi

ERGONOMİ ALAN EDITÖRÜ

Prof. Dr. Ahmet Fahri ÖZOK - Okan Üniversitesi

DİL EDITÖRLERİ

Prof. Dr. Feryal ÇUBUKÇU - Dokuz Eylül Üniversitesi (İngilizce)
Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN - Marmara Üniversitesi (İngilizce ve Rusça)
Prof. Dr. Mustafa ÜNAL - Erciyes Üniversitesi (Arapça)
Doç. Dr. Gülsemin HAZER - Sakarya Üniversitesi (Türkçe)
Doç. Dr. Yakup POYRAZ - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (Türkçe)
Dr. Öğr. Üyesi. Abdullah KARATAŞ - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (İngilizce)
Dr. Öğr. Üyesi. Gökşen ARAS - Atılım Üniversitesi (İngilizce)
Dr. Sinem HERGÜNER - Gazi Üniversitesi (İngilizce)

İSTATİSTİK VE ÖLÇME DEĞERLENDİRME ALAN EDITÖRLERİ

Prof. Dr. Ahmet ERGÜLEN - Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Emre DÜNDER - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

TEKNİK EDITÖRLER

Doç. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ - Hitit Üniversitesi
Öğr. Gör. Ozan KARABAŞ - Hitit Üniversitesi
Burhan MADEN

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Ahmet ERGÜLEN - Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Adnan DİKİÇİOĞLU - İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Anke VAN HAL - Nyendore Business University
Prof. Dr. Ahmet ÖZOL - Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Fahri ÖZOK - Okan Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Şinasi İŞLER - Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşegül AKDOĞAN EKER - Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Aysu AKALIN - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşen ÇELEN ÖZTÜRK - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Basri ERDEM - Işık Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent EKER - Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. David GARLAN - Carnegie Mellon University
Prof. Dr. Diana LAURILLARD - University of College London
Prof. Dr. Erdem ÜNVER - Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Edward FRANCIS DELONG - University of Hawaii
Prof. Dr. Eva L. BAKER - UCLA
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ - Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Feryal ÇUBUKÇU - Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Federico BALAGUER - University of Nacional De La Plata
Prof. Dr. Füsün ÇAĞLAYAN - Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Füsün DEMİREL - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN - Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. George DODDS - Tennessee University
Prof. Dr. H. Müjde AYAN - Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya KALAYCIOĞLU - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ELMAS - Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim DİNÇER - Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. John GREGORY LEARNED - University of Hawaii
Prof. Dr. Jules LUBBOCK - University of Essex
Prof. Dr. Kai HWANG - University of Southrn California
Prof. Dr. Kerstin MEY - University of Westminster
Prof. Dr. Lan PARKER - University of Leicester
Prof. Dr. Mark DEKAY - Tennessee University
Prof. Dr. Mike SHARPLES - The Open University
Prof. Dr. Mesut GÜNER - Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ÜNAL - Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Mümin ŞAHİN - Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Monika CHAO-DUIVIS - Tüdelift
Prof. Dr. Michael TWIDALE - University of Illinois

Prof. Dr. Marleen HERMANS - Tüdelift

Prof. Dr. Nihal ARIÖĞLU - İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Nilay COŞGUN - Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuz YILMAZ - Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Öner DEMİREL - Kırkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Peter LUSCUERE - Tüdelift
Prof. Dr. Ran GINOSAR - Technion Israel Institute of Technology
Prof. Dr. Reza LANGARI - Texas University
Prof. Dr. Ricardas BARTKEVICIUS - Lietuvos Edukologijos University
Prof. Dr. Robert WINTER - University of St. Gallen
Prof. Dr. Sercan ÖZGENÇİL YILDIRIM - İstanbul Medipol Üniversitesi
Prof. Dr. Setha LOW - City University of New York
Prof. Dr. Scott WALL - Tennessee University
Prof. Dr. Thijs ASSELBERGS - Tüdelift
Prof. Dr. Xue-Zhong TONY HE - University of Sydney
Doç. Dr. Ayşe Derya KAHRAMAN - Karatay Üniversitesi
Doç. Dr. Arnav JHALA - North Carolina State University
Doç. Dr. Allyson FIONA HADWIN - University of Victoria
Doç. Dr. Alfredo ANDIA - FIU
Doç. Dr. Bobab VESIN - University of South - Eastern Norway
Doç. Dr. Damla ALTUNCU - Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Derya GÜLEÇ ÖZER - Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Fitnat ÇİMŞİT KOŞ - Gebze Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan SAĞLAM - Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Levent ARIDAĞ - Gebze Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mohammad Arif KAMAL - Aligarh Muslim University
Doç. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ - Hitit Üniversitesi
Doç. Dr. Raymond MAR - York University
Doç. Dr. Shahin VASSIGH - Florida International University
Doç. Dr. Yüksel ŞAHİN - Eskişehir Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Betül COŞGUN - Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Betül BEKTAŞ EKİCİ - Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ezgi GÖKÇE - Uşak Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hatice KIRAN ÇAKIR - Trakya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÜSTÜNDAĞ - Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Oğuz GÖK - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Oya AKMAN - İstanbul Medipol Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ö. Fatih KEÇECİOĞLU - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özcan ÖZKARAKOÇ - Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pınar KISA OVALI - Trakya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep YAMAN - Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zual KORUR - Medipol Üniversitesi

HUKUK DANIŞMANLARI

Av. Fevzi PAPAĞCI
Av. İbrahim DURSUN
Av. Mehmet AYDIN
Av. Nazmi ARİF
Av. Onur BAYKAN
Av. Rozerin Seda KİP
Av. Yasemin ÖZ

YAYIN KABUL ETTİĞİMİZ BİLİM DALLARI

- ✓ Diğer Bilim Dalları
- ✓ Endüstri Ürünleri Tasarımı
- ✓ Grafik Tasarım
- ✓ Güzel Sanatlar
- ✓ Heykel Tasarımı
- ✓ Mimarlık
- ✓ Peyzaj Mimarlığı
- ✓ Seramik
- ✓ Tasarım
- ✓ Tekstil ve Moda Tasarımı
- ✓ İç Mimarlık

DISCIPLINES

- ✓ Other Sciences
- ✓ Industrial Products Design
- ✓ Graphic Design
- ✓ Fine Arts
- ✓ Sculpture Design
- ✓ Architecture
- ✓ Landscape Architecture
- ✓ Ceramic Design
- ✓ Design
- ✓ Textile and Fashion Design
- ✓ Interior Architecture

DERGİNİN TARANDIĞI İNDEKSLER

Doç. Dr. Levent Arıdağ
Mimarlık Alan Editörü

Değerli okurlar ve bilim insanları,

Dergimizin 2020 yılının nisan sayısında 4 araştırmaya yer verilmiştir. Bu sayıda birbirinden önemli çalışmalarla bizleri destekleyen yazarlarımıza gönülden teşekkür ederiz. Her sayıda olduğu gibi bu sayıda da değerli hakem kurulumuza, dergimizin sizlere ulaştırılmasında arka planda çalışan, büyük emek sarf eden editörler kurulu, sistem yönetimi ve yayın kurulundaki bilim insanlarına da ayrıca teşekkür ediyoruz.

Bu sayıdaki araştırmalardan biri hızlı bir kentleşme yaşayan Tekirdağ ili merkez ilçesinin kent kimliği özellikleri açısından incelenmesi ve kent kimliğinin, mekan-insan ilişkileri bağlamında mekana yansımalarının analizi yapılmaktadır. Diğer bir araştırma, Divriği Şifahanesi ana eyvan tonozunun geometrik yapısını incelemektedir. Madrid “Taller de Construcción Gótica” (Gotik İnşa Atölyesinde)da kabul edilen hipotez üzerinden tonozun olası yapım prosedürü varsayımlarıyla bir modeli inşa edilmektedir. Başka bir çalışmada da LEED sertifikalı sürdürülebilir otellerin su etkinliğini ele alarak hangi uygulamalar ve stratejilerle ciddi su tasarrufları elde edebileceğini ortaya koymakta, su etkin otellerin su yönetimi için önemini ve otel müşterilerinde bir tercih nedeni olup olmadığını araştırılmaktadır. Son araştırma UNESCO Dünya Miras Alanı Safranbolu örneğinde, miras değerlerinin algılanışı ve deneyimlenmesi için yeni açılımlar sunan sosyal medyanın tarihi kentsel peyzajın korunması, tanıtılması ve algılanma biçimine katkısı ele almaktadır.

Uluslararası Hakemli
Tasarım ve Mimarlık Dergisi

(Dergimizde etik kurul raporu gerektiren her türlü çalışmada yazar(lar) editörlüğe ve derginin sistemine yayın yüklerken gerekli etik kurul rapor bilgilerini girmekle yükümlüdür. Hiçbir koşul ve şartlarda oluşan ya da oluşacak bir sorunda – problemde dergimiz, yayın kurulu, imtiyaz sahibi, yazı işleri, hakem ve bilim kurulları sorumluluk kabul etmez. Yazar(lar) bu bilgiyi dergiye yazılı olarak vermekle yükümlüdür. Bu konuda tüm sorumluluk yazar(lar) a aittir).

Basın Yayın Kanununun “5187” gereğince basılı eserler yoluyla işlenen fiillerden doğan maddi ve manevi zarar m-13-14 kapsamında dergimizde yayınlanan yayınların içeriği ve hukuki sorumluluğu tek taraflı olarak yazar(lar) a aittir. Dergimiz, yönetim, hakem, editör, bilim ve imtiyaz sahibi bu yükümlülükleri kabul etmez. Dergimizde bilimsel içerikli, literatüre katkı yapan, bilimsel anlamda değer ifade eden çalışmalar kabul edilir ve yayınlanır. Bunun dışında siyasi, politik, hukuki ve ticari içerikli fikri sınai haklar kanununa aykırılık içeren yayınlara yer verilmez. Olası bir olumsuzluk durumunda yazar(lar) doğabilecek her türlü maddi ve manevi zararı peşinen kabul etmiş ve yüklenmiştir. Bu nedenle ikinci üçüncü ve diğer şahıs ile kurumlar konusunda dergimiz yönetimi ve kurulları hiçbir sorumluluğu kabul etmez. Bu yönde dergimiz ve kurulları üzerinde bir hukuki yaptırım uygulanması söz konusu olamaz. Eserlerin içeriği ve mevcut durumu yazar(lar) ait olup dergimiz bu yayınların sadece yayınlanması ve literatüre kazandırılması aşamasında görev üstlenmiştir. Tüm okuyucu, kamuoyu ve takipçilerine ilan edilmiştir.

Distinguished readers and scientists,

There are 4 research studies in April issue of our journal in 2020. We would like to extend our deepest gratitude to the authors who have supported us with their valuable studies. As in each issue, we thank the editorial board, system management and the scientists in publication board who have worked hard to make sure the journal has reached you.

One of the research studies in this issue covers analysis of the urban identity characteristics of central district of Tekirdağ province experiencing a fast urbanization and performing an analysis on the reflections on the place within the scope of place-person. Another research discusses the geometrical structure of Divriği Hospital main iwan vault. A model is being built with the presumptions of possible building procedure of vault over the hypothesis accepted in Madrid “Taller de Construcción Gótica” (Gothic Building Workshop). Another research reveals that how serious amount of water can be saved with which applications and strategies by discussing the water activity of sustainable hotels with LEED certificate and examines the importance of water-effective hotels for water management and whether it is a preference reason for hotel customers. The latest research addresses the contribution of social media to the preservation, promotion and perception of historical urban landscape, which offers new insights for the perception and experience of heritage values in the UNESCO World Heritage Site Safranbolu sample.

International Refereed Journal
of Architecture and Design

(In any kind of study requiring ethical board report in our journal, author(s) is/are obliged to enter the data of necessary ethical board report while uploading their publication in editorship and journal system. Our journal, publication board, grant holder, editorial office, referee and science boards do not undertake any responsibility for a problem to occur under any circumstances and conditions. Author(s) is/are obliged to give this information to journal in written. All liability in this issue belongs to author(s)).

As per the “5187” of Press Law, material and emotional damage arising from the actions via published works, the content and legal responsibility of the publications published in our journal within the scope of m-13-14 unilaterally belong to author(s). Our journal, executive board, referees, editor, science board and publisher don’t accept these obligations. The scientifically valuable papers with scientific content which contribute to literature are accepted and published in our journal. Apart from this, the papers with political, legal and commercial content which are against the intellectual property rights are not accepted. in case of a possible negative situation, author(s) is/are regarded as accepting and undertaking all kinds of possible material and emotional damage beforehand. Therefore, our journal’s management and other boards don’t accept any responsibility regarding the second, third and other persons and institutions under any condition. in this sense, a legal sanction on our journal and its boards is out of question. The content and the current status of the papers belong to author(s) and our journal only takes part in the publication of these papers and contribution to literature. Respectfully announced to all readers, public and followers by publication.

TARİHİ KENTSEL PEYZAJ ALANLARINDA SOSYAL AĞLARIN ETKİSİ: SAFRANBOLU ¹

IMPACT OF SOCIAL NETWORKS IN HISTORICAL URBAN LANDSCAPING AREAS: SAFRANBOLU

Özge Ceylin YILDIRIM¹, Gizem ÖZAL²

¹ Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul / Türkiye

² Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Niğde / Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1928-566X¹, 0000-0002-8721-9552²

Öz: Tarihi Kentsel Peyzaj yaklaşımı, kentsel mekânların ve bağlantıların, doğal özelliklerin ve düzenlemelerin ve bunların kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasi değerlerle ilişkileri kentsel bağlamdaki tarihi alanların tanımlanmasını, korunmasını ve yaşatılmasını önermektedir. UNESCO'nun Tarihi Kentsel Peyzaj yaklaşımı ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin kentlerin ve kent parçalarının ziyaretçileri tarafından anlaşılması ve onlara tanıtılmasında kullanılmasını teşvik etmektedir. Günümüzde her şeyi erişilebilir kılan bu bilgi ve iletişim teknolojileri- özellikle sosyal medya- ile ziyaretçilerin ve kullanıcıların kültürel miraslarla aktif olarak etkileşime girmesi, bilinç oluşturulması ve birbirleriyle bağlantıya geçmeye teşvik edilmesi için kullanılan önemli bir araç haline gelmektedir. Aynı zamanda sosyal medya analitik bir araştırma gerçekleştirilebilmesi için veriler sağlamaktadır. Ancak bu verilerin miras değerlerinin korunması, planlaması ve yönetimini desteklemek için kullanımı çok sınırlıdır. **Amaç:** Bu çalışmada, UNESCO Dünya Miras Alanı Safranbolu örneğinde, miras değerlerinin algılanışı ve deneyimlenmesi için yeni açılımlar sunan sosyal medyanın tarihi kentsel peyzajın korunması, tanıtılması ve algılanma biçimine katkısı araştırılmıştır. **Yöntem:** Literatür taraması temelinde, sosyal medya araçlarından biri olan konum verisine ulaşılabilen ve tarihsel süreçte konum ve fotoğraf verisi üzerinden değerlendirme yapılabilecek sosyal ağ olan Flickr uygulaması üzerinde konum, fotoğraf, etiket verileri 2004 yılından itibaren yıllara göre analiz edilmiş, 2010 yılında güncellenen Koruma Amaçlı İmar Planı üzerine işlenmiştir. **Sonuç:** Sosyal medya aracılığıyla mirasların evrensel değer tanımları hakkında bilgi vermek, kullanıcılarının ve ziyaretçilerinin koruma bilincinin gelişmesi, tarihi kentsel peyzajın korunmasına aktif olarak dâhil edilmesinde yardımcı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Kentsel Peyzaj, Sosyal medya, Flickr, CBS

Abstract: The Historical Urban Landscape approach proposes the definition of urban areas and connections, natural features, regulations and their relations with cultural, social, economic and political values that the definition, preservation and survival of historical areas in the urban context. UNESCO Historical Urban Landscape approach encourages the use of information and communication technologies in understanding and promoting the visitors of cities and parts of the city. These information and communication technologies that make everything accessible today - especially social media - are an important tool which used to actively engage visitors and users with cultural heritage and encourage awareness and engage with each other. At the same time, social media provides data for an analytical research. However, the use of this data to support the protection, planning and management of heritage values is very limited. **Aim:** In this study, the contribution of social media to the historical urban landscape, which offers new openings for the perception and experience of heritage values in the city of Safranbolu, UNESCO World Heritage Site was investigated. **Method:** With in the scope of the literature review, location, photograph and tag data were analyzed by years on Flickr application, which is one of the location-based social media tools. The data were processed on the Protection Reconstruction Plan updated in 2010. **Results:** information was given about the universal value definitions of heritage through social media. It also shows that social media is actively involved in the development of protection awareness of users and visitors and the active involvement of the historic urban landscape.

Keywords: Cultural Heritage, Urban Landscape, Social Media, Flickr, GIS

Doi: 10.17365/TMD.2020.1.1

- (1) **Sorumlu Yazar - Corresponding Author:** Özge Ceylin YILDIRIM, (Arş.Gör., Researsg Assist.), Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul / Türkiye, ozgeceylinyildirim@gmail.com, **Geliş Tarihi / Received:** 28.01.2020, **Kabul Tarihi / Accepted:** 30.04.2020, **Makalenin Türü: Type of Article (Araştırma - Uygulama / Research -Application), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None, Etik Kurul Raporu / Ethics Committee: Yok / None**

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Hızla artmakta olan dünya nüfusu kontrol-süzce kentleşme süreci içerisinde olan yerleşimlerde sosyal ve mekânsal parçalanmalara neden olmaktadır. Aşırı yoğun ve standartlaşan yapılar, yetersiz kamusal ve yeşil alanlar, altyapı ve ekonomik sıkıntılar, sosyal ayrışmalar giderek artmakta ve bu durum kentlerin yaşanabilirliği, yaşam kalitesi ve sürdürülebilirliği için risk teşkil etmektedir. Kentsel özgünlük ve çevre kalitesi günden güne düşen ve hızla büyüyen kent içerisinde sıkışıp kalan tarihi çevreler zarar görmekte, tarihi çevrenin yapısal ve görsel olarak özgünlükleri, bütünlükleri kaybolma tehlikesi taşımaktadır (Dinçer, 2013: 31-32). Kentleşme hızında yaşanan artış, kentin içerisinde bulunan tarihi alanlarla olan diyalogun zayıflaması ve ilişki kurulmaması, bu alanların turizm nesnesi haline dönüşmesi ve alınan önlemlere rağmen korunamaması 2011 yılında UNESCO tarafından benimsenen “Tarihi Kentsel Peyzaj Kavramı” çerçevesinde tavsiye kararlarının alınmasına neden olmuştur. Bu kararlarda demografik değişimlerin, iklim değişikliklerinin, küreselleşmenin sonucunda oluşan kentleşme stratejileri ile kentleşme baskına maruz kalan miras alanlarının, kitlesel turizm anlayışının, turizm nesnesine dönüşen mirasların maruz kaldığı risklere vurgu yapılmaktadır. Tarihi

kentsel peyzaj kavramının içeriği açıklamaktadır (UNESCO, 2005).¹

“...bu kavram arkeolojik ve paleontolojik sitler de dahil olmak üzere, doğal ve ekolojik bağlamdaki tüm bina gruplarını, yapıları ve açık alanları ifade eder ki bunlar belli bir dönemde insan yerleşimlerini oluşturan, arkeolojik, mimari, tarih öncesi, tarihi, bilimsel, estetik, sosyo-kültürel ve ekolojik açıdan uyum ve değer taşır. Bu peyzaj modern toplumu şekillendirir ve bugün nasıl yaşadığımızı anlamamız açısından büyük değer taşır...”

Tarihi kentsel peyzaj, kentsel miras alanlarında toplumun katılımını etkinleştiren bütüncül ve sosyal olarak kapsayıcı yaklaşımın uygulamasını öneren bir yaklaşım ve anlayış biçimidir. Kent içinde kalmış olan tarihi alanların kentten bağımsız bir şekilde korunmasının ötesinde toplumsal ve kültürel kaygılar ön planda tutularak kent planlaması süreçleri ile bütünleştirilerek korunması ve kentsel kalkınma süreçlerini desteklenmesini önermektedir. Bu kavram kent bağlamında, mekânsal bağlantılar ve organizasyonlara ait miras değerlerinin belirlenmesi, yönetimi ve korunması amacıyla sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerin yanı sıra bulunulan çevre ile kurulan iletişimi dikkate alan, kenti zaman ve mekânda süreklilik olarak tanımlayan bir

¹ whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-48-1.pdf (E.T:20.01.2020).

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yaklaşım önermektedir. Yaklaşım, ulusal ve uluslararası kamu ve özel aktörlerinde dâhil edildiği, farklı ortaklıkların katılımı ile yasal ve yönetsel konuları bir arada içermektedir. Tarihi miras alanlarının korunması kavramı sadece tarihi alanların değil aynı zamanda dinamik organizma olan kent düzeyinde değişimin yönetilmesine de odaklanmaktadır.

Bilgi ve iletişim çağında, teknolojik gelişmeler bilginin toplumsallaşması, anlam ve bağlam kazanmasını sağlamıştır. Bu değişimle birlikte toplumun bilgiye erişme süresi ve yöntemi gelişmiş zaman ve mekân yeniden biçimlenmeye başlamıştır. Medya teknolojilerinin toplumun biçimlenmesinde rol oynadığını vurgulayan ve medya araçlarını bir mesaj olarak gören olarak gören McLuhan (2005: 11-40), medya ve toplumsal yansımaları “Tüm medya insanın fiziksel veya ruhsal yatkınlığının uzantısıdır” şeklinde açıklamıştır. Kültür ve toplumda yaşanan değişiklikler iletişim araçlarında yaşanan değişimlerin bir uzantısıdır (İnnis, 2006: 41-95). Teknolojik gelişmelerin yansımaları olarak oluşan günümüz medya çağında, bireylerin tarihi kentsel dokuların kimliğini, somut ve somut olmayan miras değerlerini deneyimlemeleri için kullanılan birçok yenilikçi araç bulunmaktadır. İnternet teknolojileri (IoT) ile kent ziyaretçileri yabancı oldukları alan ile ilgili bilgileri, fotoğrafları ve diğer ziyaretçilerin ya da kentlilerin önerilerini görüntüleyebilmek de alanda

yer alan görülmesi gereken yerleri araştırarak kendi görüş, karar ya da eylemlerini sosyal ağ araçlarını kullanarak ifade edebilmektedir. Günümüz kentlerinde konum duyarlı iletişim teknolojilerinin yaygın kullanımı, sosyal ağ ve fiziksel çevre arasında ilişki kurarak sanal olan ile gerçeklik arasında köprü kurar. Kullanıcıların davranışları, sosyal ağlarındaki eylemleri, beğenileri, yorumları ve konum verileri katmanlar oluşturarak kent için bir ağ oluşturur. UNESCO tarafından iletişim, araştırma ve bilişim bağlamında halkın katılımının artırılması için bu araçların gerekliliği ve önemi vurgulanmaktadır. Bu Tarihi Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararı’nda aşağıdaki bilgi yer almaktadır (UNESCO, 2011).²

“Bilişim ve iletişim teknolojilerinin kentsel alanların ve tamamlayıcı unsurlarının karmaşık yapılarının belgelendirilmesi sunulması ve anlaşılmasında kullanılmak üzere teşvik edilmesi gerekir. Bu verilerin toplanması ve analiz edilmesi kentsel alanlara ilişkin bilgilerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Katılımlarını sağlamak için toplumun tüm kesimlerine, özellikle, gençlere ve temsil edilmeyen gruplara ulaşmak önem taşımaktadır.”

Sosyal medya, kullanıcılar ve araştırmacılar için; insanların yaşamış oldukları ya da ziyaret ettikleri ve sosyal medya araçları ile paylaştıkları tarihi kentsel mekânlar hakkın-

² UNESCO (2011), <https://whc.unesco.org/en/hul/> (E.T:16.04.2019).

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

da gerçek zamanlı analitik değerlendirme yapılmasını sağlamaktadır. Sosyal medya ICOMOS, UNESCO, birçok koruma uzmanı ve akademisyenler tarafından nicel veriler elde edilebilecek bir araç olarak kabul edilmektedir. Ayrıca kültürel miras alanlarının değerinin yayılması, insanlara ait kişisel deneyimlerin tanımlanması için çok sayıda veri sağlamaktadır. Sosyal medya kullanıcılarının kültürel mirasla etkileşimlerini kolektif bellek ve kimlikleri ile ilişkilendirerek katılımcı platformda ele alması ile bu alanları farklı bir açıdan değerlendirmemize olanak sağlamaktadır. Sosyal medya kullanıcılara, kültürel miras dünyasında pasif bir alıcıdan aktif bir ortak yaratıcılığa sahip olmalarını sağlamaktadır. Ancak sosyal medya araçlarının, elde edilen veriler, tarihi kentsel mekânlar hakkında bilgi alınması, bu alanların tanıtılması ve bireylerin bilinç düzeyinin artırılması gibi kentsel ve koruma bağlamında kullanımı sınırlı düzeyde kalmış olup genişletilmesi gerekmektedir. Çalışmanın ana eksenini oluşturan bu alanda yeterli çalışma bulunmaması çalışmanın problemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda tarihi kentsel peyzaj kavramı ile bütüncül koruma yaklaşımında sosyal medyanın araç olma durumu ve etkisi araştırılmıştır.

AMAÇ ve KAPSAM

Bu çalışmada, kullanıcıları tarafından etiketlenmeler ve yorumlarla mekânsal veriler veren sosyal medya araçlarının, kullanıcı-

larının gerekçeleri, algıları ve değerlere bakış açılarının anlaşılmasında yeni yöntemler sağladığını, tarihi kentsel peyzaj değerlerinin kullanıcı ve ziyaretçi ile etkileşimi ile algılanışının tanımlanabilirliği sorgulanmaktadır. İletişim ve bilgi çağının araçlarından biri olarak sosyal medya aracılığı ile toplumsal katılım sağlanarak, geleneksel koruma anlayışlarının ötesinden uzmanların, yöneticilerin karar alma mekanizmalarının geliştirilebileceğine inanılmaktadır. Tarihi kentsel peyzaj değerleri ile ilgili ziyaretçi davranışlarını ve değerlerini değerlendirmek için sosyal medya araçları kullanılarak araştırma biçimlerini genişletmek amaçlanmıştır. Bu çalışmada fotoğrafların içerikleri ve bunları tanımlamak için kullanılan etiketler ile kentsel kültürel miras alanındaki konumları ve faaliyetleri ile ilişkileri incelenmiştir. Safranbolu kentinin tarihi kentsel peyzaj yaklaşımı üzerinden sosyal medya araçları kullanılarak incelenmesi üzerine literatürde bir çalışma olmaması çalışmanın özgün değerini göstermektedir. Sosyal medya platformları fotoğraf, video paylaşımı ile diğer kullanıcılarla iletişim kurma olanağı sağlamaktadır. Çalışma kapsamında Flickr uygulamasının seçilmesinin nedeni diğer sosyal medya uygulamalarından farklı olarak fotoğraf paylaşımında konum verilerine erişim kısıtlaması bulunmamaktadır. Uygulamanın API verilerini erişime açmış olması yapılan çalışmanın doğru verilerle değerlendirme yapmasına olanak sağlamak-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

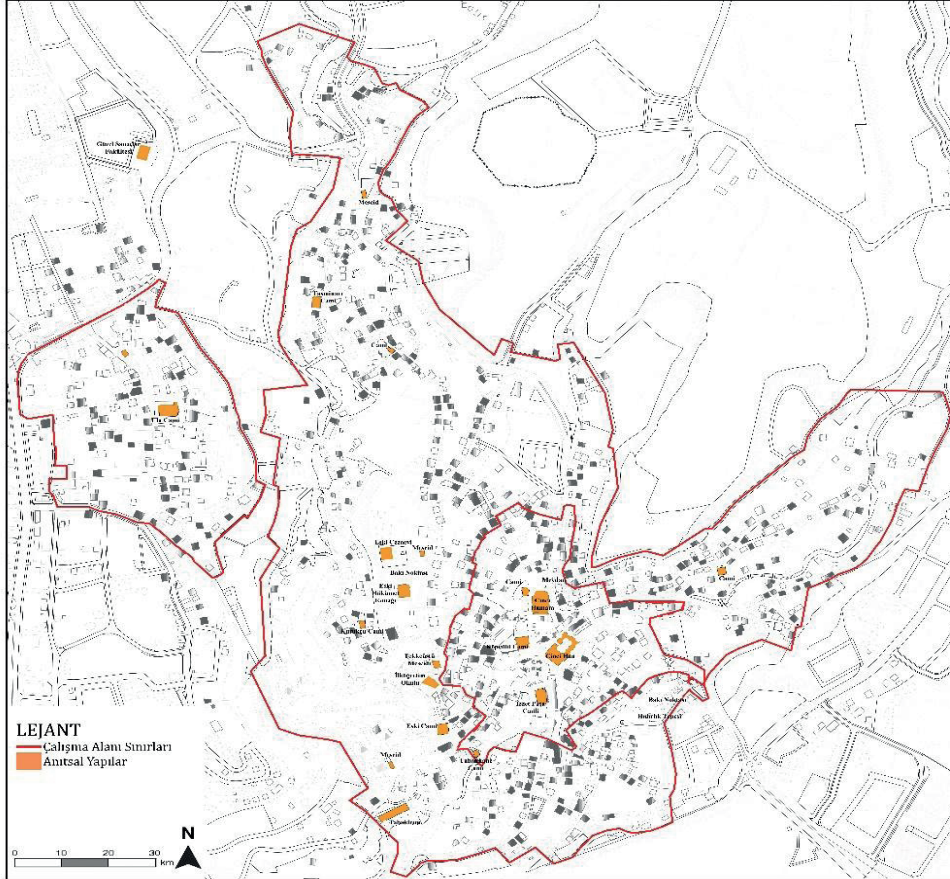
(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tadır. Flickr, coğrafi konum ve tarih bilgisi veren, farklı etiketleme imkanı sunarak açık veri (open data) olarak paylaşılan fotoğraflar üzerinden bireylerin tarihi kentsel peyzaj algılarını görselleştirmek ve miras değerleri ile etkileşimlerini yorumlamamıza olanak sağlamaktadır. Bu çalışma ile elde edilen konum tabanlı veriler kapsamında, tarihi kentsel peyzaj alanlarının önemi, bu alanların medya kullanıcıları tarafından algılanma biçimleri, aktarım yöntemleri ve aktarım sıklıklarının analiz edilmektedir. Bu medya aracının kentsel peyzaj alanlarının tamamlayıcı bir unsuru olarak belgelendirilmesindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında tarihi ve kültürel birikimi olan, Türk kentsel tarihinin bozulma-

mış örneklerinden biri olan, geleneksel kent dokusu, anıtsal ve sivil mimari mirasları ile 1994 tarihinde UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne "kültürel" (ii), (iv) ve (v)³ ölçütleri ile alınan Safranbolu örnekleme seçilmiştir. Safranbolu koruma amaçlı imar planında "Kentsel Sit Alanı" olarak kabul edilen Bağlar, Eski Çarşı ve Kıranköy Kentsel Sit Alanlarından Flickr üzerinden paylaşılan fotoğrafların yoğunlaştığı Eski Çarşı ve Kıranköy Kentsel Sit Alanları çalışma sınırları olarak belirlenmiştir (Şekil 1). Safranbolu kenti düzeyinde, tarihi kentsel peyzaj alanının karakteri hakkında tüm yönleriyle bilgi elde etmek amacıyla sosyal medya platformu Flickr ile konum tabanlı fotoğraflar ve etiket verilerinin analizi yapılmıştır.

Şekil 1. Çalışma Alanı Sınırları Kavramsal Çerçeve

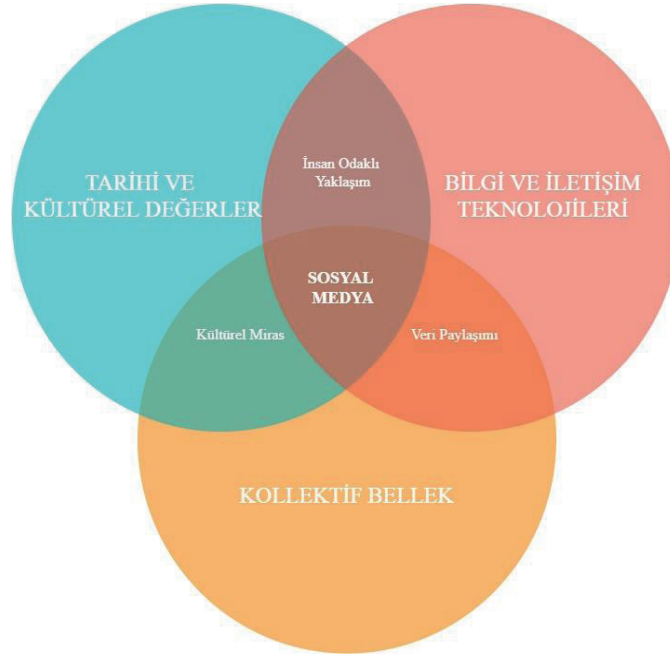
Teknolojik gelişmeler ile sosyal medyanın gündelik hayatımızdaki konumu, tarihi kent-sel dokunun keşfinde yeni yöntemlere, sosyal faaliyetlere, etkileşim alanına olanak tanımaktadır. Özellikle kültürel mirasların nasıl algılandığı ve etkileşim yolları hakkında veri oluşturmaktadır. Dijital ortamların hem içerik hem de kullanıcılara aktif olarak katılım imkanı sunmasıyla (Affleck ve Kvan, 2008: 270) kültürel mirasların tarihi fotoğraflarının

paylaşıldığı platformlar, konum tabanlı güncel görünümünü, etkileşimleri ortaya koyan fotoğraflar alanın belgelenmesi ve arşiv oluşturulmasına olanak sağlamaktadır. Bu çalışmanın kavramsal çerçevesi kültürel miras ve sosyal medya bağlamında üç temel kavram etrafında inşa edilmiştir (Ginzarlya, Rodersb, Tellera, 2019: 3) (Şekil 2).

1. Sosyal medya, insan odaklı kültürel miras için bir platformdur.

2. Sosyal medyada fotoğraf paylaşımı kültürel bir ifade şeklidir.

3. Sosyal medya kolektif bellek oluşturulmasını sağlamaktadır.

Şekil 2. Kavramsal Çerçeve

Sosyal medya, sosyal bir platform olması, kültürel ifade etme yöntemi ve kolektif bellek oluşumunda katkısı olması ile modern mimarlıkta önemli bir yeri bulunmaktadır. İnsan odaklı kültürel miras alanları için bir platform olmakla birlikte kolektif bellek oluşturulmasında rol oynamaktadır. Kentsel mekânlar deneyimlenen ve yaşanmış mekânlar toplumsal anıları, mekanlar ise kentsel belleği biçimlendirmektedir (Hebbert, 2005: 581-596). Geçmişten günümüze yaşanan deneyimler sonucu oluşan kolektif bellek sürekli olarak devinim halindedir. Halbwachs (2016: 51-62) kolektif belleğin verili olarak değil sosyal olarak inşa

edilen bir olgu olduğunu belirterek ortak geçmiş, kültür, kimlik değerleri, gelenekler, inanışlar gibi sosyal olayların yorumlanması ile şekillenen toplumsal deneyim ve paylaşımlar olarak ele almaktadır. Nora (2006:19), toplum tarafından üretilen, hatırlama ve unutma diyalektiğine açık, sürekli değişim ve gelişim halinde var olan yaşamın kendisini bellek olarak betimlemektedir. Kolektif bellek bireysel hatıraların ve belleğinde içinde bulunduğu toplumsal çerçeve içinde tüm bellek biçimlerini kapsamaktadır. Sosyal medya aracılığı ile kişisel anılar, gündelik hayatın akışı, tarihsel süreçte birikimler sonucunda

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

oluşan sosyo-kültürel altyapı ve kent kimliğine ait unsurları paylaşılabilir olmaktadır. Kolektif belleğin ürünlerinden olan kültürel miras alanlarının korunmasına yönelik olarak Tarihi Kentsel Peyzaj yaklaşımı, koruma alanında yapılan uygulamaların toplumun değişim ve gelişim ihtiyaçlarına cevap vermesi ve değerlerin korunmasını vurgulanmaktadır (UNESCO, 2011). Bu yaklaşımla, bireysel ve toplumsal birikimlerle oluşan somut ve somut olmayan kültürel değerlerin ifadelerin önemi belirtilmektedir. Bu ifadeler kültürel faaliyetler, festivaller, tanıtım amaçlı yapılan çeşitli organizasyonlar, fotoğraf, video, film gibi çeşitli iletişim araçları gibi çeşitli yöntemlerle aktarılmaktadır (Kleymeyer, 1994: 3). Belirli bir topluma ait olan kültürel değerlerin, kolektif belleğin ve bunların ifade biçimleri ile miras değerlerinin evrensel olarak korunması ve yaşatılması için sosyal medya araçları katkı sağlamaktadır. İnsan odaklı yaklaşımla tarihi kentsel alanların yönetimi ulusal ve uluslararası sözleşmeler ile önemli hale gelmiştir (ICCROM, 2015). Bu sayede kullanıcının gereksinimleri kolektif bellekleri ve kimlikleri korunarak ve toplumsal katılımı karşılanmaktadır.

Berger (2008: 27-47) görsel bilginin oluşturduğu imgelerin aktarılmasında fotoğrafların önemli bir etken olduğunu belirtmektedir. Fotoğraflar, bireylerin kimliklerinin, öykülerinin ve hafızalarının bir parçası olarak su-

nulmaktadır (Hause, 2007: 38). Kamuya açık olarak sosyal medyada paylaşılan fotoğraflar, günlük aktivitelerin gerçekleştirildiği, toplumun ortak olarak kullandığı mekânlar bağlamında ortak bir kolektif bellek oluşturulmasında önemli rol oynamaktadır. Kültürel, sosyal, ekonomik, siyasal, dinsel, etnik kimlik gibi çoklu kimlikler ve ekonomik düzey, politik durumlar, sosyal sınıflar ve diğer birçok durumlara ilişkin veriler sağlamaktadır (Sen, 2007: 20). Günümüzde sosyal medya araçları kullanılarak paylaşılan fotoğraflara etiketlerle açıklama yapılmaktadır. Kullanılan etiketler, kullanıcıların ilgi alanlarını ve algılarını yansıtmaktadır. Kısaca etiketleme bireylerin kişisel düşünce ve duyguları içeren fotoğrafların sözlü olarak ifade edilmesidir (Nov, Naaman ve Ye, 2008: 1098). Bu bağlamda fotoğraf paylaşmak, etiketlemek ve açıklamak, kullanıcıların için kültürel bir ifade biçimidir. Bu içeriklerin coğrafi etiketli görüntülerin yoğunluğunun, belli bir ilgi ve değerle ilişkilendirilerek haritalanması ile görselleştirilerek kişi algısını, ifade biçimini ve ilgi çekici noktaları onların yorumları ile elde etmemiz sağlanabilir. Ayrıca tarihi miras alanlarının tanıtılmasında katkıda bulunmaktadır (Tweed ve Sutherland, 2007: 64).

YÖNTEM

Sosyal medyadan metin ve görüntü analizleri ile turizm, kültürel miras, çevre çalışmaları birçok disiplin farklı yöntemlerle bulgular

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

elde etmiştir. Çalışmanın kavramsal altyapısının geliştirilmesi için peyzaj algısını ve özel davranış biçimlerini görselleştirmek ve verileri analiz edebilmek için sosyal medya platformları olan Twitter, Flickr gibi çeşitli yöntemlerin yer aldığı literatür incelenmiştir. Bu yöntemlerle her büyüklükte alanla ilgili veri elde edilmektedir. Literatür incelendiğinde sosyal medya ve tarihi peyzaj alanları arasındaki ilişki üzerine çalışmalar 2006 yılından itibaren yoğunlaşmıştır. Girardin (2009: 175-200), Flickr uygulamasını kullanan insanların paylaşımları üzerinden halka açık alanlardaki ziyaretçi dağılımı ve kentsel alanla ilişkisini irdelemiştir. Pettersson ve Zillinger (2011: 1-20), GPS ile veri takibi ve konum analiz yöntemi ile Hong Kong kente gelen ziyaretçilerin en çok gittikleri yerler ve katıldıkları aktiviteleri belirlemiş ve davranış kalıplarını incelemiştir. Frias-Martinez (2012: 239-248), Kentsel ilgi noktalarını, kullanıcıların yoğunlaştığı bölgeleri Twitter konum verilerini kullanarak analiz etmiştir. Dunkel (2015: 173-186), 12 çalışma alanı belirleyerek kıtasal ölçekte bir çalışma yürütmüştür. Çalışma sınırları içerisinde Flickr platformunda paylaşılan fotoğrafların konumlarını ve paylaşılan etiketleri analiz ederek kentsel peyzaj algısını görselleştirme ve analiz çalışması yapılmıştır. Zanten (2016: 12974–79), Pano-ramio ve Flickr uygulamalarında paylaşılan fotoğraflarla ilgili konum, etiket ve açıklama verilerini kullanarak kentsel peyzaj değerle-

rini değerlendirmiştir. Çalışmanın etkili olabilmesi için kıtasal ölçekte bir çalışma alanı belirlemiştir. Fotoğrafların ve metin içeriklerinin ortaya koyduğu değerler ve ifadeler alanın dikkat çeken özellikleri hakkında bilgi sağlar. Ayrıca insanların kullanımı, tercihleri, yararı ve ilgi alanlarını yansıtır (Calcagni ve diğerleri, 2019:1312 ; Ghermandi ve Sinclair, 2019:38).Tenkanen ve diğerleri (2017:1) tarafından yapılan çalışmada sosyal medya verilerinin miras alanlarının korunması, yönetilmesi ve tanıtılmasındaki gücün her geçen gün artışı vurgulayarak, farklı sosyal medya araçları üzerinden karşılaştırmalar yapılmıştır. Dünyanın en popüler sosyal medya aracı olan Facebook verilerinin erişim sınırlılığı olduğu için kapsamlı bir araştırma gerçekleştiremeyeceği için çalışmada; 1) en eski ve fotoğraf paylaşımı olarak en popüler olan uygulama Flickr, 2) kısa metin formatında olan Twitter ve 3) 2010'dan günümüze popülerlik kazanan İnstagram uygulaması ele alınmıştır. Bu platformlardan elde edilen veriler Finlandiya ve Güney Afrika'daki 56 milli park üzerinde park kullanım yoğunluğunu karşılaştırmak; resmi ziyaretçi verileri ile uygunluğunu karşılaştırarak ilişkilendirmek üzere gerçekleştirilmiştir. Höpken ve diğerleri (2020:1), turistlerin mekansal hareketleri ve ilgi noktalarını belirlemek, davranış biçimleri hakkında bilgi sahibi olmak amaçlı Flick platform üzerinden analiz yapılmıştır. Bu çalışma Münih kenti için 2015 yılında 13.545

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

fotoğraf verileri üzerinden turistlerin davranış kalıpları üzerinde senaryolarla farklı ilgi çekici noktalar(POI) için kümeleme çalışması yapılmıştır. Pickering ve diğerleri (2020:1) sosyal medyanın ziyaretçileri varış noktalarını nasıl değerlendirmelerini ortaya koymak için veri kaynağı olduğunda bahsetmişlerdir. Bu bağlamda Avustralya'nın doğal mirasları ve turizm ilişkisi üzerinden Flickr'dan elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin mevsimsel farklılıkları üzerinden fotoğraf içerik ve etiketleri üzerinden turistlerin görüşleri üzerinden alanın özellikleri kategorize edilmiştir. Alanı tanımlamak için kullandığı kelimeler üzerinden haritalar üretilmiştir.

Literatür çalışmaları incelendiğinde, sosyal medya araçları kullanılarak kentsel miras alanları, turizm gibi farklı disiplinler ile ilgili analiz çalışmaları yapıldığı görülmüştür. Kullanılan program ve ilgili yazılımlara bağlı olarak kentsel ölçekten kıtasal ölçeğe kadar farklı büyüklükte alan çalışmaları yürütülmüştür. Sosyal medyada paylaşılan fotoğraflar üzerinden coğrafi konum, etiketlemeler, açıklamalar ve paylaşan kullanıcının yerli veya turist olması, fotoğrafın soyut ya da somut olma durumu, mevsimsel farklılıklar gibi çeşitli konularla ilgili elde edilen veriler, kentsel miras alanları için yeni bir bakış açısı getirmiştir. Yapılan çalışmalarda, paylaşılan fotoğrafların sıklığı ve yoğunlaştığı bölgeler,

ziyaretçilerin izlenimleri, etiketlemeler kentsel miras alanlarında; bilişim- teknolojinin yerini ve önemini ve teknoloji ürünü olarak sosyal medyanın kullanıcıların hayatında önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Sosyal medya verileri zaman içerisinde popüleritesindeki değişiklikler nedeniyle Panoramio gibi kapatılabilir veya Instagram uygulamasındaki veri erişilebilirliklerin de değişiklikler olabilir. Facebook uygulaması en popüler sosyal medya platformu olmasına rağmen genel veri erişimi engeline sahip olabilir (Tenkanen ve diğerleri, 2017 :4) . Bu durumlarla birlikte sosyal medyanın kullanımı, platform türleri ve mevcut veri miktarı artmaya devam etmekte, bu nedenle araştırma ve yönetim için fayda ve sınırlamaların değerlendirilmesi de artmaktadır. Ayrıca miras değerleri ile ilgili literatürler değerlendirildiğinde Flickr uygulaması en yaygın platform olduğu görülmektedir. Bunun nedenlerinden biri erişim sınırlılığının olmaması ve en eski medya araçlarından biri olmasıdır. Miras değerleri hakkında daha fazla bilgi edinmek, ziyaretçi değerlendirmelerine ulaşmak için Flickr verileri geniş ziyaretçi çeşitliliğine sahiptir(Ghermandi ve Sinclair, 2019 :40; Toivonen ve diğerleri, 2019:300). Fotoğraflarla ilişkilendirilen meta veriler GPS tabanlı olması nedeniyle konum ve yer hakkında doğru bilgiler içermektedir. Geleneksel yöntemlerden biri olan yerinde anket çalışmaları ile belli kullanıcı sayısı ve sorulan sorular ile belli

kısıtlamaları vardır. Fakat Flickr üzerinden yapılan analizlerde daha fazla ve farklı kişi profiline ulaşmak ve alanı nasıl algıladıkları konusunda herhangi bir yönlendirme yapmadan çekmiş olduğu fotoğraflar ve tanımlamak için yazmış oldukları etiketler üzerinden binlerce veriyi değerlendirme olanağı sağlamaktadır. Ancak Flickr verileri her tür ziyaretçiyi veya topluluğu temsil etmemektedir. Bu platform kullanıcıları üzerinde değerlendirme yapmayı mümkün kılmaktadır. Bu durum çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, fotoğraf paylaşımında bulunan konum tabanlı sosyal medya uygulaması Flickr ile üretilen fotoğraf verileri üzerinden tarihi kentsel alan olan Safranbolu örneğinin tarihi kültürel kentsel peyzaj öğeleri ve katılımcıların algıları araştırılmıştır. Uluslararası düzeyde alan araştırmalarında yoğun olarak

kullanılan, konum verisi erişim kısıtlaması olmayan sosyal medya platformu Flickr uygulaması verileri üzerinden çalışma gerçekleştirilmektedir. Fotoğraf konum ve bilgilerine ulaşmak için Flick API uygulaması ile 2004-2019 yılları arasında Safranbolu ile ilgili fotoğraf verilerine ulaşılmıştır. Bu tarihler arasında toplam 19,203 adet fotoğraf paylaşılmıştır (Şekil 3). Paylaşılan fotoğrafların coğrafi konumları, etiketlemeler ilgili verileri CBS tabanlı ARCGIS programı yardımıyla toplanmış ve analiz edilmiştir. Bu veriler Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden alınan koruma amaçlı imar planı üzerine aktarılmıştır. Bu veriler üzerinden Safranbolu'nun algılanma biçimi, fotoğraf aktarım sıklığı, somut ve somut olmayan miras değerlerini tarihi kentsel peyzaj yaklaşımıyla ele almak için önemli bir rol üstlenmektedir.

Şekil 3. Flickr Uygulamasının Arayüzü⁴

4 www.flickr.com/search/?text=safanbol (E.T: 27.01.2020)

Şekil 4. Yöntem Basamakları

Bu çalışma üç aşamadan oluşmuştur (Şekil 4):

1. Flickr uygulaması üzerinden Safranbolu ile ilgili fotoğraf, konum ve etiket verilerinin elde edilmesi,
2. Fotoğrafların çekilmiş olduğu coğrafi konumlarının, bakış açılarının ve etiketlerinin harita üzerinde analiz edilmesi,
3. Elde edilen verilerin konum, fotoğraf paylaşımında sayısal artışı ilişkisel olarak değerlendirilmesidir.

Elde edilen verilerin analiz edilmesi aşamasında ilk olarak fotoğrafların mekansal dağılımı, çalışma alanındaki en çok ve en az tercih edilen bölgeler arasında ayırım yapmak için harita üzerinde görselleştirilmiştir. Somut ve somut olamayan semantiklere sahip fotoğraf açıklamaları ve etiketleri kategorize edilerek, kullanıcıların miras değerlerine nasıl atıfta bulduklarını, anlamlandırdıklarını ve ifade ettikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Daha sonra bu verileri ARCGIS kullanılarak etiket haritası oluşturulmuş, her etikete kullanım sıklığına göre yazı boyutuyla sembolize etmek için ağırlık verilmiştir. Bu analizlerin ziyaretçi ve tarihi kentsel peyzaj ilişkisi hakkında fikirler öngörülmüştür. Sonuç olarak tüm bu analizler bütüncül olarak ele alınmış, kullanıcı ve ziyaretçilerin Flickr uygulaması ile paylaştıkları fotoğrafların tarihi kentsel peyzaj alanlarına bakış açısı, algısı ve bilinç düzeyleri miras alanlarının korunması ve yaşatılmasının önemini vurgulamak amaçlı genel olarak değerlendirilmiştir.

TARİHİ KENTSEL PEYZAJ YAKLAŞIMI

10 Kasım 2011 tarihinde UNESCO Genel Konferansı üye devletlerin kendi kanunlarına ekleyebileceği ve istedikleri durumda uygulayabilecekleri “*Tarihi Kentsel Peyzaj İle İlgili Tavsiye Kararı*” kabul edilmiş ve 7 Mayıs 2012’de UNESCO Genel Başkanı Irina Bokova tarafından imzalanmıştır (UNES-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

CO, 2012)⁵. Tarihi Kentsel Peyzaj (Historic Urban Landscape- HUL), sürekli bir değişim içerisinde olan dinamik bir yapıya sahip çevrede, miras varlıklarının yönetimine yönelik oluşan bir yaklaşımdır. Herhangi bir çevrede bulunan uluslararası ve yerel, somut ve somut olmayan, kültürel ve doğal değerlerin birbiriyle olan ilişkisine dayanmaktadır. Tarihi Kentsel Peyzaj yaklaşımı bu değerlerin, buldukları şehrin gelişiminde odak noktası olarak önemli bir konumda olduğunu savunmaktadır (UNESCO, 2011)⁶.

Bu yaklaşım, mevcut doktrinlerin veya kültürel mirasın korunması için oluşturulan yaklaşımların yerini almak yerine yapılı çevrenin korunmasına ilişkin politikaları ve uygulamaları entegre etmek için bir araç olarak geliştirilmiştir. Bunu farklı kültürel bağlamların değerlerine, geleneklerine ve çevrelerine saygı duyan kentsel koruma modellerini sağlayabilen profesyonel ilkeleri tanımlayarak yapmaktadır. Kentsel bağlamı ve coğrafi ortamını kapsayacak biçimde “tarihi merkez” veya “topluluk” kavramının ötesinde, doğal ve kültürel değerleri tarihi bir katmanlaşmanın sonucunda oluşan “kentsel alan” olarak ifade etmiştir. Kentsel alan olarak tanımlanan bu bağlam, çevrenin topoğrafyasını, çevrede bulunan doğal ve tarihi değerleri, yapılı çev-

reyi, arazi kullanım yöntemlerini, mekânsal organizasyonu ve somut olmayan değerleri kapsamaktadır. Bu değerler, kentin kimliğine, kentle ilgili yapılacak müdahalelerin planlanmasına ve uygulanacak politikayla ilgili alınacak kararlara katkıda bulunmaktadır (UNESCO, 2011)⁷.

Alınan bu tavsiye kararı, kentsel alanda yaşanan gelişmeler ve tarihi çevreye ilişkin koruma uygulamalarının bütünleştirilmesinde kullanılacak bir araç olarak görülmektedir. Gerçekleşen ekonomik-sosyal ve kültürel değişimlerin oluşturmuş olduğu yeni zorluklar ve hızla gerçekleşen dünya nüfusunun kentsel alanlarda yoğunlaşmasıyla UNESCO Tarihi Kentsel Peyzaj kavramını benimsemiştir. Bu kararda belirtildiği üzere yenilik ve büyüme merkezleri olan kentler istihdam, eğitim, sosyal ve kültürel aktivitelere olanak sağlayan alanlar olarak gittikçe önemi artmaktadır. Yaşanan değişimler, hızlı nüfus artışı ve buna bağlı olarak oluşan kontrolsüz kentleşme mekânsal parçalanmalara yol açmaktadır. Yoğun olarak oluşturulan kontrolsüz yapılaşma, altyapı uygulamalarının yetersiz kalması, kamusal alanların yok olması gibi çevre kalitesini düşüren durumlar kentler için risk oluşturmaktadır. Somut ve somut olmayan miras değerlerimizin korunması, koruma politikalarının sürdürülebilir kılınması ve kent-

5 <http://whc.unesco.org/en/news/873/>
(E.T:20.04.2020)

6 [http://worldheritageturkey.com/site/media/PeyzajTavsiyeKarari\(1\).pdf](http://worldheritageturkey.com/site/media/PeyzajTavsiyeKarari(1).pdf) (E.T:20.04.2020)

7 [http://worldheritageturkey.com/site/media/PeyzajTavsiyeKarari\(1\).pdf](http://worldheritageturkey.com/site/media/PeyzajTavsiyeKarari(1).pdf) (E.T:20.04.2020)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

sel yaşam kalitesinin artırılması bir arada gerçekleştirilmesi zor olan durumlardır. Bu nedenle bu üç olgunun bir arada gerçekleştirilmesi için kamu-özel yerel, ulusal, uluslararası sektör paydaşlarının yer aldığı politikaların oluşturulması gerekmektedir (Dinçer, 2013: 23-24).

Tarihi Kentsel Peyzaj Yaklaşımı, yenilikçi ve geleneksel araçların yerel ortamlarda uygulanarak farklı katılımcıları sürecin bir parçası olarak içine almaktadır. Tavsiye kararında, “kapasite oluşturma, araştırma, bilişim ve iletişim” adı altında teknolojik gelişmelerle bütünleşmiş bir süreç oluşturmanın gerekliliği belirtilmiştir. İletişim ve bilişim teknolojilerinin kentsel alanların belgelendirilmesi, sunulması ve anlaşılmasında kullanılmak üzere teşvik edilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Kentsel alanlara ait verilerin toplanması, kaydedilmesi ve analiz edilmesi koruma uygulamalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. İletişim ve bilişim teknolojileri sayesinde toplumun tüm kesiminin katılımını sağlamak, gençlere ve temsil edilmeyen kesime ulaşmak ve onların bu sürece dâhil edilmesi önem

taşımaktadır (UNESCO, 2019)⁸. Bu çalışmada üzerinde durulan iletişim ve bilgi çağının araçlarından biri olan sosyal medyanın tarihi kentsel peyzaj değerlerine karşı kullanıcıların

algısı ve bakış açısının anlaşılmasında yeni yöntemler sunduğu savunulmaktadır. Sosyal medya aracılığı ile toplumun her kesiminin katılımın sağlanması ile uzmanların ve yöneticilerin izledikleri politikaların geliştirilebileceğine inanılmaktadır. Bu bağlamda Safranbolu Tarihi Kentsel Peyzajı’nda bilişim ve iletişim araçlarını kullanarak ziyaretçi davranışları değerlendirilmiş, fotoğrafların içeriği, konumları ve tanımlamada kullanılan etiketlerin birbiri ile ilişkileri incelenmiştir.

SAFRANBOLU TARİHİ KENTSEL PEYZAJI

Safranbolu, silüetini belirleyen topografyası, mahalleri, zeminle kurduğu güçlü ilişkiyle ve çevreyle uyumlu geleneksel evleri, geleneksel ticaret dokusu, camileri, hamamları, organik olarak kurulan sokakları, sokak çeşmeleri, kültürel yapısı, dokudaki ahenk, günümüz şartlarına sağladığı uyumun yanı sıra doğal değerleriyle önemli bir noktada olan Anadolu Türk kentidir (Şekil 5) (Gülmez, 2006: 379). Bu bağlamda tarihi kentsel peyzajın temel öğelerini içeren doğal ve kültürel değerlerin bütünleşik şekilde yer aldığı bir alan olarak dikkat çekmektedir. Bu sebeple çalışma alanı olarak belirlenen Safranbolu Tarihi Kentsel Peyzajının korunması ve yaşatılması büyük önem arz etmektedir. Belli zaman aralığındaki yaşantıyı, mimari özellikleri, sosyo-ekonomik ve kültürel yapıyı, yapım teknolojileri bakımından örnek oluşturduğu için gelişen

8 <https://whc.unesco.org/en/hul/> (E.T:20.04.2020)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Dünya düzeni içerisinde gerçekleşen değişimler karşısında olumsuz etkilere açık olduğundan 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınmıştır. Safranbolu'nun "Kültürel Miras" olarak ölçütleri;

ii) *Yüzyıllar boyunca kervan ticaretinde oynadığı kilit rolden dolayı Safranbolu refah içinde olmuş ve bunun sonucu olarak da Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş bir bölgesinde kentsel gelişime etkileyen genel ve mahalli mimariye ait standartlar oluşturmuştur.*

iv) *Kervan ticareti asırlar boyunca Doğu ile Avrupa arasındaki temel ticari bağ olmuştur. Sonuç olarak da rotası boyunca karakteristik özelliklere sahip olan şehirler kurulmuştur. 19. yüzyılda demiryollarının gelmesiyle bu şehirler birincil varoluş amaçlarını kaybetmiş ve çoğu başka ekonomik kaynaklara yönelmiştir. Safranbolu ise bu yönde etkilenmemiş bunun sonucunda da orijinal halini ve binalarını önemli derecede korumuştur.*

v) *Kervan ticaretinin bitmesinin Safranbolu üzerinde yıkıcı etkileri olmuştur. Karabük demir-çelik fabrikalarına yakınlığı Safranbolu'ya yeni bir sosyo-ekonomik rol vermiştir ancak Safranbolu hala dışsal etkenlere maruz kalabilmektedir. Bu yüzden de bu*

geleneksel yerleşimi korumak için devamlılık arz eden çabaların gösterilmesi gerekmektedir (UNESCO 2009: 215–216).

Belirtilen kriterlerde görüldüğü üzere Safranbolu, UNESCO'nun belirlemiş olduğu (ii), (iv) ve (v) miras kriterleri bağlamında listeye kabul edilmiştir. Doğal sit alanı, 1. ve 3. derece arkeolojik sit alanı, kentsel sit alanı, anıt ve sivil mimari eserleri kapsayan taşınmaz kültür varlıkları, somut ve somut olmayan değerleri ile birlikte kentin bünyesinde bulunan kültürel ve tarihi değerlerin doğal çevreyle bütünleşik birlikteliği kentin peyzaj değerlerini oluşturmaktadır. Konumu itibarıyla Safranbolu kentinin tarihsel süreçte hizmet alanını oluşturan bölgenin büyük bir bölümü, inşaat ve mobilya kullanımına elverişli kereste üretimi, tarımsal alan ve hayvancılığa uygun doğal kaynaklara sahip, Asya-Avrupa ticaret güzergâhını Karadeniz'e ve liman kentlere bağlayan önemli bir merkez olduğu görülmektedir. Kentin sahip olduğu bu zenginlik kent içinde oluşan fiziksel dokuyu şekillendirmiş (Aktüre ve Şenyapılı, 1976: 61-96), teknik açıdan gelişmiş özgün mimari değerlere sahip yerel bir mimarlık anlayış ortaya çıkmıştır.

Şekil 5. Safranbolu Kenti

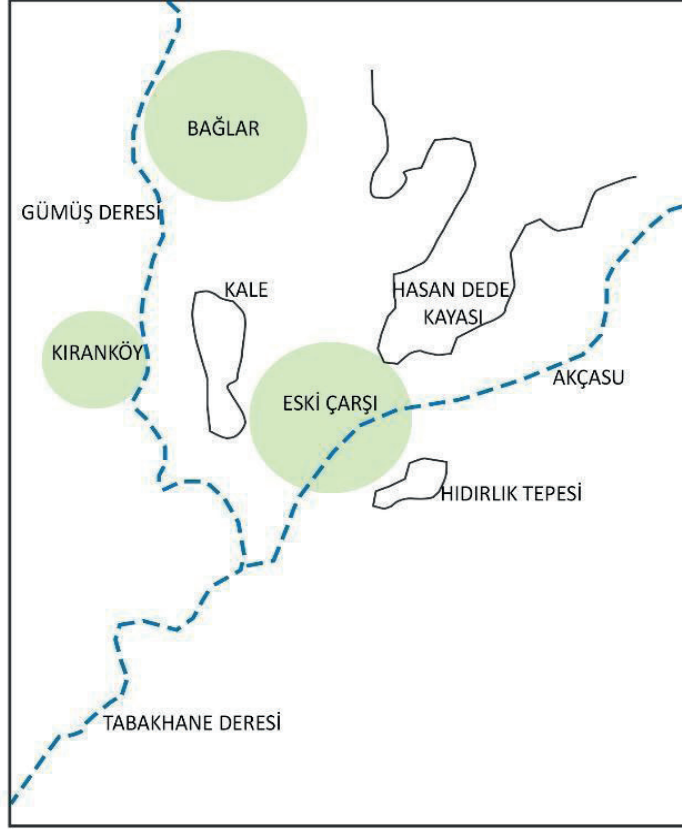
Ticaretin devam ettiği süreçte Asya-Avrupa ticaret güzergâhı üzerinde, bir iletişim yolu olarak karakteristik özellik göstermiştir. 19. yüzyılda ticaret yollarının değişmesiyle ticaret güzergâhında kurulan yerleşimler büyük ölçüde kuruluş sebeplerini yitirdikleri için özgünlüklerini kaybetmiştir. Topoğrafya ve iklime göre şekillenen Safranbolu yerleşimi ise bölgedeki yeni kentleşmeye uygun olmaması, yeni kentleşmenin tarihi kent merkezi dışında oluşması gibi sebeplerden dolayı bütünlüğünü ve karakteristik özelliklerini büyük ölçüde koruyarak günümüze ulaşmıştır.⁹

Vadilerin ve yükseltelerin biçimlendirdiği topoğrafya ve çevre ile uyumlu, iklim koşullarına göre şekillenen Safranbolu kentinde üç

kesim göze çarpmaktadır. Yaz aylarında Bağlar ve kış aylarında Şehir olarak bilinen ilk yerleşim Eski Çarşı bölgesi olmak üzere yazlık ve kışlık iki ayrı yerleşim şeklinde oluşmuştur (Günay, 1989: 26).

Üçüncü kesim ise mübadele öncesine kadar Rumların yaşadığı Kıranköy yerleşimidir. Arazi imkânlarına uyum sağlayarak farklılaşan geleneksel dokusu, mimari ve tarihi değerleri ile kendi karakterini ortaya koyan tipik bir Osmanlı kentidir. Diğer yerleşim alanlarından farklı olarak giriş katlarında dükkânlar, bodrum katlarında ise şaraphanelerin yer aldığı konutlar yer almaktadır (Gülmez, 2006: 394-395). Şekil 6'da üç yerleşimin ve derelerin konumları ve ilişkileri görülmektedir.

⁹ whc.unesco.org/en/list/614 (E.T: 16.04.2019)

Şekil 6. Safranbolu Yerleşim Krokisi

Organik bir karakter gösteren çevre ile uyumlu ve plansız gelişen Safranbolu için ilk imar faaliyetleri 1936 yılında gerçekleştirilmiştir. Günümüzde Emek Mahallesi olarak bilinen alan büyüme ve gelişme bölgesi olarak öngörülmüştür. Bu bölge yeni konut ihtiyacını karşılayacak Demir-Çelik Fabrikası'nın da varlığı göz önünde bulundurularak işçi konutları inşa edilmiştir (Ongun, 1936: 66–68). Tarihi kentsel dokuyu korumak için kent çeperlerindeki boş alanların imara açılması

Safranbolu'nun korunması için ilk ve büyük bir adım olarak görülmektedir. 1968 yılında yapılan bir yarışma sonucunda önerilen imar planı ile üç tarihi yerleşim bölgesinin korunması için karar alınmıştır. Ülke genelinde 1975 yılından itibaren artış gösteren koruma politikaları ile Safranbolu'da koruma çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. Artan konut ihtiyacı nedeniyle 1990 yılında imar planı hazırlanmış ve tarihi kentsel yerleşimler imar planında "Kentsel Sit" alanları olarak ilan

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

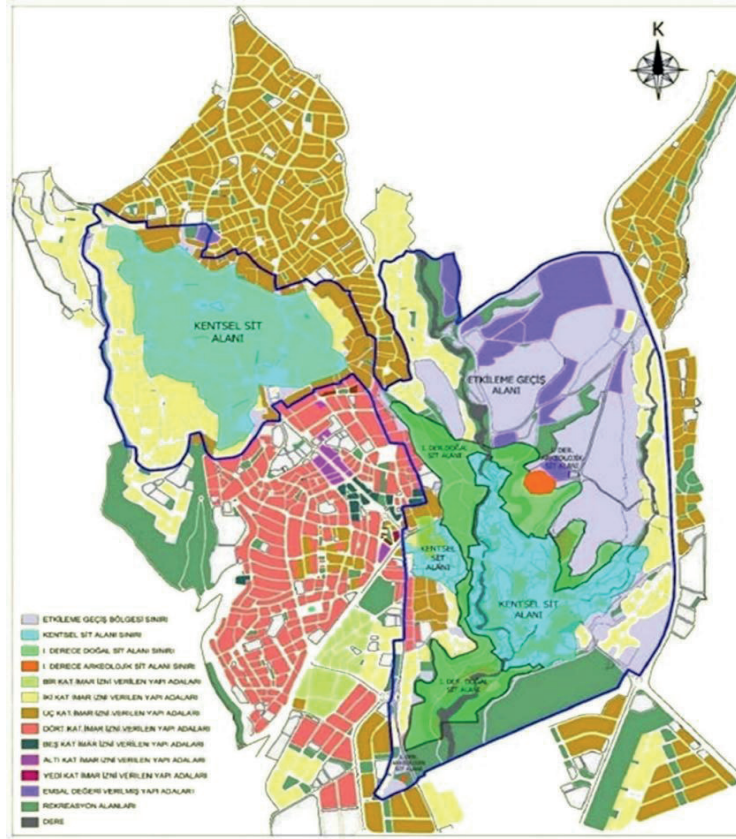
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

edilerek koruma altına alınmıştır (Okyay, 1990). Son olarak 2010 yılında yapılan koruma amaçlı imar planı ile Çarşı, Bağlar ve Kıranköy Kentsel Sit Alanları ile bu alanlar arasında Etkileme Geçiş Alanı olarak bir bölge tanımlanmıştır (Şekil 7). Yapılan restorasyon çalışmaları ile yeni yapılaşma hususunda

alanın bütünlüğünü korumak amaçlı temel ilkeler belirlenmiştir (Anonim, 2010: 5-15). Yapılan imar çalışmalarından günümüze kent çeperlerindeki mahallelerde yapılaşma hızla artmıştır. Kent kuzey, güney, doğu ve batı doğrultusunda tüm sınırları zorlamıştır.

Şekil 7. 2010 yılı Koruma Amaçlı İmar Planı (Anonim, 2010)

Gün geçtikçe değişen yaşam şartları, artan ihtiyaçlar, teknoloji odaklı gelişmeler tarihi kentsel dokuda olumsuz etkilere neden olmaktadır. Safranbolu kentindeki yeni yapılaşmalar birbirleri ile uyum içerisinde olan

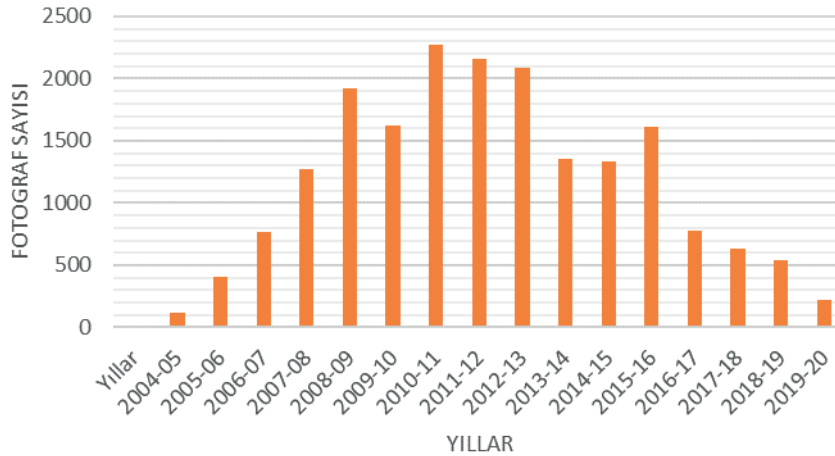
kentsel dokuda bozulmalara neden olmaktadır. Bu değişim kentlilerin kolektif belleğinde önemli yer tutan tarihi kentsel dokuyu etkileyerek tarihi peyzaja zarar vermektedir. Bu durum yerleşim alanında sosyo-kültürel

ve mekânsal değişimler bütüncül olarak ele alınarak, tüm katmanları ile birlikte “Tarihi Kentsel Peyzaj” kavramı ile koruma politikalarının benimsenmesi gerektiğini göstermektedir.

ALAN ARAŞTIRMASI

Safranbolu tarihi kentsel peyzajı içerisinde yaşayan bireylerin ve ziyaretçilerin yaşam şekillerini, çevre ile ilişkilerini, bakış açılarını ve kent algılarını anlamak üzere sosyal medya platformu olan Flickr üzerinden yapılan araştırma sonucunda kullanıcıların ziyaret etmek amaçlı gelen yerli ve özellikle yabancı turistlerin olduğu görülmektedir. 2004 yılın-

dan itibaren 2008 yılına kadar artış gösteren fotoğraf yükleme sayısı 2012 yılına gelindiğinde en yüksek seviye ulaşmıştır. Bunun nedeni TÜİK istatistiksel verileri dikkate alınarak Safranbolu’ya gelen ziyaretçi sayısındaki hızlı artış sayısı ve Flickr kullanıcılarının artışı olabileceği düşünülmektedir (Şekil 8). 2012 yılından sonra çarpıcı biçimde azalış gösteren fotoğraf sayısının nedeni Instagram gibi popülerlik kazanan fotoğraf paylaşım uygulamaları olabilir. Ayrıca ülke genelinde sosyal, ekonomik ve siyasi sebepler ile dönemsel turist sayısının azalışında etkisi olduğu görülmektedir.

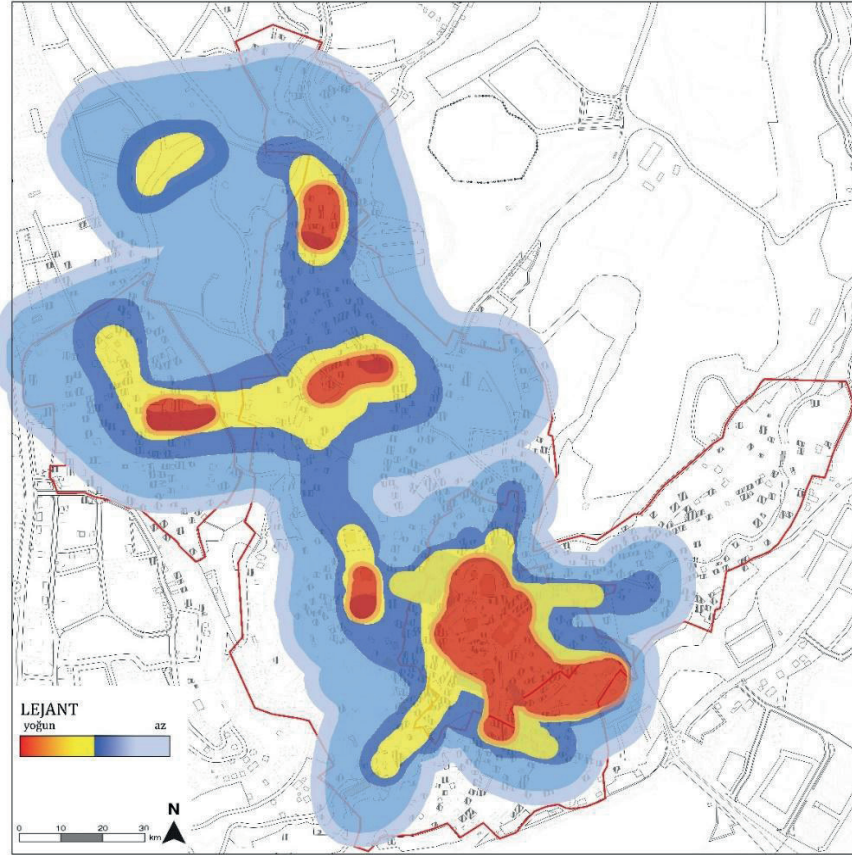
Şekil 8. Flickr Üzerinden 2004-2019 Yılları Arasında Yüklenen Fotoğraf Sayısındaki Değişim

Koruma amaçlı imar planı üzerine Flickr’a farklı tarihlerde yüklenen fotoğrafları coğrafi konum verileri ve mekânsal dağılımları

işlenmiştir (Şekil 9). Sivil ve anıtsal mimari mirasların yoğun olarak bulunduğu, yaşam biçimini, kentin ekonomisinde önemli yeri

olan zanaat ve imalat faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölge olan Eski Çarşı bölgesinde fotoğrafların yoğunluğunun fazla olduğu görülmektedir. Turizme yönelik konaklama, yeme-içme, yöresel ürünlerin satışının olduğu dükkânların ağırlıklı olarak yoğunlaştığı bölge olması da burada çekilen fotoğraf sayısının çok olmasını nedenlerini açıklamaktadır. Tüm kenti gören Hıdırlık Tepesi ve Kale'den yani kentin yüksek bakı noktalarından çekilen manzara fotoğraflarının yoğunluğu dikkat

çekmektedir. Yabancı turistlerin genellikle Eski Çarşı bölgesinden fotoğraflar çektiği, bu fotoğrafların sokak dokusu, anıtsal yapılar ve somut olmayan miras değerlerinden yöreye ait olan geleneksel tatlar, el işleri, demircilik ve bakırcılık ürünleri olduğu görülmektedir. Yerli turistlerin ve yerel kullanıcıların genel olarak belirli bir bölgede değil kentin her yerine dağıldığı ve ilgilerini çeken kültürel izler barındıran fotoğraflar paylaşımları yabancı turistlere göre farklılık göstermektedir.

Şekil 9. Fotoğrafların Yoğunluğu ve Mekansal Dağılımı

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tarihi kentsel peyzaj, miras değerlerinin önemi ve kentin genel olarak karakterini tanımlayan somut ve somut olmayan kültürel ve doğal mirasların bütünüdür. Kentsel doku içerisinde yer alan sivil ve anıtsal yapıları, sokak dokusu, tarihi kalıntılar, malzeme ve teknolojik gelişmelerin sosyo-kültürel uygulamaları gibi somut kültürel miras değerler kentsel bağlamı yer almaktadır. Flickr platformuna yüklenmiş olan fotoğraflar neredeyse tamamı kentin somut miras değerlerini içermektedir (Şekil 10). Bu sonuç, kentsel düzeyde miras değerlerinin yoğunluğu ve çeşitliliğini göstermektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda en çok fotoğraflanan alanların, kentin bakı noktalarından çekilen kent manzarası olduğu ortaya çıkmaktadır. Özellikle turizm anlamında

kullanılan, geleneksel yaşam biçimini, yapı sistemini ve dönem özellikleri yansıtan koruma amaçlı restore edilerek işlev değişikliğine uğrayan geleneksel Safranbolu Evleri'nin fotoğrafları bulunmaktadır. Bunların yanı sıra yapısal ve malzeme anlamında farklılık gösteren konut fotoğrafları da yer almaktadır. Eski Çarşı bölgesinde yer alan han, hamam, cami ve araştırmalarında fotoğraflarının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Sokak dokusunun, sokakta yer alan yöre halkının, zanaatkarların, satıcıların, sokak oynayan çocukların günlük yaşantılarından kesitleri betimleyen fotoğraflar ile kentin kamusal alan kullanımı, gelenek ve görenekleri, sosyal değerlerinin ayırt edici özellikleri yansıtan fotoğraflar ile tarihi kentsel peyzaj değerleri ortaya konmaktadır

Şekil 10. Flickr Platformunda Paylaşılmış Olan Fotoğraflar

Somut olmayan ifade biçimi olan etiketleme ile kullanıcılar fotoğrafları dikkat çeken önemli yönlerini vurgulamaktadır. Çalışma alanı sınırları içerisinde sosyal medya platformu olan Flickr da kullanıcılar tarafından kullanılan etiketler Şekil 11’de verilmiştir. Görüldüğü gibi ülke ve kent ölçeğinden küçük ölçeklere kadar birçok farklı konuda etiket bulunmaktadır. Kullanıcıların alanı nasıl

algıladıklarını ve yorumladıklarını bu etiketlere bakarak anlamamız mümkündür. Etiket çoğunluğuna göre yazı boyutu değişiklik göstermektedir. Kullanıcılar kentin Osmanlı döneminden günümüze kadar korunarak ulaştığının bilincinde ve tarihi dokunun miras değerlerini ifade etmek için “old Street, araştı, bazaar, Safranbolu evleri, hamam, houses, window, outdoor, mosque ...” gibi

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

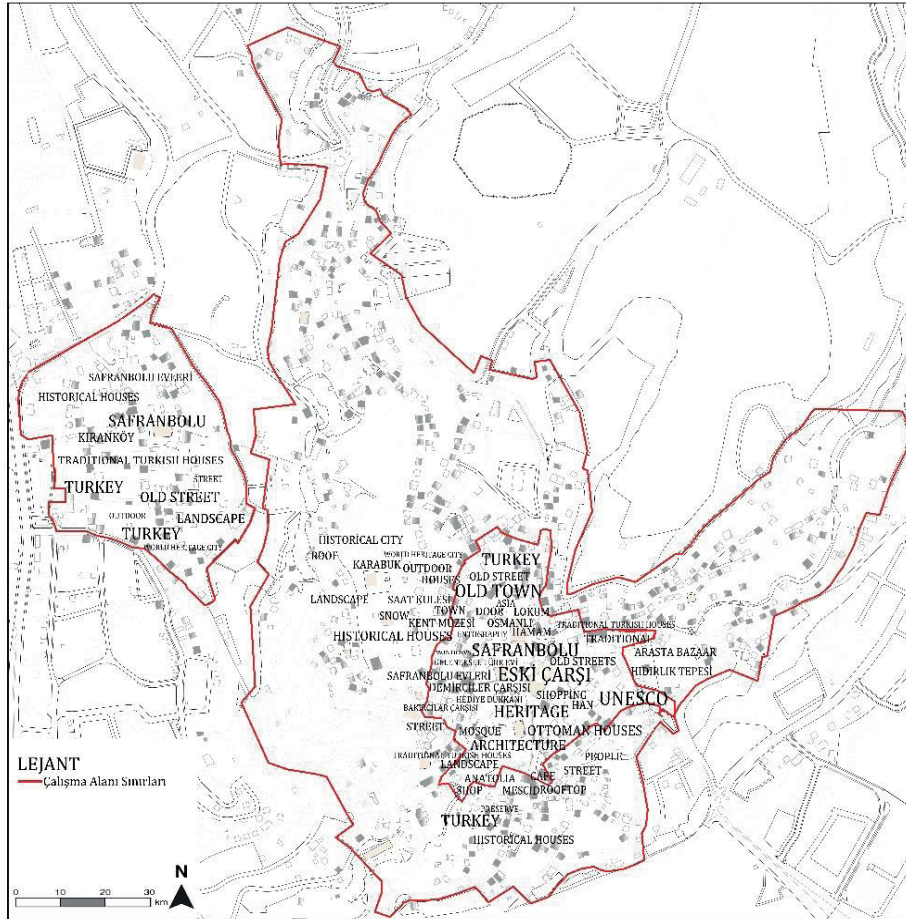
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Türkçe ve İngilizce etiketler kullanmışlardır. Kenti anlatmak için bu somut ifadelerini yanı sıra lokum, kahve, gelenek, kültür gibi soyut ifadeler ile alanın sosyo-kültürel değerlerini fark edilir kılmaktadır. Yerli ve yabancı kullanıcıların kullandıkları kelimeler arasındaki

tarihi kentsel mirasın ifade etme biçimlerindeki farklılıklar dikkat çekmektedir. Turistler turistik ilgi alanlarının olduğu, kültürel faaliyetlerin, gastronomi gibi yere özgü durumları ifade etmek için etiketlemeler yapmışlardır.

Şekil 11. Safranbolu Eski Çarşı Bölgesinde Flickr Uygulamasında Kullanılan Etiketler

SONUÇ

Kentsel mekânların tarihi kent ve modern kentin birbirinden ayrışması, “koruma alan-

ları” ya da “sit alanları” kavramları ile sınırlayıcı, ötekileştirici durumlar yerine bu alanları sosyokültürel ve mekânsal olarak bir

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

bütün halinde ele almalı, tarihsel süreci, kimliği, belleği ile tüm katmanları birlikte göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bütüncül bakış açısı da “tarihi kentsel peyzaj” kavramı ile açıklanarak çeşitli yaklaşımları benimsemeyi gerektirmektedir. Tarihi olanlar modern kenti birlikte ele alarak; kimlik, bellek, mekânsal ve sosyal uyumu birbirleriyle ilişkilendirebilmeyi gerektirir. Ayrıca kentsel korumayı da modernleşen kentle beraber ilişkilendirerek düşünülmeli ve somut ve somut olmayan kültürel miras değerlerinin koruma, yaşatma ve geliştirme amacıyla günün yaşam koşulları ile bütünleşik olarak ele alınmalıdır. Bu çalışmada sosyal medya platformlarından biri olan Flickr uygulamasından elde edilen veriler doğrultusunda Dünya Miras Alanı olan Safranbolu kentinin tarihi kentsel peyzaj alanları değerlendirilmiştir. Flickr uygulamasından sağlanan verilerin analizi için uygulanan bu yöntem ile kültürel miras değerlerinin insan odaklı miras anlayışımızı geliştirmekte ve bize rehberlik etmektedir. Alan içerisinde çekilen fotoğrafların mekânsal dağılımı ve fotoğrafların ifade biçimi olan etiketlemenin analizi sonucunda gündelik hayatta karşılan tarihi kentsel peyzaj alanları hakkında bilgi vermek için birbirini tamamladığı görülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre;

- Fotoğrafın bulunduğu konum en çok ziyaretçinin uğrak noktası olduğu alanlardır.
- Tüm kenti gören alanın doğu ve batısında konumlanan tepe noktalarından kentsel peyzajların fotoğraflandığı dikkat çekmektedir.
- Etiketlemelerin kentsel ölçekten en küçük ölçeğe kadar kültürel miras değerlerini ifade ettiği görülmektedir.
- Etiketlemeler, insanların bağlamı nasıl algıladıklarını göstermektedir.
- 2003 yılından günümüze artarak kullanılan bu platformda somut kültürel miras değerlerin yanı sıra alana özgü lokum, kahve, ahşap işçiliği, metal ve bakır işliği gibi birçok somut olmayan bağlama özgü kültürel miras değerlerinin de fotoğraflandığı ve bilgilendirmek amaçlı etiketlendiği ve yorumlandığı görülmektedir.

Bu sonuçlar, miras alanlarının tanımlanmasında kullanılan kriterlerin sınırlarına temas etmeleri sebebiyle “Neyi, Niçin ve Nasıl korumalıyız ?” noktasında koruma için önemli bir etkiye sahiptir. Ayrıca miras varlıkları, sadece kentin tarihi çekirdeği ile ilişkili olmayıp geniş çerçevede kentsel bağlamla ilişkili olduğunu göstermektedir. Kentteki farklı noktaların farklı miras değerlerine sahip olduğunu ve bağlama özgü kültürel değerle-

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

rin ön planda olduğu görülmektedir. Kişisel, gündelik ve özel manzaralara ilişkin fotoğraflar, tarihi kentsel peyzaj alanlarına ışık tutarak bölgenin karakterini alternatif bir yolla dile getirmektedir. Flickr kullanıcılarının ve turistlerin yorumları, kelime dağarcığının kullanımı ve tarihi kentsel peyzajın karakterinin oluşumunda ifade edilme şekli arasında ilişki gözlemlenmiştir.

Çalışma sosyal medya platformlarından biri olan Flickr üzerinden yapılan çalışma ile sadece sosyal medya kullanıcılarına ulaşılmıştır. Flickr kullanıcılarının tüm sivil toplumu temsil etmediği, alana gelen her bireyin algısını ve ifadesini içermediği ve bu verilerin tüm kamusal alanın genel algısı ile uyummadığını vurgulamak önemlidir. Bu nedenle yerinde anket, atölye çalışmaları, röportaj gibi farklı yöntemlerle farklı disiplinlerde uzman kişilerle tarihi kentsel peyzaj alanlarının yorumlanması ve bütünlük ele alınması önerilmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma ile kültürel mirasların korunması ve farkındalık oluşturulması için sosyal medyanın kullanılmasını, tarihi kentsel peyzaj alanları hakkında kullanıcılar ve ziyaretçilerin bakış açısıyla bilgi elde edilmektedir. Sosyal medya ve diğer farklı yöntemlerden elde edilen sonuçlarla kapsamlı bir yaklaşım sağlanması tarihi kentsel peyzajların korunması için büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

AKTÜRE, S., ŞENYAPILI, T., (1976).

Safranbolu'da Mekansal Yapının Gösterdiği Nitelikler ve Koruma Önerilerinin Düşündürdükleri. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, 2(1): 61-96

ANONİM., (2010). (Abad Proje Proje Yapı

Turizm Sağlık Enerji San. ve Tic. A.Ş.) Safranbolu (Karabük) (Korumanın Başkenti) Koruma Amaçlı Revizyon + İlave Nazım ve Uygulama İmar Planı Araştırma Raporu, ss:1-25

BERGER, J., (2008). Görme Biçimleri (Y.

Salman, Çev.). İstanbul, Türkiye: Metis Yayınları, ss:1-55

CALCAGNİ, F., MAİA, A.T.A., CONNOLLY, J.J.T., LANGEMEYER, J., (2019).

Digital Co-Construction Of Relational Values: Understanding The Role Of Social Media For Sustainability. Sustainability Science, 14(5):1309-1321

DİNÇER, İ., (2013). Kentleri Dönüştürürken

Korumayı Ve Yenilemeyi Birlikte Düşünmek: "Tarihi Kentsel Peyzaj" Kavramının Sunduğu Olanaklar. International Journal of Architecture and Planning, 1(1): 22-40

DUNKEL, A., (2015). Visualizing The Perceived Environment Using Crowdsour-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ced Photo Geodata. Landscape Urban Plan, 142 (2015): 173-186

FRIAS-MARTINEZ, V., SOTO, V., HOHWALD, H., FRIAS-MARTINEZ, E., (2012). Characterizing Urban Landscapes Using Geolocated Tweets. In International Conference on Social Computing (SocialCom). IEEE, Amsterdam: 239-248

GHERMANDİ, A., SİNCLAİR, M. (2019). Passive Crowdsourcing Of Social Media In Environmental Research: A Systematic Map. Global Environmental Change, 55: 36-47

GINZARLYA, M., RODERS, A., TELLE-RA, J., (2019). Mapping Historic Urban Landscape Values Through Social Media. Journal Of Cultural Heritage, 36 (2019): 1-11

GIRARDIN, F., VACCARI, A., GERBER, A., BIDERMAN, A., RATTI, C., (2009). Quantifying Urban Attractiveness From The Distribution And Density Of Digital Footprints. International Journal of Spatial Data Infrastructures Research, 4: 175-200

GÜLMEZ, G., (2006). Safranbolu Şehri. İçinde G. Pulhan (Ed.), Dünya Mirasında Türkiye, Ankara, Türkiye: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, ss.377-440

GÜNAY, R., (1989). Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu. Ankara, Türkiye: Kültür Bakanlığı Yayınları, ss.26-59

HALBWACHS, M., (2016). Hafızanın Toplumsal Çerçevesi (B. Uçar, Çev.). İstanbul, Türkiye: Heretik Yayıncılık, ss:51-62

HEBBERT, M., (2005). The Street as Locus of Collective Memory, Environment and Planning D: Society and Space, 23 (4): 581-596

HÖPKEN, W., MÜLLER, M., FUCHS, M., LEXHAGEN, M., (2020). Flickr Data For Analysing Tourists' Spatial Behaviour And Movement Patterns. Journal Of Hospitality And Tourism Technology:1-14

ICCROM., (2015). Promoting People-Centred Approaches to Conservation: Living Heritage. (<http://www.iccrom.org/priority-areas/living-heritage/>; (E.T:16.04.2019)

INNIS, H., (2006). İmparatorluklar ve İletişim Araçları (N. Törenli, Çev). Ankara, Türkiye: Ütopya Yayınevi, ss.41-95

KLEYMEYER, C.D., (1994). Cultural Expression and Grassroots Development: Cases from Latin America and the Caribbean. London, The United Kingdom: Lynne Rienner Publishers, ss.1-14

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- MCLUHAN, M., (2005).** Yaradığımız Medya (Ü. Oskay, Çev.). İstanbul, Türkiye: Nora Yayınevi, ss.11-40
- NORA, P., (2006).** Hafıza Mekânları (M. E. Özcan, Çev). Ankara, Türkiye: Doşt Kitabevi, ss.19
- NOV, O., NAAMAN, M., YE, C., (2008).** What Drives Content Tagging: The Case Of Photos On Flickr, New York; USA. The 26th Annual SIGCHI Conference On Human Factors In Computing Systems, ACM: 1097–1100
- ONGUN, B.A., (1936).** Safranbolu İmar Planı Raporu. Belediyeler Dergisi, 1(11): 60-73
- OKYAY, İ., (1990).** Safranbolu Koruma İmar Planı Yönetmelik Rapor
- PETTERSSON, R., ZILLINGER, M., (2011).** Time And Space In Event Behaviour: Tracking Visitors By GPS. Tourism Geographies, 13(1): 1–20
- PICKERING, C., WALDEN-SCHREİNER, C., BARROS, A., ROSSİ, S.D., (2020).** Using Social Media Images And Text To Examine How Tourists View And Value The Highest Mountain In Australia. Journal Of Outdoor Recreation And Tourism, 29 :1-12
- SEN, A., (2007).** Identity and Violence: The Illusion of Destiny. New York, USA: W. W.Norton & Company, ss.1-25
- TENKANEN, H., Dİ MİNİN, E., HEİKİNHEİMO, V., HAUSMANN, A., HERBST, M., KAJALA, L., TOİVONEN, T., (2017).** Instagram, Flickr, Or Twitter: Assessing The Usability Of Social Media Data For Visitor Monitoring In Protected Areas. *Scientific Reports*, 7(1), 1-11
- TOİVONEN, T., HEİKİNHEİMO, V., FİNK, C., HAUSMANN, A., HIİPPALA, T., JÄRV, O., ... Dİ MİNİN, E., (2019).** Social Media Data For Conservation Science: A Methodological Overview. *Biological Conservation*, 233: 298-315
- TWEED, C., SUTHERLAND, M. (2007).** Built Cultural Heritage And Sustainable Urban Development Landscape Urban Plan, 83(1): 62–69
- UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONU., (2009).** Somut Kültürel Miras İhtisas Komitesi, Türkiye'nin Dünya Miras Alanları / Koruma ve Yönetimde Güncel Durum. Ankara, Türkiye: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, ss:216-240

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

**ZANTEN, B.T., BERKEL, D.B.V., MEEN-
TEMEYER, R. K., SMİTH, J.W., TİES-
KENS, K.F., VERBURG, P. H., (2016).**

Continental-Scale Quantification Of
Landscape Values Using Social Media
Data, Proc. National Academy Scientist,
113(46): 12974–12979

İNTERNET KAYNAKLARI

whc.unesco.org/uploads/activities/docu-
ments/activity-48-1.pdf (E.T:20.01.2020)

whc.unesco.org/en/list/614 (E.T: 16.04.2019)

www.flickr.com/search/?text=safranbolu
(E.T: 27.01.2020)

https://gulevisafiranbolu.wordpress.com/20
14/08/ (E.T:27.01.2020)

UNESCO (2011). Recommendation on The
Historic Urban Landscape. World Herita-

ge Center, Paris. (<https://whc.unesco.org/en/hul/>) (E.T:16.04.2019)

<http://whc.unesco.org/en/news/873/>
(E.T:20.04.2020)

[http://worldheritageturkey.com/site/me-
dia/PeyzajTavsiyeKarari\(1\).pdf](http://worldheritageturkey.com/site/media/PeyzajTavsiyeKarari(1).pdf)
(E.T:20.04.2020)

[http://worldheritageturkey.com/site/me-
dia/PeyzajTavsiyeKarari\(1\).pdf](http://worldheritageturkey.com/site/media/PeyzajTavsiyeKarari(1).pdf)
(E.T:20.04.2020)

<https://whc.unesco.org/en/hul/>
(E.T:20.04.2020)

**YAZAR NOTU: Bu çalışma, 4. Uluslararası
Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Kong-
resi,23-24 Nisan 2019, Zeytinburnu Hil-
ton Hotel İstanbul'da sözel bildiri olarak
sunulmuştur.**

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Rapidly increasing the world's population causes social and spatial fragmentation in settlements that are in the process of uncontrolled urbanization. Overly dense and standardized structures, inadequate public and green areas, infrastructure and economic difficulties, social decomposition are increasing, which poses a risk to the livability, quality of life and sustainability of cities. Urban authenticity and environmental quality are damaged in the historical environments that are falling day by day and trapped in the rapidly growing city, and the structural and visual authenticity and integrity of the historical environment are in danger of being lost. (Dinçer, 2013: 31-32). The reason for making recommendation decisions within the framework of the "Historical Urban Landscape Concept" adopted by UNESCO in 2011 is because the increase in the rate of urbanization, the weakening of dialogue with the historical sites in the city, and the inability to establish a relationship is the fact that these areas become objects of tourism and cannot be protected despite the measures taken. Historical urban landscape is a form of approach and understanding that proposes the implementation of a holistic and socially inclusive approach that enables community participation in urban heritage areas. In the age of knowledge and communication, technological developments have enabled information to become socialized, gain meaning and context. In today's media age, which is a reflection of technological developments, there are many innovative tools used for individuals to experience the identity of historical urban tissues, tangible and intangible heritage values. UNESCO emphasizes the necessity and importance of these tools in order to increase public participation in the context of communication, research and information. The widespread use of location-sensitive social networks in today's cities bridges the gap between the virtual and reality by establishing a relationship between the social network and the physical environment. At the same time, social media provides data so that analytical research can be carried out. By associating social media users' interactions with cultural heritage with their collective memory and identities, it allows us to evaluate cultural heritage areas from a different perspective by addressing them on the participatory platform. However, its use of this data to support the protection, planning and management of inheritance values is very limited. **Aim:** In this study, social media tools that provide spatial data with tagging and interpretations by its users provide new methods for understanding the reasons, perceptions and perspectives of their users, and the historical urban landscape the identifiability of the perception of their values by interacting with the user and visitor is questioned. One of the social media platforms, the Flickr app, which provides geographic loca-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tion and history knowledge, offers different tagging opportunities and uploads photos, allows individuals to visualize historical urban landscape perceptions and interact with heritage values has been developed to interpret. With this work, it is aimed to analyze the location and frame of the photos uploaded to the Flickr app to reveal the importance of historical urban landscape areas. Within the scope of the study, research is carried out on safranbolu sample, which was listed as a World Heritage Site by UNESCO in 1994. **Method:** To access photo location and information using the location-based social networking platform Flickr application, the Flick API (Application Programming Interface) application accessed safranbolu-related photo data from 2004 to 2020. A total of 19,203 photographs were shared between these dates. The geographical locations of the shared photographs, the data related to the tagging were collected, and these data were processed on the zoning plan for protection purposes received from the Regional Board of Protection of the Cultural Heritage of Karabük. **Findings:** As a result of the research conducted on Flickr, it is seen that there are local and especially foreign tourists who come to visit users. From 2004 to 2008, the number of photo uploads increased to the highest level by 2012. When the TUIK statistical data is analyzed, it is thought that the increase in the number of visitors coming to Safranbolu and the increase of Flickr users may be. The number of photos showing a dramatic decrease since 2012 may be due to popular photo-sharing apps such as Instagram. It is seen that the intensity of the photographs is high in the Old Bazaar, where the civil and monumental architectural heritages are intensely located, where the life style and the craft and manufacturing activities, which have an important place in the economy of the city, are concentrated. The intensity of landscape photographs taken from Hıdırlık Hill and Castle, which are the points of view of the city, draw attention. It is seen that Foreign tourists usually take photos from the Old bazaar region, these photographs are traditional flavors, handicrafts, blacksmithing and copper making products, which are from street texture, monumental structures and intangible heritage values. There are tags on many different topics from urban scale to small scales. It is possible to understand how users perceive and interpret the space by looking at these tags. The size of the articles varies according to the majority of the tags. Users are aware that the city has been preserved from the Ottoman period to the present and used Turkish and English labels such as “old Street, arasta, bazaar, Safranbolu houses, Turkish bath, houses, window, outdoor, mosque...” to express the heritage values of the historical texture. **Results:** In this study, historical urban landscaping areas of Safranbolu, which is the World Heritage Site, were evaluated in accordance with the data obtained from flickr, one of the social media platforms. This method, which is applied for the analysis of data provided from Flick application,

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:474 K:610

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

improves and guides us with our understanding of human-oriented heritage values of cultural heritage values. As a result of the spatial distribution of photographs taken in the area and the analysis of the tagging, which is the expression form of photographs, it is seen that it has completed each other to provide information about the historical urban landscape areas encountered in everyday life. According to the results obtained; The location where the photo is located is the areas where visitors are frequented by the most. Tag sequentives are seen to refer to cultural heritage values from urban scale to smallest scale. Tagging shows how people perceive context. These results have a significant impact on protection at the point of “What, Why and How should we protect” because they come into contact with the limits of the criteria used in identifying heritage sites. Photographs of personal, everyday and private landscapes shed light on historical urban landscape areas, expressing the character of the region in an alternative way. The study found only social media users and it is important to emphasize that Flickr users do not represent the entire civil society and that this data does not match the general perception of the entire public space. Providing a comprehensive approach with results obtained from social media and other different methods is of great importance for the protection of historical urban landscapes.

TEKİRDAĞ MERKEZ KENT KİMLİĞİNİN MEKÂNA YANSIMASI ¹SPATIAL REFLECTIONS OF CENTRAL DISTRICT OF THE CITY OF
TEKIRDAG CITY IDENTITY*Hatice Meltem GÜNDOĞDU¹, İsmail Oğuzata ÜNVEREN²*¹ *Kırklareli Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Kırklareli / Türkiye*² *İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İzmir / Türkiye**ORCID ID: 0000-0003-1897-2927¹, 0000-0003-2842-0536²*

Öz: Her insanın kendine ait bir karakteri ve özelliği olduğu gibi kentlerinde kendilerine ait kimlikleri vardır. Kent kimliği, kentlerin bulunduğu coğrafya, sosyo-kültürel yapı, kentsel gelişim ve yönelimleri ile şekil alır. Ancak kentler mekânsal, sosyal, siyasi ve kültürel değişimler, hızlı nüfus artışları, hızlı kentleşme vb. değişimler nedeni ile kentsel kimliklerini koruyamamaktadırlar. **Amaç:** Hızlı bir kentleşme yaşayan Tekirdağ ili merkez ilçesinin kent kimliği özellikleri açısından incelenmesi ve kent kimliğinin, mekan-insan ilişkileri bağlamında mekana yansımalarının analiz edilmesidir. **Yöntem:** Çalışmada, algılanan kent kimliğini ortaya koymak için mekansal gözlem verileri ve anket yönteminden faydalanılmıştır. **Bulgular:** Yeni fonksiyonlar ile kullanıcı algısı değişmiş ve kentin sınırları genişlemiştir. Bununla birlikte kent kullanıcısının, ilk yerleşim yeri olan tarihi merkezi hala kent merkezi olarak kullanmaya devam etmekte olduğu ancak aktif-genç nüfusun artık bu alanı odak değil geçiş alanı olarak kullanmaya başladığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda kent içinde daha az deneyimi olan aktif nüfusun kenti algılamada yetersiz olduğu mekânla kurulan ilişkilerin birbirinden farklı olduğu ortaya çıkmıştır. **Sonuç:** Hem aktif-genç hem yaşlı-pasif kullanıcı günümüz Tekirdağ kentini birinci derece tarihi kent kimliği ile tanımlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Mekan-İnsan İlişkileri, Fiziksel Gözlem, Kullanıcı Algısı

Abstract: Cities have their own features as every person has own characteristics and features. City identity takes form through factors such as geography at which they are located, socio-cultural fabric, city development and development trends. Cities cannot protect their urban identity due to spatial, social, political and cultural changes and rapid population growth, rapid urbanization. Purpose is to examine the central district of Tekirdağ which is experiencing rapid urbanization in terms of urban identity features and analyze the reflections of urban identity in the context of space-human relations. **Method:** Spatial Observation data and survey method were used. **Findings:** User perception has changed. The boundaries of the city have expanded with the new functions. However, it was found that the urban user continues to use the historical center, which is the first settlement as the city center, but the active-young population has started to use this area as a transition area instead of focus. It is revealed that the active population with less experience in the city is insufficient to perceive the city and the relations contacted with space are different. **Result:** Both active-young and elderly-passive users have defined that the historical city identity in the central city of Tekirdağ as a first degree.

Keywords: Space-Human Relations, Physical Observation, User Perception

Doi: 10.17365/TMD.2020.1.2

- (1) *Sorumlu Yazar - Corresponding Author: H. Meltem GÜNDOĞDU (Dr. Öğr. Üye, Assist. Prof), Kırklareli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Kayalı Kırklareli / Türkiye, gundogdumeltem@hotmail.com, Geliş Tarihi / Received: 24.08.2019, Kabul Tarihi / Accepted: 05.04.2020, Makalenin Türü: Type of Article (Araştırma – Uygulama / Research -Application), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None, Etik Kurul Raporu / Ethics Committee: Yok / None*

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

İlk yerleşim alanları, insanların doğayı, kendisini ve toplumu tanımasıyla gelişmiş ve şekillenmiştir. Yerleşik düzende barınma ihtiyacının uyum, düzen ve kültürel çevre içerisinde gelişmesi ile, kentler tarihsel süreç içerisinde birer kimlik kazanmaya başlamışlardır. Bu kimlik oluşumu “Yerel Kimlik” olarak adlandırılmaktadır. (Ayyıldız, Ertürk, 2017:65-66). Her dönemin kültürü, yaşayış tarzı, önemli anıtsal yapı ve odak noktaları ile meydana gelen kent dokusu ve kent mimarisi kentsel kimliğin yapıtaşlarını oluşturmuştur. Sanayi devrimine kadar yerel ve kentsel kimlikleri olan, kent imajının güçlü, okunabilir ve yönlendirici noktalarıyla tanınan kentler, sanayi devrimi ile hızlı bir kentleşme sürecine girmiş, bu süreçle birlikte kent kimlikleri bozulmaya başlamıştır. Sanayi devrimi sonrası kentsel gelişim daha da hızlanmış, nüfus dengesiz bir şekilde yükselmiş ve kırsal alanlardan kentlere göçler başlamıştır. Geleneksel yapı ve yaşam biçimi ile oluşan kentler yerini, teknoloji, yeni iş ve yeni konut alanları gelişimi ile yeni kentlere bırakmışlardır. Kent içerisinde kültürel mirasların korunamaması, zaman ve mekân ilişkisinin kurulamaması, kent kimliğinin ve dokusunun zamanla kaybedilmesi, bu gelişimin sonuçlarıdır. Bu da kendine özgü niteliği olmayan birbirine benzer kentlerin oluşumuna sebebiyet vermektedir. (Sağsöz vd., 2013: 91-92). Kent kimliği,

kentin kendine özgü nitelikleri ile öne çıkmasının yanı sıra, yaşayanların kent yaşamına katılması, kenti sahiplenmesi, sosyalleşmeyi benimsemesi gibi etkileri de kapsamaktadır.

Günümüzde, kentlerin çoğu kendine ait kimliği koruyamamakta ya da kendilerine özgü kimlik üretememektedir. Bunun sonucunda kentlerin fiziksel çevre sistemlerinde, ekonomik yapıda, sosyal ağlar ve kültürel dokularında bozulmalar yaşanmaktadır (Bilsel, 2002:30). Bu bozulmalar kent kullanıcılarında, kente yabancılaşma ve kente ait olmama hissi yaratmaktadır. Her gün biraz daha büyüyen ve yoğunlaşan kentlerde doğal-kültürel değerlerin korunamaması bir yana kentsel mekân ve yaşam kalitesi yönünden de çöküşler oluşmaktadır. Hızlı, kontrolsüz ve sağlıksız kentsel gelişim, kentsel kimliğin kalıcılığını etkilemekte, kentin algılanabilirliğini kaybettirmekte, kente aidiyet hissinin azalmasına, niteliksiz ve ruhsuz mekânların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir.

Türkiye’de özellikle kentleşme sürecini hızlandıran idari kararlar ve hızlı nüfus artışı yaşayan kentlerde kentsel kimlik, kentlerin başlıca sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda 1990 yıllarında sanayi alanları ve yatırımların artması ile Trakya Bölgesinin en çok nüfus artışı olan (Özkök vd., 2017:69), hızlı bir kentleşme yaşayan Tekirdağ ili merkez ilçesi kent kimliği değerlendirmeye alınmıştır.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

AMAÇ

Makalenin amacı; Tekirdağ’ın mekânsal olarak değişen kent merkezinde, kullanıcıların kenti nasıl algıladığı, kent kullanıcıları için kentsel bir kimliğin oluşup oluşmadığı, kentsel kimliğin kent kullanıcı algılarındaki değişimini sorgulayarak, aktif-genç ve yaşlı-pasif nüfus aralıklarında kullanıcılar için kentsel kimlik öğelerini ortaya çıkarmaktır.

KAPSAM

Çalışmada öncelikle kent kimliği üzerine yapılan bilimsel araştırmalar incelenmiştir. Kavramsal çerçeve içinde, kent kimliği kavramını mekan-insan etkileşimleri ile ele alınmış gözlem verileri ve anket sonuçları ile elde edilen bulgular ve sonuçlar ortaya konulmuştur.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Her kentin kendisi ile özgünleşmiş bir kimliği vardır (Kısa Ovalı, Tachir, 2015:16). Kimlik, “Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü”, “Herhangi bir nesneyi belirlemeye yarayan özelliklerin bütünü” olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2018). Kent içinde yer etmiş bütün kültür, imge, kimlik, fiziki çevre gibi kavramların en kapsamlısı “kimlik”tir. Kent kimliği kavramı, kent içinde bulunan bütün kavramları etkileyen ve kapsayan bir niteliğe sahiptir. Sosyo-

kültürel ağlar, mekân insan ilişkileri, tarihsel süreçler, kentsel gelişim ve yönelimler yine kent kimliği ile bütünleşir ve bu kavramda kendilerini bulurlar. Lynch, kentsel kimliği; “hiçbir kent tek başına algılanamaz, çevresi, çevresini oluşturan olaylar, geçmiş yaşantılar ve yaşayanların deneyimleriyle algılanırlar. Her kentlinin, yaşadığı yerle ilgili kendine ait kentsel imgesi, anlamı ve anıları vardır.” şeklinde ifade etmektedir (Lynch, 2010:8). Kentsel görünümün insanlar üzerinde algılamaya ile oluşturduğu etki, kentsel imge kavramını beraberinde getirmektedir. Bu kavram; tasarımı, düzenlenişi, görünümü ve yapısının mimarlık özellikleriyle bir kentin insanda bıraktığı genel izlenim olarak tarif edilmektedir (Topçu, 2011:1051), (Bilsel vd., 1999:58-70) Montgomery kent ve kent kimliğini, gelişim yoğunluğu, karma kullanım, iş birliği, adaptasyon, insan ölçeği, kentsel yapılar ve geçirgenlik, sokaklar, kamusal kullanıma ayrılmış mekânlar, ulaşım, yeşil alanlar ve su yüzeyleri, odak noktaları, dikkat çekici ve etkileyici detaylar ve son olarak mimari tarz kriterleri ile ele almaktadır. Bu kriterler kent ve kent kimliğini oluşturan en temel parçalardır (Montgomery, 1998:96). Kentsel kimliğin oluşumu, insan ve mekânın ilişkisinden başlamaktadır. Her toplumun kültürel değerleri, coğrafi yapısı, sosyo-ekonomik yapısı, mekân algısı gibi özellikleri farklılık gösterir. Farklı karakterdeki etkileşimler farklı karakteristik kimlikler ortaya çıkartırlar.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Mekân kavramı genel anlamıyla, insansız geniş bir çevre olarak nitelendirilmekte, sosyal ilişkilerle üretilmekte ve çoğalmaktadır. Ancak toplumsal ilişkilerle değerlendirildiğinde soyut bir kavramdan çıkarak anlam kazanmaktadır. Mekânın kurgulanmasında insanın rolü önemlidir. Aynı şekilde kültür, insanın tek başına kazandığı ve oluşturduğu bir birlik değildir ancak mekân ile ilişkisi kurulduğunda anlamlı bir bütün olarak karşımıza çıkmaktadır (Kurtar, 2012:35). İnsanlar ilk yerleşimlerinden bu yana çok farklı genişlikte ve yapıda mekânlarda yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bu yerleşimlerde kendi kültür ve değerlerine göre sistemlerini mekân ile ilişkisini sağlayarak kurmuşlardır. Kentler bu sistemlere göre gelişmiş ve gereksinimler doğrultusunda yeni mekânsal işlevler oluşmuştur (Oğurlu, 2014:281). Bu işlevler kentlerin birer özelliği haline gelerek kentsel kimliğin yapıtaşlarını oluştururlar. Kentsel kimlik, o kentte yaşayan insanlardan bağımsız düşünülemez. İnsanlar; mekânları şekillendirirken, ortak bir bilinç ve ortak bir algı oluşturmakta ve kentle bütünleşmeye başlamaktadırlar. Kimliğin temelini fiziksel çevre oluştursa da, işlevsellik ve kente karakteristik özelliklerini katan insan davranışları, kültürü, kurduğu ilişkileri, sosyo-ekonomik yapısı ve mekâna gösterdiği uyumda kimliğin bir parçasıdır. İnsanın mekân ile ilişkisi, farklı deneyimleri ve bu deneyimler sonucu ortaya çıkan semboller kent kimliğinin oluşumuna etki etmektedir

(Ünlü, 2017:75-93). Kent kimliği görsel boyutuyla ön plana çıkan, doğal, coğrafi, kültürel ürünler ve sosyal yaşam normlarını da kapsayan çok geniş bir tanımı içermektedir. Kentsel kimlik ve buna dair kentsel imgeler kent mekanı içerisinde uzun bir süreçte ve bazen çok farklı bileşenlerden oluşmaktadır (Ulu, Karakoç, 2004:59)

Lynch “Image Of The City - Kent İmgesi” başlıklı kitabında çevre imgesini oluşturan kavramları kimlik, yapı ve anlam olarak belirlemiştir. Lynch bunu “Kimlik: bir nesnenin kimliğinin anlaşılması için öncelikle nesnenin ne olduğunun belirlenmesi ve bunu öteki nesnelere ayıran özelliklerinin neler olduğunun ortaya konması gerekmektedir. Yapı, nesnenin çevresi ile etkileşimi, gözlemci veya başka nesnelere kurduğu biçimsel bağı içerir. Anlam ise; gözlemcinin algısında oluşan düşünce ile açıklanabilir” şeklinde ifade eder. Kent imgesi; kent kimliğinin, toplumsal belleğin oluşmasında, algılama sonrasında gelen önemli bir süreçtir (Lynch, 2010:8-9). Lynch, kenti fiziksel unsurlardan yola çıkarak oluşturduğu beş görsel algılama birimine bölmüştür ve insanların kafasında kentlerin böyle bir belleksel harita çizdiğini ve insanların bu sadeleştirmelerle kentte daha kolay yolunu bulduğunu göstermiştir. Bireylerin kendi öz yaşamları, içinde geldikleri kültür ya da kentle kurdukları ilişki sonucu elde ettikleri deneyimler ne kadar birbirlerinden farklı da olsa

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

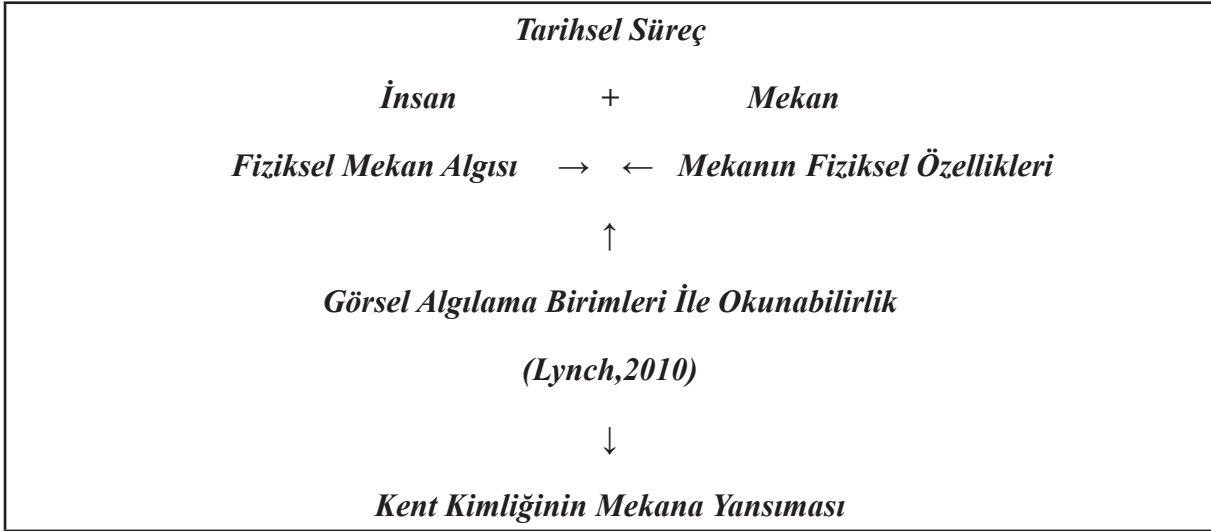
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

bir arada yaşıyor olmanın getirdiği bir takım değerler veya kabuller ortak kent imgelerinin oluşmasında önemli yer tutarlar. Kent imgesini oluşturan bu öğeler; nirengiler, odaklar, yollar, bölgeler ve sınırlar olarak belirlenmiştir. Kent kullanıcılarının ulaşım aksları gibi kullanmadığı, doğrusal veya alansal öğeler sınırlardır. İki bölgeyi ayırma, işlevleri farklılaştırma, ortaya koyma, çerçeve belirleme vb. özellikleri ile kullanıcı tarafından çevrenin algılanabilir bir hale gelmesini sağlamaktadırlar. Sınırlar yapay ve doğal olarak ayrıldığı gibi fiziki mekânda da birçok ölçeğe göre farklı işlevler üstlenmektedirler. Kent kullanıcısının kent içindeki işlevleri, mekânsal ayrılmayı algılayabilmesi için sınırlar önemlidir. Kentin sınırlarını algılama, “kenti daha etkin bir şekilde kullanmayı” sağlar. Yollar kişilerin genel, bireysel ve potansiyel hareketlerinin görülebileceği akslardır. Bunlar caddeler, yaya yolları, sokaklar, demiryolları olabilmektedir. Kent içindeki bütün işlevlerin erişilebilir olması, kamusal alanlar, hizmet alanları, ticaret vb. alanların insanların kullanımına açık yollar ile bağlanmasını gerektirir. Bu “kent içinde sadece erişimi değil, gözlem yapılabilme, çevresel öğeleri algılayabilme ve bütüne dair bir fikir sahibi olmayı” sağlamaktadır. Nirengiler, bir noktasal referans kaynağı oluşturmaktadır. Ancak, harici öğeler olduklarından, gözlemci bu oluşumların içine girememektedir. Bunlar çoğunlukla kolay tanımlanabilen; bir yapı, bir işaret levhası, bir

dükkan veya bir dağ gibi fiziksel oluşumlardır Kent içinde “çekici alanların bulunması, kullanıcının tercih etmesini sağlayan alanların bulunması kent içindeki sirkülasyonun sağlanması ve tercihe göre kentsel işlevlerin konumlandırılması” için önemlidir. Odak noktaları bireylerin kent içinde toplanma ve dağılma noktalarıdır. “Odak noktalarının akılda kalıcı olması, günlük kullanım alanlarında kent kullanıcılarının doğru yönlendirilmesi, erişimde kolaylık ve önemli noktaların bulunabilmesi, kentin kolaylıkla okunabilmesi” ile kent kimliğini ön plana çıkarır. Bu noktalar genellikle kent içinde özel konumlandırılmış fonksiyonel öğelerdir (Lynch, 2010:10). Kenti anlamak için sadece kenti kendi içinde değil, kenti kentte yaşayanların kendi gözünden de değerlendirmek gereklidir. Bu görsel nitelikler kentte yaşayanların zihinsel imgesine dayanarak incelendiğinde kent kimliği ile ilgili bilgiler ve kentin okunabilirliğine ilişkin bilgilere ulaşılabilir. Kent kullanıcıları, kentsel mekanda akılda kalan öğeler ve deneyimleri ile kentsel bir bellek oluştururlar. Kentsel bellek içerisinde, kent imgesini oluşturan bu öğeler, kullanıcının kenti nasıl algıladığını ve kenti nasıl tanımladığını ortaya çıkartır. Kentsel mekana ilişkin deneyimi az olan bireyler ile mekânsal deneyimi daha çok olan bireylerin kenti okumaları ve mekanlarla etkileşimleri açısından farklılıklar olacaktır (Gündoğdu vd., 2016:52).

Kentsel kimlik özelliklerinin mekana nasıl yansıdığı, insan mekan etkileşimi ile açıklanabilir. Bu kapsamda, yaşayanların fiziksel mekan algıları ve mekanın fiziksel özellikleri arasındaki ilişkinin bilinmesi önemlidir. Bununla birlikte kentsel kimlik gelişen mekan-

sal yapılanmadaki tarihsel süreçten etkilenmektedir. Bu nedenle kent kimliğinin anlaşılabilmesindeki bu etkileşime, tarihsel süreç içerisindeki yapılanma, deneyim ve anlayış değişimi de eklenecektir (Şekil 1).

Şekil 1. Kentsel Kimlik Öğeleri Etkileşimi

Şekil 1’de kentsel kimliğin anlaşılmasında kent kimliği öğeleri etkileşimi görülmektedir. Kentsel kimlik algısının varlığı; kentin tarihsel süreç içindeki mekansal değişimi, kent dokusunun fiziksel özellikleri ve yaşayanların kentsel mekan algılarındaki farklılıkların ortaya çıkartılması ile anlaşılabilir. Bu, öncelikle kentsel mekanın tarihsel gelişimi ve değişen kültürün mekândaki yansımalarının araştırılmasını gerektirir. Kent kimliğinin iki unsurundan biri olan mekan ve mekanın çekicilik özelliği kent yaşayanlarının toplanma ve dağılma alanlarını da belirler. Kent kullanıcı-

ları, bu çekici öğeler etrafında sürekli olarak fiziksel mekân ile etkileşim halindedir. Bu etkileşimin gözlenmesi ile kentsel kimliği oluşturan unsurlar hakkında bilgi alınabilecektir. Bu kapsamda, kentsel mekanlarda Lynch’in kentin imgelerini tanımlayan beş ögesi ile kent ve kent kullanıcılarının nasıl bir etkileşim içerisinde olduğunun tespit edilmesi, mevcut duruma ilişkin fiziksel verilerle kent algısının ortaya konulması, aynı zamanda kent kullanıcılarının mevcut fiziksel çevre algılarını ve süreç içerisinde değişen algılarını aktif-genç ve yaşlı-pasif nüfus özelinde kar-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

şılaştırılması, kent kimliğinin mekana yansımaları ile ilgili doğru ve gerçekçi sonuçlara ulaşmayı sağlayacaktır.

Araştırma alanı olarak seçilen, Trakya'nın kıyı kesiminde bulunan Tekirdağ ili merkez ilçesi sektörel yatırımlar ve son dönemde alınan merkezi kararlarla hızlı bir mekansal gelişim özelliği göstermektedir (Özkök vd, 2017: 69). Bu nedenle Tekirdağ yerleşiminin kent merkezi olarak ele aldığımız bölgede, kentsel kimliğin mekândaki yansımalarının yaşanlar tarafından nasıl okunduğunun araştırılması sürdürülebilir bir kent dokusunun devamı için önemlidir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada öncelikle çalışma alanı ile ilgili mevcut durum ve geçmişe dair bilgi ve belge taraması yapılmıştır. Mekanın fiziksel özelliklerini ortaya çıkartmak için gözlemsel veriler, kent kullanıcılarının mekan algılarını ortaya çıkartmak için anket yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın amacına uygun olarak Araştırma alanının değerlendirilmesinde kullanılan kent rehberi, haritalar, 1/1000 ve 1/5000 ölçekli plan altlıkları Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nden temin edilmiştir. Araştırma alanına yönelik eski yerleşim dokusu ile ilgili alınan notlar ve eski fotoğraflar, Süleymanpaşa Belediyesi ve Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi

ile gerçekleştirilen görüşmelerle temin edilmiştir.

Mekansal Gözlem; araştırmanın fiziki analiz ile doğrulanması, çalışma alanının algılanması, kentsel kimlik öğelerinin ortaya çıkartılması amacıyla kullanılmıştır. Fiziki çevre gözlemi ile Tekirdağ kent merkezinde Lynch'in kentsel mekan öğeleri değerlendirilmiştir. Öncelikle merkez bütününde bölgeler başlığında; tarihi ve kültürel öğelerin mekân ile ilişkisi, sınırlar başlığı altında; sınırların algılanabilir olması, yollar başlığı altında; yolların erişilebilirliği, odak noktaları başlığı altında; odak noktalarının akılda kalıcı olması, nirengiler başlığı altında ise; nirengilerin çekici olması ve yönlendirici olması alt başlıkları değerlendirilmiştir. Bu beş ana başlık, kent içindeki hareketi, yönelmeyi, bölgeleri, işlevleri, bütün fiziksel ve kültürel yapıyı etkilemektedir (Lynch, 2010:8-9). Bu kapsamda çalışma alanı sınırları içinde en yoğun hareketin olduğu toplanma ve düğüm noktaları olan Tekirdağ İli Süleymanpaşa Merkez İlçesi Zafer Meydanı, Cumhuriyet Meydanı, Rüstem Paşa Bedesteni Meydanı ve Kirazlı Kavşağını içerisine alan bölgede belirlenen kriterler ile gözlem yapılarak kent kimliği öğelerine ilişkin çıkarımlar yapılmıştır.

Anket yöntemi; Kent kimliğinin en önemli öğesi olan kent kullanıcısının kent algısının analiz edilmesi için kullanılmıştır. Anket soruları hazırlanırken, kent kullanıcılarının kent

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

bilgilerini, mevcut fiziksel çevre algılarını ve kullanıcı algılarının süreç içindeki değişimini ölçecek şekilde oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Anket örnekleme; kenti farklı algılayacak ve farklı bakış açısı ile aktarım yapabilecek iki yaş aralığı arasında yapılmıştır. Genç nüfusun kent içindeki ihtiyaçlarının yaşlı ve çalışmayan nüfusun ihtiyaçlarından farklı olması düşünülerek, aktif-genç nüfus (18-64 yaş) grubu ve yaşlı-pasif (65-65+yaş) nüfus grubu olmak üzere iki grup belirlenmiştir. Anket çalışmaları kullanıcı anket sayısı oransal örnek hacmi formülünden yararlanarak hesaplanmıştır (Newbold, 1995).

Hesaplama TÜİK 2018 raporu nüfus sayımını sonuçlarına göre Tekirdağ merkez ilçe Süleymanpaşa'nın nüfusu olan 196.031 (TÜİK, 2018) kullanılmış ve hesaplama sonucunda anket uygulanacak kullanıcı sayısı 100 kişi olarak belirlenmiştir. Anket soruları hazırlanırken kent kullanıcısının anket sorularını daha iyi anlaması ve algılanan kent kimliği öğelerine ilişkin kesin sonuçlar almak için başlıklar belirlenmiştir. Bunlar sırasıyla; Kullanıcı Bilgileri, Kişinin İkamet Bilgileri, Kullanıcı Kent Bilgisi, Kullanıcı Deneyim ve Tercihleri, Kullanıcının Fiziksel Mekan Algısı, Kullanıcı Algılarının Süreç İçindeki Değişimi'dir. "Kullanıcı bilgileri" soruları ile; kaç yaşında olduğu, mesleği ve çalıştığı yer, eğitim durumu ve cinsiyeti sorgulanmıştır. Kullanıcının verdiği cevaplar doğrultusunda

kenti hangi yaş aralığında nasıl algıladığını, kentte eğitim ve/veya çalışma alanlarına bağlı olarak hangi noktaları kullandığını gruplandırmak ve çıkarım yapmak amaçlanmıştır. "Kişinin ikamet bilgileri" başlığı; kentin neresinde yaşadığını, kaç yıldır kentte ikamet ettiğini ve bu bağlamda kente olan bakış açısını, kentsel algının ne kadar sürede oluştuğunu ve kent içindeki mahallelerden belirlenen alan içerisindeki ikamet dağılımını ortaya koymak amacıyla oluşturulmuştur. "Kullanıcı kent bilgileri" başlığı; Tekirdağ kullanıcısının mekansal anlamda nereleri kullandığı, algısında Tekirdağ için ne oluştuğunu, kent merkezini nasıl tanımladığı, kentin ne kadarını kullandığını, Tekirdağ kentinde kalmasındaki sebepleri ve bu bağlamda kullanıcının kent hakkında temel bilgilerini aktarabileceği şekilde düzenlenmiştir. "Kullanıcı deneyim ve tercihleri başlığı"; kullanıcının kent içerisinde en etkilendiği yerleri, bu yerleri neden tercih ettiklerini, olumlu ve olumsuz düşüncelerini belirtebilmeleri için oluşturulmuştur. Bu başlık kent kullanıcısının tercihleri doğrultusunda hangi noktaları ne sebeple kullandıklarını ortaya çıkarmaktadır. "Kullanıcının fiziksel mekan algısı" başlığı; fiziki mekana bağlı tercih edilen alanları, kamusal ve yarı kamusal alanların kullanımını, kent içindeki yönlendirici alanların nereler olduğunu belirttiği, kentin planlı ve okunabilir olup olmadığını, kent kullanıcısının kenti hangi kent kimliği ile tanıdığını ortaya çıkarmak

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

için düzenlenmiştir. Kullanıcı algılarının zaman içindeki değişimleri, Tekirdağ’da ikamet etmeye başladıkları zamandan günümüze kentin hangi kimlikte geliştiği kentsel kimlik tipleri belirlenerek değerlendirilmiştir. Bu ölçümde kent tipleri, Tarihi kent; tarihi dokusu korunmuş, kent içinde tarihsel dokuların yoğun olarak okunduğu kentler, Kırsal Kent; ağırlıklı ekonomik etkinliği tarım ve hayvancılık olan, öteki işlevleri daha az önem taşıyan kentler, Ticaret Kenti; ağırlıklı ekonomik etkinliği ticaret olan, öteki işlevleri daha az önem taşıyan kentler, Sanayi Kenti; ağırlıklı ekonomik etkinliği sanayi olan, öteki işlevleri daha az önem taşıyan kentler, Turistik Kent; ağırlıklı ekonomik etkinliği turizm olan, öteki işlevleri daha az önem taşıyan kentler, Eğitim Kenti; ağırlıklı etkinliği eğitim olan, öteki işlevleri daha az önem taşıyan kentler, Rekreatyonel Kent; ağırlıklı etkinliği rekreatyonel alanlar olan, öteki işlevleri daha az önem taşıyan kentler olarak tanımlanmış, kullanıcı seçimleri ile kentsel kimliklerin ne kadar öne çıktığını ortaya koymak amacıyla derecelendirme yapılmıştır. Bu derecelendirmeler; “1. Derece; çok - 2. Derece; orta - 3. Derece; az” şeklinde belirlenmiştir.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Hızlı bir kentleşme sürecine giren Tekirdağ ili merkez ilçesinde kent kimliği ve kullanıcı

algılarının zaman içindeki değişimleri araştırmanın problematiğini oluşturmaktadır.

BULGULAR

Alan çalışması Tekirdağ merkez ilçesi Süleymanpaşa ilçesinde yapılmıştır. Süleymanpaşa merkez ilçesi Tekirdağ ilinin merkez ilçesi olması, kent kimliği açısından önemi, tarihsel dönemde yerleşimlere ev sahipliği yapmış olması, birçok döneme ait tarihi eser ve sivil mimari örneğinin bu bölgede bulunması nedenleri ile belirlenmiştir. Süleymanpaşa ilçesi, Kuzeyinde Muratlı ve Hayrabolu ilçeleri, batısında Malkara ve Şarköy ilçeleri ve doğusunda Çorlu ve Marmara Ereğlisi ilçeleri ile çevrili Tekirdağ Büyükşehir Belediyesine bağlı merkez ilçelerden biridir. Bu bölge kara, hava ve deniz ulaşımı bakımından bir kesişim noktası oluşu nedeniyle önemli bir konumdadır. Asya’yı Avrupa’ya bağlayan önemli karayolları Tekirdağ sınırlarından geçmektedir. E80 (TEM) otoyol geçişi ve D 100 karayolu ilin kuzeyinden, D110 (İstanbul-Keşan-Sahil Yolu) karayolu ise ilin merkezinden geçerek, hem Avrupa’ya hem de Çanakkale üzerinden yine Anadolu’ya ulaşım imkânı sağlar. Konum ve özellikleri göz önüne alındığında, Tekirdağ ili için kent kimliğinin araştırılmasında seçilen bu merkezi bölgenin önemi büyüktür (Şekil 2).

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

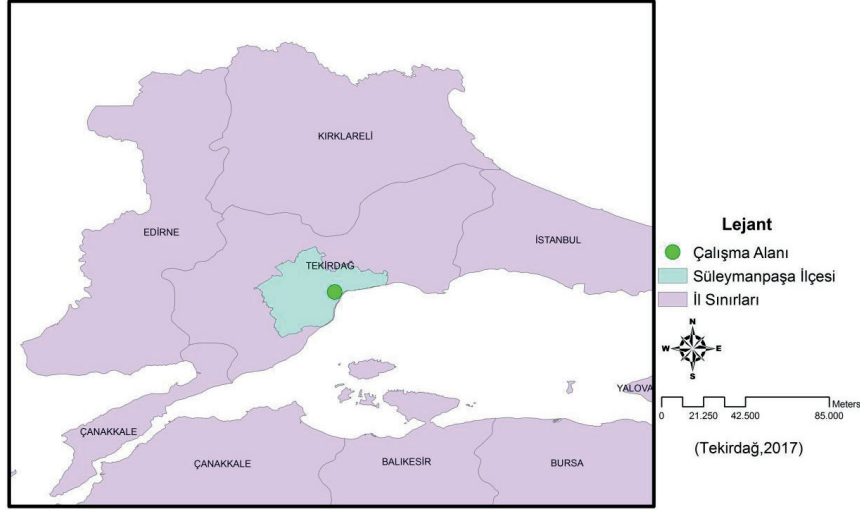
ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 2. Tekirdağ İli, Süleymanpaşa Merkez İlçesinin Konumu

Anket ve gözlem çalışmalarının yapıldığı çalışma alanı sınırları; Tekirdağ Kültür Varlıkları Haritası ve Tekirdağ Kentsel Sit Alanı Sınırları Haritası karşılaştırılarak belirlenmiştir. Şekil 3'te kırmızı renkte görülen Ertuğrul, Orta Cami, Eski Cami ve Turgut mahallelerini kapsayan alan çalışma alanı sınırlarıdır. Bu mahallelerde farklı dönemlere ait anıt eserler, sivil mimari örnekleri ve mahalle dokuları

bulunmaktadır. Aynı zamanda bu mahalleleri kapsayan 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Plan Raporu (2009)'a göre bölgede kente özgü sokak dokusu ve birçok sivil mimari yapının bir arada olması nedeniyle alanların özel çözümlerle ele alınması gerekliliğine dikkat çekilmiş ve Özel Proje Alanları olarak belirlenmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

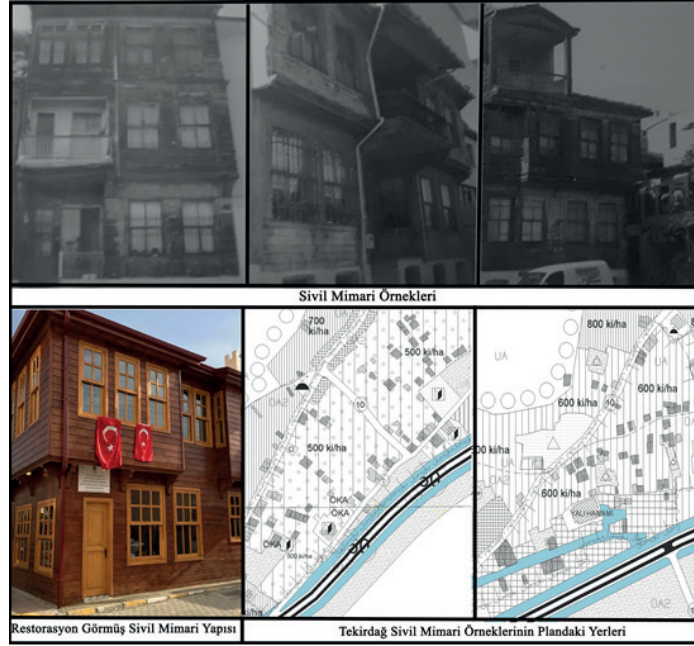
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

fethedilir. Osmanlı dönemiyle birlikte bu bölgeye Anadolu'dan Türkmen iskânı başlar. Kent kimliği Osmanlı kültür, inanç ve yönetimi ile şekillenir. Şehir cumhuriyet dönemine kadar Tekfurdağı adını kullanmıştır (Kiper, 2016:229). Tekfurdağı yeni donatı, iş alanları ve farklı işlevsel alanlarla donatılmıştır. Osmanlı Döneminde cami, medrese, hamam gibi eğitim, din, sağlık kurumları oluşturulmakla kalınmamış, aynı zamanda amaçlanan toplumsal gelişimleri gerçekleştirebilmek için vakıflar da kurulmuştur. Toplumsal ve kültürel merkezler olarak gelişme gösteren bu vakıfların, Rumeli'de Türkçe dilinin ve İslamiyet inancının yayılmasında önemli rol oynadığı bilinmektedir. (Kiper, 2016:229). Tarihi süreç içerisinde Bisante (M.Ö.5.YY), Rhaedestus (M.Ö.343-M.S.843), Rodosto (M.S.843-1358), Rodosçuk(M.S.1358-Osmanlıların fethiyle), Tekfurdağı (M.S. 1732) isimleriyle anılan şehir, Cumhuriyetin ilanından sonra Tekirdağ olarak adlandırılmıştır. Tekirdağ'da 24 Aralık 1840'da Tekirdağlı büyük vatan şairi Namık Kemal'in doğumu, Çanakkale Destanı'nı yaratan 19. Tümen'in Mustafa Kemal'in önderliğinde

Tekirdağ'da savaşa hazırlanması, 23 Ağustos 1928'de Atatürk'ün Harf İnkılabı vesilesiyle Tekirdağ'a gelip Başöğretmen olarak ilk derisi vermesi önemli günler arasındadır. Günümüzdeki Atatürk heykeli ve sahil yolundaki Türk alfabesinin tanıtımını simgeleyen heykeller cumhuriyet dönemi başlangıcını anlatan referans noktalarıdır (Kiper, 2016:230). Vatan şairimiz Namık Kemal'in 1840 yılında Tekirdağ'da doğduğu ev, yakın çevresinde eski Tekirdağ evleri örnek alınarak, Namık Kemal'in hatırasına Tekirdağ Namık Kemal Derneği tarafından 1993 yılında yaptırılmıştır ve 1994 yılında hizmete girmiştir. Kentlerin ilk yerleşimlerini oluşturan mahalleler o kentin karakteristik özelliklerini yansıtan, fiziki izlerini okuyabildiğimiz alanlardır. Tarihsel açıdan birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Süleymanpaşa merkez ilçesinde Ertuğrul, Orta Cami, Eski Cami ve Turgut Mahallelerinde engebeli arazi ve denize hâkim alanlarda Osmanlı mimari tarzını yansıtan çift katlı, karkas ev tipleri, sivil mimari örnekleri, geleneksel sokak dokuları ve birçok anıtsal yapı da yer almaktadır (Şekil 4).

Şekil 4. Tekirdağ Merkez Sivil Mimarlık Örnekleri

Cumhuriyet Meydanı; tarihi kent merkezinin girişinde yer alan, Tekirdağ Hükümet Koşağı (Valilik), Kültür Merkezi, Rüstem Paşa Camii ve Külliyesi, Rüstem Paşa Bedesten-Hamamı, Orta Cami (Cami Vasat), ve Eski Cami (Cami Atik) arasındaki yönetim tarihi ve dini alanlar arasında köprü görevi gören önemli bir odak noktasıdır (Şekil 5).

Rüstem Paşa Camii; Camii ilk yapıldığında içerisinde bedesten, hamam, kütüphane, ker-

vansaray, imarethane ve medreseden oluşan bir külliyyeye yer verilmiştir. Fakat günümüzde sadece cami ve bedesten varlığını sürdürmektedir. Camii, 1553 yıllarında Sadrazam Rüstem Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. G.E.A.Y.K.'ın 13/07/1974 tarih ve 7965 sayılı kararı ve Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 25/04/1999 tarih ve 536 sayılı kararı ile tescillenmiştir (Tekirdağ İl Kültür Envanteri, 2018), (Şekil 6-7)

MTD

www.mtdergisi.com

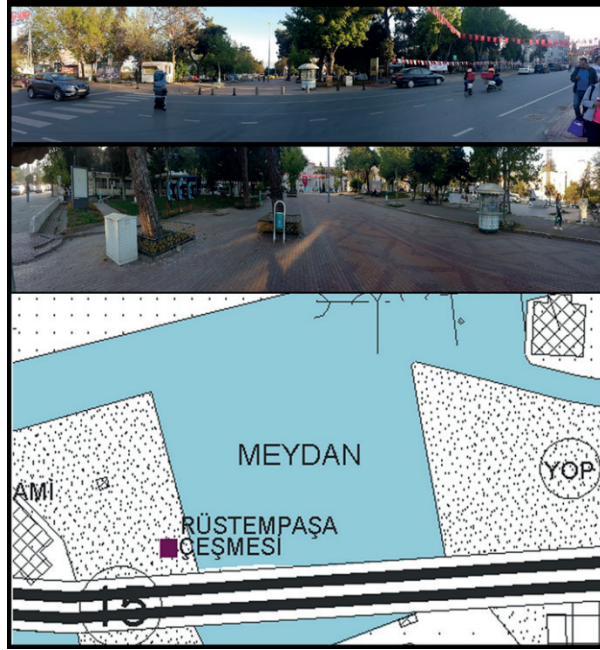
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester
ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

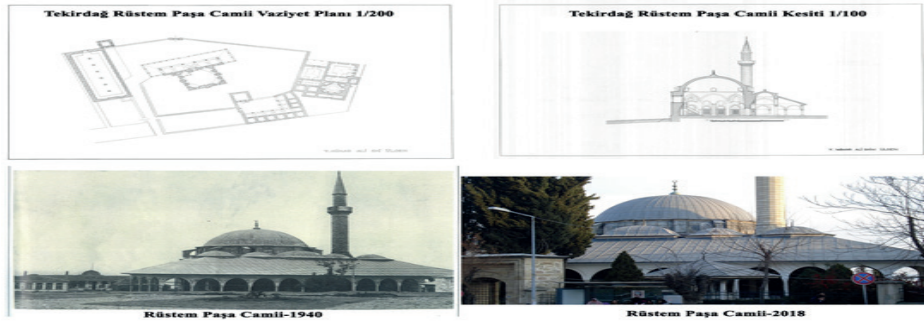
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 5. Tekirdağ Merkez Cumhuriyet Meydanı

Şekil 6. Tekirdağ Merkez Rüstempaşa Camii

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFERED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

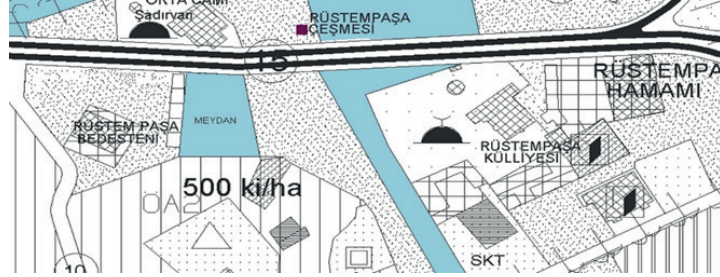
ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

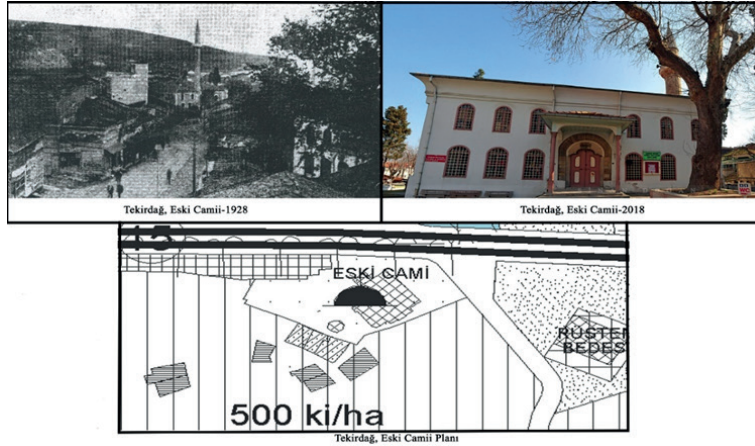

Şekil 7. Tekirdağ Merkez Rüstem Paşa Camii

Eski Cami; 1830 yılında Zahire Nazırı Ahmet Ağa tarafından yaptırılmıştır. Cami uzun ve dikdörtgen yapıdadır. Caminin cemaat tarafı 2 kat yüksekliğindedir (Şekil 8).

Orta Cami; Hicri 1271 yılında Kürkçü Sinan Ağa tarafından yaptırılmıştır. Eski Cami ile

Rüstempaşa Camilerinin arasında yer aldığı için Orta Cami ismiyle bilinmektedir. Tabhaneli olan ilk hali, cami yeniden onarılırken caminin ibadethanesine ilave edilerek mekân genişletilmiştir (Şekil 9).

Şekil 8. Tekirdağ Merkez Eski Camii

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

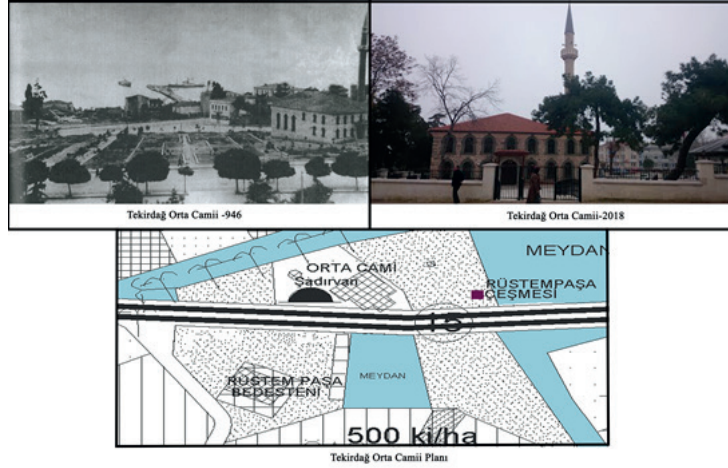
ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 9. Tekirdağ Merkez Orta Camii

Tekirdağ Hükümet Konağı; 1912 yılında Selanikli mutasarrıf Hüsnü bey tarafından yaptırılmıştır. G.E.A.Y.K.'nın 13/07/1974 tarihli ve 7945 sayılı kararı ile tescillenmiştir (Tekirdağ İl Kültür Envanteri, 2018). Binanın arka bahçesi ile arka kısımdaki 3 kat ilavesi 1946 yılında Vali Ferit Nomer tarafından yaptırılmıştır. Binanın yüz ölçümü 2.051 m²'dir. Binanın arsası ile birlikte toplam alanı 9254 m²'dir. Mustafa Kemal Atatürk'ün 23 Ağustos 1928'de Tekirdağ'a ikinci ziyareti kapsamında yeni Türk alfabesini bu Hükümet Konağı'nda Türk halkına tanıtmıştır. Yapının önündeki Atatürk heykeli ve sahil yolundaki Türk alfabesinin tanıtımını simgeleyen heykeller buna referanstırlar (Şekil 10).

Namık Kemal İlkokulu; Açık Baş Yogi adındaki bir Rum tüccarın 1876 yılında ölen kızı adına yaptırdığı bir okuldur. Ancak günümüzde ilköğretim olarak işlevini sürdürmemektedir. Okul ismi ve kadrosu ile yeni yapılan Namık Kemal adı ile birlikte yer değiştirmiştir. Bina günümüzde lise olarak kullanılmaktadır (Şekil 11).

Rakoçzi Müzesi; Macar Prensi II. Frenc Rakoçzi'nin 1720 yılında ölüm tarihi olan 1735 yılına kadar 15 yıl boyunca yemekhane olarak kullandığı daha sonra ise 17. yüzyılın ikinci yarısından 18. yüzyıla kadar Türk evi olarak kullanılmıştır. Macar hükümeti tarafından onarılmış ve 1982 yılında müze haline getirilmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

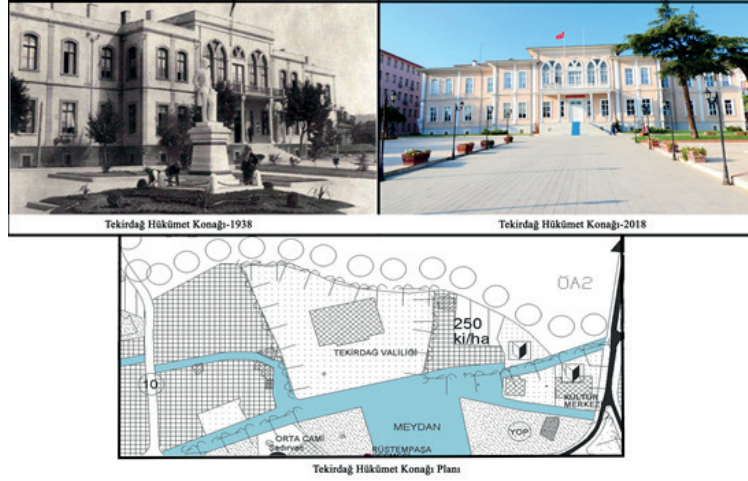
ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

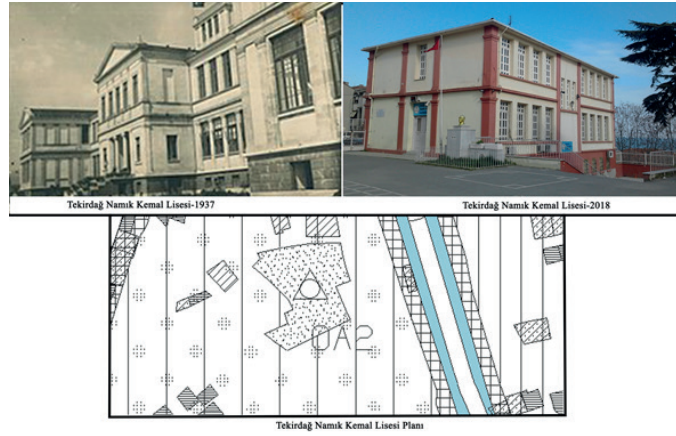
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 10. Tekirdağ Merkez Hükümet Konağı

Şekil 11. Tekirdağ Merkez Namık Kemal İlkokulu

Namık Kemal Evi; Vatan şairi Namık Kemal'in Tekirdağ'da doğduğu ev örneklenerek, şairimize ait kişisel eşyalar ve Tekirdağ evlerine ait objelerle süslenen müze-ev 1994 yılında Namık Kemal Derneği'nin girişimleriyle hizmete girmiştir.

Yukarıda mevcut kullanımları ile incelenen, kent içinde ilk yerleşim yerlerinin ve mekânların ilk şekillendiği, insan ve mekân ilişkisinin uzun dönem boyunca korunarak devam ettiği sokak dokuları ve sokak dokuları içerisindeki sivil mimari örnekleri ve anıtsal yapılar, insanların algısında aidiyet hissi

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yaratmaktadır. Bu yapılar kullanıcı için yönlendirici etkidir.

Mekansal Gözlem ile Elde Edilen Bulgular

Gözlem çalışmalarında Lynch'in beş kentsel kimlik ögesi çalışma sınırları içinde değerlendirilmiştir. Çalışma alanının belirlenmesinde etkin rol oynayan iki sınır bulunmaktadır. İlk sınır Koruma İmar Planı Sınırı, ikinci sınır ise kentte bölgesel anlamda çeşitlilik gösteren alanların bütüncül sınırınıdır. Bu sınırlar aynı zamanda kentin karakterini yansıtan alanı kapsamaktadır. Kent içindeki sınırlar birden çok etmen ile ortaya çıkmaktadırlar. Bir alanın sınırlarını belirleyen birden fazla öge vardır. Tekirdağ İli, Süleymanpaşa İlçesinin kent merkezi olarak ele aldığımız sınırlar içerisinde de birden fazla doku değişimi, bina tipolojisi değişimi, sokak dokularının değişimi gibi bölge oluşturan sınırlar vardır. Bu sınırlar kendi bölgeleri ile alt merkezler oluşturmaktadır. Kentsel dokunun değiştiği ve algısal açıdan öne çıkan tarihi kent dokusu sınırları kentin tam merkezinde yoğunlaşmıştır. Tarihi kent dokusu içinde birçok anıt eser, sivil mimari örnekleri ve heykeller bulunmaktadır.

Bunlardan öne çıkan anıt eserler Rüstem Paşa Camii ve Bedesteni, Valilik Konağı, Orta Camii ve Eski Camii'dir. Bu anıt eserler hâkim bir bölge oluşturmaktadır. Aynı zamanda kent merkezindeki yönetim ve idari alanlar, tarihi yapılar ile iç içe bir bölge oluşturmuştur. Yönetim merkezi içinde Valilik, Süleymanpaşa Belediyesi, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi ve diğer idari birimler yer almaktadır. Tekirdağ kenti fiziki okumasında ticari hatların, tarihi bedesten ve camilerin çevresinden başlamaktadır. Ticaret bölgesi Mimar Sinan Caddesi ve merdivenler olarak tanımlanan yaya aksı ile devam etmekte ve Hükümet Caddesi boyunca uzanmaktadır (Şekil 12). Ayrıca son dönemlerde üniversite alanının yer seçimi, Tekira Alışveriş merkezinin yapılması ve kıyı bölgesi düzenlemeleri kentin sosyal ve mekansal gelişiminde etkin rol oynamıştır. Kent merkezlerinde yapılan alışveriş merkezleri yeni kent merkez bölgelerinin oluşumunu da beraberinde getirmektedir (Özdemir, Cengizsoğlu, 2016:69). Tekirdağ merkez ilçesinde de, kentin kullanılabilir sınırlarının genişlemesi ile çalışma alanı sınırları dışında yeni alt merkezlerin oluşmaya başladığı gözlenmiştir.

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 13. Tekirdağ Merkez Zafer Meydanı

Zafer Meydanı dikdörtgen formda pasif yeşil ve ağaçlık alanlarıyla içine kapalı bir yapıdadır. Meydan ticari işlevler arasında kentin Kentsel Koruma Alanı ve Çalışma Alanı sınırında bulunmaktadır. Kent içinden direkt olarak meydana bağlanan yaya ulaşım ağ

kurgusunun zayıf ve yetersiz olmasına karşın çevresindeki ticari işlevler dolayısıyla yoğun yaya kullanımını çekmektedir. Zafer meydanı, toplanma alanı olarak kullanımdan çok bir geçiş alanı özelliği göstermektedir (Şekil 13).

Şekil 14. Tekirdağ Merkez Bedesten Meydanı

Bedesten Meydanı: pasif yeşil alanlarla açık ve ferah bir alan içerisinde, ticaret aksı doğrultusunda yer almaktadır. Meydanın doğu

cephesinde Rüstem Paşa Heykeli bulunmaktadır. Kent içinde tarihi bölgeye yakınlığı, ticaret aksının üzerinde olması ve bedesten

içerisindeki ticari faaliyetler doğrultusunda yoğun yaya kullanımına açık bir odak noktasıdır. Kent içinde direkt olarak ulaşımın

sağlanabildiği bedesten meydanının, kamusal alanlara ve kentsel hizmet alanlarına doğrudan bağlantısı vardır (Şekil 14).

Şekil 15. Tekirdağ Merkez Cumhuriyet Meydanı

Cumhuriyet Meydanı: tarihi kent merkezinin girişinde yer alan, üç tarafı pasif yeşil alanlar ile açık ve ferah bir meydandır. Tekirdağ Hükümet Konağı (Valilik), Kültür Merkezi, Rüstem Paşa Camii ve Külliyesi, Rüstem Paşa Bedesten-Hamamı, Orta Cami (Camii Vasat), ve Eski Cami (Camii Atik) arasındaki yönetim, tarihi ve dini alanlar arasında köprü göre-

vi gören önemli bir odak noktasıdır. Meydana direkt olarak yaya ulaşımı sağlanabilmektedir. Meydandan Valilik Konağına, Rüstem Paşa ve Orta Camilerine ve merdivenlerden kıyı bölgesine doğrudan erişim vardır. İçindeki ticari işlevler ve kamusal açık alanlar ile bir odak ve geçiş noktası olarak kullanılmaktadır (Şekil 15).

Şekil 16. Tekirdağ Merkez Kirazlı Meydanı

Kirazlı meydanı kent merkezinin girişinde yer almakta olup kent kullanıcılarını karşılayan Kiraz heykeli bulunmaktadır. Meydan çevresi, ticari işlev, idari işlev ve yeşil alan varlığı bakımından zengin, aktif bir kullanıma sahiptir. Kent içinde bir toplanma ve dağılma alanı olan kirazlı meydanı kavşak niteliği taşır. Yaya ve araç akışları bakımından en yoğun noktalardan biridir. Doğrudan kent merkezine, idari ve yönetim alanlarına, ticari işlevlere ve kıyı bölgesine geçiş sağlanabilmektedir (Şekil 16).

Valilik Konağı, Rüstem Paşa Camii ve Be-desteni, merdivenler, Tuğlalı Park içinde bulunan Namık Kemal Heykeli, Rüstem Paşa Heykeli, Kiraz Heykeli, Tekirdağlı Hüseyin Pehlivan Heykeli ve sivil mimarlık yapıları önemli nirengilerdir.

Tekirdağ kent merkezinin ana ulaşım aksları; Atatürk Bulvarı, Ördeklidere Caddesi, Mimar Sinan Sokak, Yalı Sokak, Hükümet Caddesi, Barbaros Sokak, Peştamalcı Caddesi, Muratlı Caddesi, Namık Kemal Caddesi ve Çiftlikönü Caddesidir. Tekirdağ İli Süleymanpaşa İlçesi merkez ulaşımı ele alındığında ticaret hattı üzerinde yoğun bir araç trafiği gözlenmektedir. Kent içinde yollar, tarihi bölge özelliğinden dolayı organik dokudadır. Aynı zamanda ana yollara bakan sokaklar dar ve kullanışsızdır. Yayaların yoğun olarak kullandığı akslar; Mimar Sinan Sokak, Hükümet Caddesi ve merdivenlerdir.

Anket Yöntemi İle Elde Edilen Bulgular

Yaş aralıklarına göre belirlenen aktif-geç nüfus ve yaşlı-pasif nüfustan 50'şer kişi, toplam 100 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Anket soruları tüm kullanıcılar için aynı şe-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

kilde hazırlanmıştır. Anket çalışması 2018 yılının Nisan ayı içinde araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Anket öncesi anket yapılacak kent kullanıcılarına sorular hakkında ve yapılan çalışma hakkında bilgi verilmiştir.

- *Kullanıcı Bilgileri*

Çalışma kapsamında 100 kişi ile yapılan anket sonuçlarına göre; katılımcılarının % 30'u kadın %70'i erkektir. Ankete katılan pasif-yaşlı nüfusun eğitim durumu incelendiğinde; 34 kişi (%68'i) ilköğretim, 3 kişi (%6'sı) lise, 13 kişi (%26'sı) lisans mezunudur. Aktif-yaşlı nüfusun eğitim durumu incelendiğinde; 13 kişi (%26'sı) ilköğretim, 18 kişi (%26'sı) lise, 19 kişi (%38'si) lisans mezunudur. Ankete katılan yaşlı-pasif nüfusun meslekleri; 5 kişi (%10'u) "ev hanımı", 38 kişi (%76'sı) "emekli işçi", 6 kişi (%12'si) "serbest meslek (aktif değil)", 1 kişi (%2'si) "emekli memur"dur. Aktif-yaşlı nüfus incelendiğinde; 6 kişi "öğrenci" (%12'si), 6 kişi "ev hanımı" (%12'si), 17 kişi (%34'ü) "serbest meslek", 11 kişi (%22'si) "memur" olarak çalışmaktadır. Ankete katılan yaşlı-pasif nüfusun en çok ikamet ettiği mahalleler (18 kişi - %36'sı) "Orta Cami Mahallesi" ve (7 Kişi - %14'dü) "Gündoğdu Mahallesi"dir. Aktif-yaşlı nüfusun en çok ikamet ettiği mahalleler ise yine (14 kişi - % 28'i) "Orta Cami Mahallesi" ve (6 kişi - %12'si) "100. Yıl Mahalle"leridir. Ankete katılan yaşlı-pasif nüfusun yarısına yakın bir oranı (23 kişi, %46'sı) 30 yılı aşkın

süredir Tekirdağ İli Süleymanpaşa İlçesinde ikamet etmektedir. Aktif-yaşlı nüfus ele alındığında ise ankete katılanların yarısı (25 kişi, %50'si) 0 ile 10 yıl arasında ikamet etmektedirler.

- *Kullanıcı Kent Bilgileri*

Ankete katılan yaşlı-pasif nüfusun Tekirdağ denildiğinde (24 kişi %48'i) aklına en çok gelen "Tekirdağ Kirazı"dır. Anket esnasında Yaşlı-pasif nüfus, Tekirdağ'ın kirazının ve Tekirdağ'da yapılan Kiraz Festivalinin eskiden güzel ve eğlenceli olduğuna değinmişlerdir. Günümüzde festivalin onlara hitap etmediği ve eski günlerdeki gibi olmadığı vurgulanmıştır. Aktif-yaşlı nüfus için anket sonuçları incelendiğinde en çok akla gelenler (13 kişi, % 26'sı) "deniz" ve (15 kişi, %30'u) "diğer" cevabıdır. "Diğer" cevapları içinde, iş, üniversite, balık, Tekira Alış Veriş Merkezi, rakı vb. birden fazla olmayan ve dağınık cevaplar içermektedir (Şekil 17).

Ankete katılan yaşlı-pasif nüfus Tekirdağ'ın sembolü nedir sorusuna en çok (29 kişi, %58'i) Namık Kemal cevabını vermiştir. Bu cevabın kent içinde, Namık Kemal heykelleri, Namık Kemal Evi ve park isimleri gibi birçok yerde yansımaları görmektedir. Aktif-yaşlı nüfus için kentin sembolü öncelikli kiraz, ardından Namık Kemal ve Köfte olarak belirtilmiştir (Şekil 18).

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

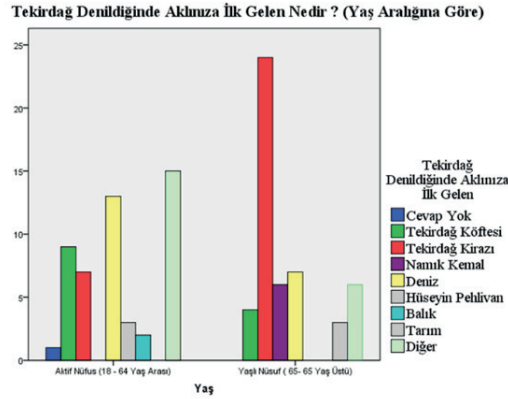
ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

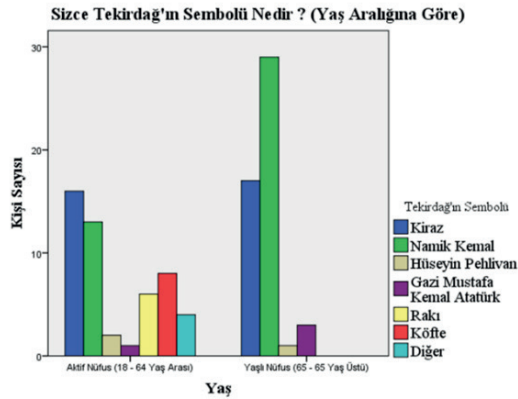
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 17. “Tekirdağ Denildiğinde Aklınıza İlk Ne Geliyor” Sorusu Veri Analizi

Şekil 18. “Tekirdağ'ın Sembolü Nedir?” Sorusu Veri Analizi

Ankete katılan yaşlı-pasif nüfus ve aktif-genç nüfusun en çok kullandığı buluşma noktaları tercihleri ortak çıkmıştır. Yaşlı-pasif nüfusta 25 kişi (%50'si) ve aktif-genç nüfusta ise 24 kişi (%48) buluşma noktası olarak “valilik ve çevresi”ni tercih etmiştir. Ankete katılan yaşlı-pasif nüfus Tekirdağ merkezini en çok

(46 kişi, %92'si) “valilik ve çevresi” olarak tanımlamıştır. Aktif-genç nüfus ise (26 kişi, %52'si) “valilik ve çevresini”, (15 kişi, %30'u) diğer ve yeni işlevsel yapılanmaların yer aldığı “Direkleraltı”nı tercih etmiştir (Şekil 19).

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

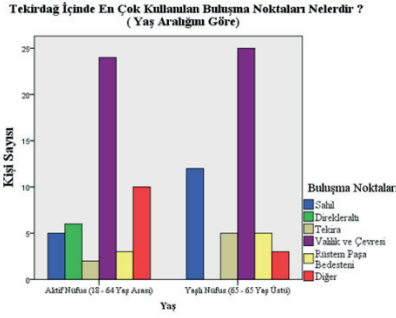
ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

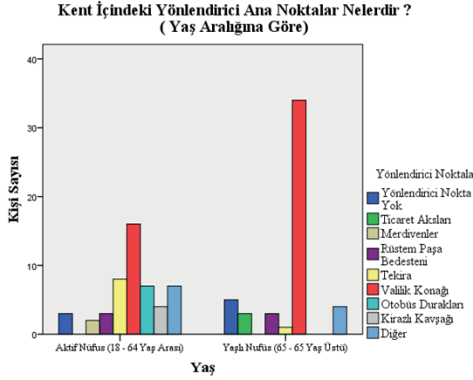
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 19. “Kent İçinde En Çok Kullandığınız Buluşma Noktaları Nelerdir?” Sorusu Veri Analizi

Ankete katılan yaşlı-pasif nüfusun yönlendirici nokta olarak belirttiği alan (34 kişi, %68'i) “valilik konağı”, aktif-genç nüfusun yönlendirici nokta olarak verdiği cevaplarda

en çok (16 kişi, %32’si) “valilik konağı” ve ardından (8 kişi, %16’sı) Tekira Alışveriş Merkezi çıkmıştır (Şekil 20).

Şekil 20. “Bir Yerden Bir Yere Giderken Sizi Yönlendiren Noktalar Nelerdir?” Sorusu Veri Analizi

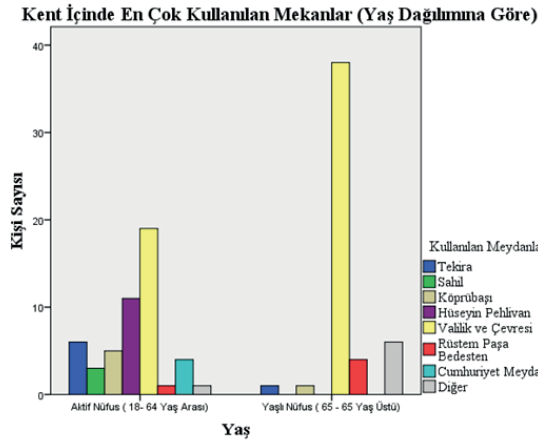
Ankete katılan hem yaşlı-pasif nüfus 46 kişi (%92’si), hem aktif-genç nüfus 45 kişi (%90’ı) Tekirdağ kentinde yollarını kolayca bulabildiklerini söylemişlerdir. Ankete katılan yaşlı-pasif nüfusa göre (19 kişi, %38’i)

kent sınırları algısı “100. Yıl Mahallesi” ile başlayıp, “Hürriyet Mahallesinde” son bulmaktadır. Aktif-genç nüfusun (20 kişi, %40’nın) kent sınırları algısı ise “100. Yıl Mahallesinden” başlayıp, üniversitenin yer aldı-

ği “Değirmenaltı Mahallesi”nde son bulmaktadır. Aktif nüfus için hissedilen sınırlar genişlemiştir. Ankete katılan yaşlı-pasif nüfusu Tekirdağ İline bağlayan en önemli iki etmen-den ilki (26 kişi, %52’si) aile bağlarının burada olması, ikincisi (19 kişi, %38’i) ise sessiz ve sakin bir yer olmasıdır. Aktif-genç nüfusu Tekirdağ iline bağlayan en önemli iki unsur ise; (20 kişi, %40’i) aile ve (13 kişi, %26’sı) iş imkânıdır.

- *Kullanıcının Fiziksel Mekân Algısı İle İlgili Bulgular*

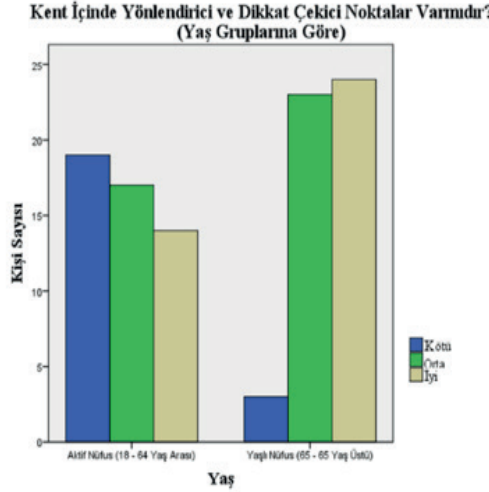
Ankete katılan yaşlı-pasif nüfusun en çok kullandığı (38 kişi, %76’sı) mekan valilik ve çevresi çıkmıştır. Aktif-genç nüfusu incelen-diğimize ise iki mekan öne çıkmaktadır. Bun-lardan ilki (19 kişi, %38’i) valilik ve çevresi, ikincisi ise (11 kişi, %22’si) Hüseyin Pehlivan Heykelinin bulunduğu alandır (Şekil 21).

Şekil 21. “Sizce Tekirdağ İlinin En Çok Kullanılan Mekanları Nereleridir?” Sorusu Veri Analizi

Ankete katılan yaşlı-pasif nüfus yönlendirici ve dikkat çekici noktaları (24 kişi, %48’i) yeterli bulurken aktif-genç nüfus yönlendirici

ve dikkat çekici noktaları (19 kişi, %38’i) orta yeterlikte ve yetersiz olarak değerlendirmiştir (Şekil 22).

Şekil 22. “Kent İçinde Yönlendirici Ve Dikkat Çekici Noktalar Vardır.” Sorusu Veri Analizi

Ankete katılan yaşlı-pasif nüfus Tekirdağ kentinin planlı ve düzenli olmasını en çok (24 kişi, %48'i) orta derece değerlendirmişlerdir. Kent içindeki planlamanın bazı yerlerde eksik olduğunu fakat planlı bir kent olduğunu belirtmişlerdir. Aktif-genç nüfus en çok Tekirdağ kentinin planlı ve düzenli (32 kişi, %64'ü) olmadığını belirtmişlerdir. Ankete katılan yaşlı-pasif nüfus en çok (32 kişi, %64) ve aktif-genç nüfus en çok (22 kişi, %44) “kent okunaklı ve anlaşılabilir mi?” sorusuna “iyi” derece olarak cevap vermişlerdir. Ankete katılan yaşlı-pasif nüfus Tekirdağ kent mekânının etkin kullanımına en çok (22 kişi, %44'ü) “orta” derece ile nitelendirmiş-

tir. Aktif-genç nüfus ise en çok (26 kişi, %54'ü) “kötü” derece vermişlerdir.

Ankete katılan yaşlı-pasif nüfusta (33 kişi, %66), aktif-genç nüfusta (18 kişi, %36) kentte etkin kamusal alan kullanımına iyi derece vermişlerdir. Ankete katılan yaşlı-pasif ve aktif-genç nüfusa “Kent Kimliği Tipi” sorulmuştur. Kent kimliği tipleri olarak belirlenen kent kimlikleri derecelendirilmiştir. Bu derecelendirmeye göre 1. Derece belirtilen kent kimliği tipleri baskındır (Tablo 1). Bu değerlere göre Tekirdağ kent tiplerinden yaşlı-pasif nüfusun 1. derece tercihi “tarihi kent” tipi, aktif-genç nüfusun katılım oranı düşük olsa da 1. derece tercihi “tarihi kent” olmuştur (Tablo1).

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 1. Analiz Çalışması - Kent Kimliği Tipleri ve Tercih Verileri Analizi

	Yaşlı - Pasif Nüfus (65-65 Yaş Üstü)	Aktif- Genç Nüfus (18-64 Yaş Arası)
Tarihi Kent	1. Derece (31 kişi, %62)	1. Derece (21 kişi, %42)
Turistik Kent	2. Derece (24 kişi, %48)	2. Derece (25 kişi, %50)
Rekreasyonel Ken	1. Derece (23 kişi, %46)	2. Derece (19 kişi, %38)
Kırsal Kent	1. Derece (23 kişi, %46)	2. Derece (19 kişi, %38)
Ticaret Kenti	2. Derece (35 kişi, %70)	2. Derece (27 kişi, %54)
Sanayi Kenti	3. Derece (30 kişi, %60)	3. Derece (22 kişi, %44)
Eğitim Kenti	2. Derece (20 kişi, %40)	2. Derece ((22 kişi, %44)

- *Kullanıcı algılarının zaman içindeki değişimleri*

Ankete katılan hem yaşlı-pasif nüfus (35 kişi %81), hem aktif-genç nüfus (36 kişi %84) verdikleri cevaplara göre Tekirdağ kentinin daha önceki kent tipini “tarım kenti” olarak tanımlamışlardır. Ankete katılan yaşlı-pasif nüfus (27 kişi %54’ü) Tekirdağ kentinin sahip olduğu özelliklerin tamamının değiştiğini belirtmişlerdir. Bu değişim kent içindeki yollar, ticaret akslarının büyümesi, alt yapı (doğal gaz, kanalizasyon vb.), sokak ve caddesi isimlerinin değişmesi, sahil ve kıyı şeridinin dolgu yapılması gibi mekânsal müdahaleler ile meydana gelmiş olduğunu belirtmişlerdir. Aktif nüfus (39 kişi, %88’i) ise kentin biraz değiştiğini, bu değişimin ise; yol çalışmaları, güzergah değişikliği, kıyıdaki rekreasyon alanlarının oluşturulması olarak belirtmişlerdir.

Anket soruları ve cevaplar incelendiğinde kent kullanıcısının fiziksel mekân algısında, kent içindeki odak ve merkezlerin kullanımı, yönlendirici noktaların farkındalığı, kentin başlangıç ve bitiş noktaları ile ilgili değerlendirmelerde, kullanıcının yaşı ve ikamet süresinin önemli birer kriter olduğu görülmüştür. Aktif nüfusun ikamet ettiği süre boyunca kente ait bir aidiyet duygusunun oluşmayışı, kent içindeki akışları etkilemektedir. Uzun süre ikamet eden kişilerin belleğindeki kent merkezi valilik ve çevresi yerine, Değirmenaltı, kıyı ve sahil odaklı alanlar da merkez olarak kabul edilmiştir. Aynı alanlarda ikamet eden aktif-genç ve yaşlı-pasif nüfusun bakış açıları kent içindeki deneyimler ile farklılaşma göstermiştir. Anket sonuçlarına göre Tekirdağ denildiğinde ilk akla gelen ve sembol olarak gösterilen baskın iki öge vardır. Bunlardan birincisi kiraz, ikincisi de Namık Kemal’dir. Yaşlı-pasif nüfus, mesleki olarak aktif olma-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

dıklarından dolayı kamusal alanlara, sessiz ve sakin yerlere ve merkeze yakın akışlar gerçekleştirilmektedirler. Üniversitenin kurulmasıyla farklı aktivitelerle genişleyen kent, Değirmenaltı Mahallesi, kentten uzak ayrı bir alt merkez oluşturmaya başlamıştır. Kent kullanıcılarının kentsel algıları da bu şekilde birden fazla bölge içerisinde bölünmekte ve değişmektedir. Ancak, birbirinden bağımsız ve kopuk yerleşimlerde ikamet eden kullanıcılar ortak bir algı ile kent tipini “tarihi kent” olarak belirtmişlerdir. Bu bağlamda tarihi bölgenin kent içinde hala baskın ve anlaşılabilir olduğu ortaya çıkmaktadır.

TARTIŞMA

Bu bölümde mekansal gözlem ve anket sonuçlarının birbirleri ile örtüşüp örtüşmediği değerlendirilmiştir. Gözlem sonuçlarına göre; Tekirdağ kent merkezi, birden fazla işlevin iç içe geçtiği, yaya odaklı gelişen bir kenttir. Kent, tarihi bölge ve çevresinde kurularak, özellikle ilk yerleşim alanı olan Orta Cami, Turgut, Ertuğrul ve Eski Cami Mahallerinin kesişim noktalarından gelişmeye başlamıştır. Kent içinde birçok yönlendirici ve dikkat çekici nirengi bulunmaktadır. Bu nirengiler Tekirdağ’ın geçmişini yansıtacak şekilde düzenlenmiştir. Tekirdağ için önemli insanların (Namık Kemal, Rüstem Paşa ve Hüseyin Pehlivan gibi) heykelleri, kent içinde kentsel belleği canlı tutarken kent kullanıcılarına da referans olmaktadır. Kent içinde birden fazla

işleve ait bölge oluşmuştur. Kent kullanıcılarını yönlendiren bu bölgeler keskin sınırlar ile ayrılmamış ancak birbiri içinde de kaybolmamıştır. Tekirdağ birinci derece ulaşım hatları ticari akslar üzerindedir ve bu akslar yoğunluğa karşılık verebilecek kapasitededir ve genişlikleri düzenlenmiştir. Kent içinde ikinci ve üçüncü derece yol hatları ise düzensiz, kent kullanıcısının ihtiyacına karşılık veremeyen atıl yollar olarak görülmektedir. Tekirdağ kenti içindeki odak noktaları tarihi ve kültürel açıdan önemli alanlarda yer almaktadırlar. Zafer Meydanı ticaret hattı üzerinde bir geçiş alanı olarak nitelendirilirken, Cumhuriyet Meydanı tarihi ve idari bölgenin içinde yaşlı-pasif nüfus için bir merkez, genç nüfus için ise bir geçiş alanıdır. Kirazlı Meydanı kent merkezinin girişinde yoğun bir toplanma-dağılma noktasıdır. Bu meydan aynı zamanda Kiraz heykeli önemli bir sembol ve nirengidir.

Anket sonuçlarına göre; yaşlı-pasif nüfusun %46’sı 30 yılı aşkın süredir Tekirdağ da ikamet etmektedirler. Tekirdağ denildiğinde ilk akla gelen Tekirdağ Kirazı olmuştur. Kiraz kent kullanıcıları için sadece simgesel bir anlam niteliği taşımamakta aynı zamanda kültürlerinin de bir parçası haline gelmiştir. Yaşlı-pasif nüfus Tekirdağ’ın sembolünü, çoğunlukla Namık Kemal sonra Kiraz, aktif-geç nüfus ise çoğunlukla kiraz sonra Namık Kemal, ardından köfte olarak belirtmişlerdir. Kent içinde en çok kullanılan buluşma nokta-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ları ve mekanlar Valilik ve çevresi çıkmıştır. Her iki yaş grubunun da bu alanları kullanması herkese hitap edebilen özellik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Fiziksel gözlemde bu mekan, merkezi bir konumda, yol aksları ile bağlantısı yüksek, birden fazla bölgede kalan odak noktasıdır. Kent merkezi ve yönlendirici ana noktalar sorularının da cevabı en çok, Valilik ve çevresi, Valilik Konağı olarak belirtilmiştir. Tarihi kent merkezinin günümüzde de merkez olarak kalması, kullanıcıların algılarında kalıcı bir etki bıraktığını göstermektedir. Tekirdağ için, kolayca yol bulunabilir bir kenttir cevabını veren kent kullanıcıları, aynı zamanda küçük bir kent olduğunu, plansız ve düzenli olmasa da çok rahat bir şekilde yollarını bulabildiklerini ifade etmişlerdir. Kent nereden başlıyor sorusuna aktif-geç nüfus daha geniş bir bölgeyi kapsayan 100.Yıl Mahallesi ve Değirmenaltı Mahallelerini sınır olarak alırken, yaşlı-pasif nüfus Değirmenaltı Mahallesinden merkeze daha yakın olan Hürriyet Mahallesi olarak sınırlarını belirtmişlerdir.

Tekirdağ iline bağlayıcı etmenlerde ilk sırada iki nüfus aralığı içinde aile cevabı çıkmıştır. Ancak yaşlı-pasif nüfusun ikinci tercih nedeni ise sessiz ve sakin bir yerleşim alanı olması olarak belirtilmiştir. Aktif-geç nüfus içinse ikinci tercih iş imkanıdır. Aktif nüfusun Tekirdağ kenti içindeki fiziksel mekân algısı incelendiğinde yönlendirici ve dikkat çekici

noktaları eksik ve az, Tekirdağ kentini plansız ve düzensiz, kentsel mekanı etkin kullanılmamış olarak nitelendirilmektedir. Yaşlı-pasif nüfusun Tekirdağ kenti içindeki fiziksel mekân algısı incelendiğinde dikkat çekici noktalar olduğu, kentin planlı ve düzenli olduğu, Tekirdağ kentinin okunaklı ve anlaşılabilir olduğu, kentsel alanların ve kamusal alanların etkin kullanıldığı ifade edilmiştir.

Günümüz Tekirdağ'ın kentsel kimliğini iki nüfus grubu da, birinci derece "tarihi kent" olarak belirtmişlerdir. İkinci derece belirtilen kent kimliği ise aktif-geç nüfus için "ticaret kenti", yaşlı-pasif nüfus için ise "kırsal kent" olarak ifade edilmiştir. Kent kullanıcıları, Tekirdağ kentinin daha önceki kentsel kimlik yansımaları "tarım kenti" kimliği ile tanımlamaktadır. Bu, kent kimliğinin tarımsal ve kırsal özelliğinin geri planda kaldığını, tarihi kent niteliğinin ön plana çıktığını göstermektedir. Kent merkezindeki tarihi dokunun önemi ve değeri anlaşılmaktadır. Tüm bu çıkarımlar sonucunda anket ve gözlem verileri karşılaştırıldığında; tarihi ve kültürel değerlere sahip ilk yerleşim alanı olan Valilik ve çevresinin kent kullanıcısı için halen kent merkezi olarak kullanılmaktadır. Kent merkezinde birinci derece yollar dışındaki yollar karışık ve düzensiz olmasına rağmen kent kullanıcısı yollarını rahat bir şekilde bulabilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde korunan ve kent merkezinde yer alan anıt eserler, kültürel yapılar, tescilli resmi

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yapılar, tescilli sivil mimarlık örnekleri kentin karakterini yansıtmakta ve bu yapılar yaşayanlar tarafından yönlendirici noktalar olarak kullanılmaktadır. Kent, kullanıcı algısına göre anlaşılabilir. Tüm bu sonuçlara göre kent kullanıcı algısı ve fiziksel gözlem verileri birbirleri ile örtüşmektedir.

SONUÇ

Bu makale ile, Tekirdağ'ın mekânsal gelişimle değişen kent merkezinde, kullanıcıların kenti zaman içinde nasıl algıladığı, kent kullanıcıları için kentsel bir kimliğin oluşup oluşmadığı, kentsel kimliğin değişimi kent kullanıcıları aracılığı ile sorgulanmış, bu doğrultuda kentsel kimlik öğeleri ile aktif-genç ve yaşlı-pasif nüfusun kent algısı karşılaştırılarak mekânsal gelişimin kentsel kimliğe etkisi üzerine çıkarımlar yapılmıştır.

- Tarihsel açıdan birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Tekirdağ Süleymanpaşa merkez ilçesinde tarihi doku, Ertuğrul, Orta Cami, Eski Cami ve Turgut Mahallelerinde yoğun bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda bu bölge halen kent kullanıcıları tarafından en çok kullanılan ve en çok tercih edilen bölge konumundadır.

- Tekirdağ denildiğinde ilk akla gelen ve sembol olarak gösterilen iki öğe vardır. Bunlardan birincisi kiraz, ikincisi ise Namık Kemal'dir. Kentte bu öğeleri yansıtan nirengiler kent girişinde ve

Tuğlalı Park içinde yer almaktadır. Kullanıcılar için önemli referanslar noktalarıdır.

- Aktif-genç nüfus kent içindeki akışları, nirengileri ve odak noktalarını yaşlı-pasif nüfusa göre daha az okuyabilmektedir. Bu, kent içinde deneyim ve tecrübesi olmayan nüfusun yaşlı-pasif nüfusa göre kent algısı farklılaşmasını göstermektedir.

- Kent merkezi ve çevresindeki mahallelerde ikamet eden kullanıcıların bakış açıları da kent içindeki deneyimlerinde farklılaşma bulunmaktadır. Yaşanmışlık ile birlikte mekânsal aidiyet duygularının da arttığı görülmektedir.

- Yaşlı-pasif nüfus merkez olarak kabul edilen güçlü kentsel kimlik öğelerini barındıran bölgeyi toplanma ve odak noktası olarak kullanılmaktadır. Aktif-genç nüfus ise bu bölgeyi geçiş alanı olarak kullanmaya başlamıştır.

- Kente gelen üniversite, Tekira alışveriş merkezi ve diğer işlevler ile kullanıcı algısı değişmiştir. Kentin sınırları genişlemiş, alt merkezler oluşmaya başlamıştır. Bununla birlikte kent kullanıcıları ilk yerleşim yeri olan tarihi merkezi, yoğun bir şekilde kullanmaya devam etmektedir. Ancak kıyı ve sahil odaklı alanların ve yeni fonksiyon alanlarının aktif-genç nüfus tarafından yaşlı-pasif nüfusa göre daha çok tercih edildiği, bunun da kent içindeki akışları değiştirmeye başladığı görülmüştür.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- Geçmişte kent kullanıcıları için Tekirdağ kenti, kırsal nitelikli “tarım kenti” kimliği ile, günümüzde ise “tarihi kent” kimliği ile ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışma ile ortaya konan bulgular, Tekirdağ Merkez bölgesinin kentsel kimlik öğelerinin anlaşılması ve tarihi kentsel dokunun sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Planlama ve tasarım çalışmalarında, mekansal gelişim ve aktif-genç nüfusun kullanıcı tercihleri ile birlikte tarihi bölgenin öneminin azalabileceği göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKÇA

AYYILDIZ, S., ERTÜRK, F., (2017). “Kentsel Kimlik Bileşenleri ile Yerel Kimliğin İzlerini Sürmek: Kapanca Sokak Örneği”, Mimarlık ve Yaşam Dergisi, Cilt: 2, No: 1, ss.65-88

BİLSEL, F.C., BİLSEL, S. G., BİLSEL, A.A., (1999). “Kuramsal Yaklaşımlardan Kentsel Mekan Tasarımına”, 1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi “Kentsel Tasarım Bir Tasarımlar Bütünü”, M.S.Ü., İstanbul, ss.58-70

BİLSEL, S.G., (2002). “Kent Kültürü-Kültürel Süreklilik-Kimlik Sorunsalı ve Yaşanılabilir Kentsel Mekan Kavramı Üzerine”, Kentleşme ve Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri, Adana, ss.30

GÜNDOĞDU, M., KURU, A., ÖZKÖK, M.K., (2016). “Kırklareli Kent Algısı Üzerine Deneysel Bir Çalışma”, İdeal-kent Kent Araştırmaları Dergisi, Sayı 18 Ocak 2016 Sf: 48-79 İnstitute of Urban Studies-Kent Araştırmaları Enstitüsü ISSN 1307-9905, ss.52

KISA OVALI, P., TACHİR, G., (2015).” Kent Kimliğinin Oluşumunda Doğal Afetlerin Etkisi: Santorini” Uluslararası Hakemli Tasarım Ve Mimarlık Dergisi Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2015 Sayı: 06, ss.15-29

KİPER, T., (2016). “Tekirdağ Kentsel Sit Alanının Korunmasına Peyzaj Mimarlığı Açısından Bir Yaklaşım” Uluslararası Tekirdağ Tarihi Sempozyumu Bildirisi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, ss.229-246

KURTAR, S., (2012). “Mekânı Yaşamak: Lefebvre ve Mekânın Diyalektik Oluşumu”, Coğrafya Felsefesi, Tarihin Metodolojisi Paneli; TÜCAUM 18-19 Ekim 2012, ss.35

LYNCH, K., (2010). “Kent İmgesi”, İ. Başaran (Çev.), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (Orijinal çalışma basım tarihi: 1960), ss.8-9

MONTGOMERY J., (1998). “Making a City: Urbanity, Vitality and Urban Design”, Journal of Urban Design volume 3,1998-Issue 1, ss.93-116

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

NEWBOLD, P., (1995). “Statistics for Business and Economics”, Prentice-Hall International, New Jersey

OĞURLU, İ., (2014). “Çevre - Kent İmajı - Kent Kimliği - Kent Kültürü Etkileşimlerine Bir Bakış,” İstanbul Ticaret Üniversitesi, Fen Bilimleri Dergisi, 13(26):275-293

ÖZDEMİR, E.E., CENGİZOĞLU, P., (2016). “Çağdaş Alışveriş Merkezlerinde Kamusal Mekan Nitelikleri Ve Mersin Forum Avm Örneği” Uluslararası Hakemli Tasarım Ve Mimarlık Dergisi Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2016 Sayı: 07, ss.55-72

ÖZKÖK M.K., TOK E., GÜNDOĞDU H.M., DEMİR G., (2017). “Arazi Yüzey Sıcaklığı Farklılaşmalarının Kentsel Gelişim Ve Planlama Süreçleri Açısından Uzaktan Algılama Verileri İle Değerlendirilmesi: Çorlu / Çerkezköy / Ergene / Kapaklı Alt Bölgesi Örneği” Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Dergisi 5 (2) 69-79 e-ISSN: 2146-8141, ss.69

SAGSÖZ, A., AL, S., (2013). “Kent İçinde Bir Yapı, Yapı İçinde Bir Kent”, Sanat Tarihi Dergisi Cilt: XXII, Sayı:2, ss. 91-92

SAYAR, H.M., (2016). “Eski Çağlarda Tekirdağ, Rodošto’dan Süleymanpaşa’ya Tekirdağ”, Uluslararası Tekirdağ Tarihi

Sempozyumu Bildirisi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, ss.23-37

TOPÇU, K., (2011). “Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, ss,1051

ULU, A., KARAKOÇ İ., (2004). “Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi”, Planlama Dergisi, Sayı 3, ss.59-66

ÜNLÜ, S.T., (2017). “Kent Kimliğinin Oluşumunda Kentsel Bellek ve Kentsel Mekan İlişkisi:Mersin Örneği”, Planlama 2017;27(1) Doi:10.14744/planlama.2017.06078, ss.75-93

TEKİRDAĞ İL KÜLTÜR ENVANTERİ (2018). Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tekirdağ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.turkiye.gov.tr/turkiye-istatistik-kurumu-baskanligi-tuik> (E.T. 25.08.2018).

<https://tdk.gov.tr> (E.T. 25.08.2018).

YAZAR NOTU: Bu makale, 11-12 Ekim 2018 tarihinde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde 2. Uluslararası Mimarlık ve Tasarım Kongresinde sözel olarak sunulan, “Tekirdağ Merkez Kent Kimliğinin Mekâna Yansımaları” başlıklı bildiri çalışmasından üretilmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Aim: The purpose of the article; how users perceive the city, whether an urban identity is formed for urban users, questioning the change of urban identity in the historical process through the city users and revealing urban identity elements for users in active and elderly population ranges in the spatially changing city center of Tekirdağ. The urban identity elements that emerged as a result of spatial evaluations and the perception of the elder and active populations evaluated by questionnaires were compared and inferences were made on the impact of spatial development on urban identity. **Method:** The Research has been considered through information retrieval, documentation retrieval, spatial observation data and survey method; inputs regarding the research area have been assessed through conceptual explanations; in order to understand the spatial reflections of city identity, the deductions have been made with the help of determined observation and survey methods. In order to attain written resources and data pertaining to current conditions associated with the research subject and area, National Dissertation Center, Tekirdag Metropolitan Area Municipality have been utilized. City guide, maps, 1/1000 and 1/5000 scale plans which were used to assess the research area, provided from Tekirdag Metropolitan Area Municipality. Notes and past photos that correspond with historical settlement of the research area, provided from Suleymanpasa Municipality and Tekirdag Metropolitan Area Municipality. Survey and observation forms used during the assessment, have been prepared by using existing forms taken out of previous researches on the subject. Spatial Observation has been utilized in order to validate the research by means of physical analysis, to perceive the area of study and bring on the elements of city identity thus making deductions. In this context, in convergence points and nodes such as Tekirdag Suleymanpasa Central District Zafer Square, Cumhuriyet Square, Rustem Pasa Bedesten Square and at Kirazlı Crossroads that carry the heaviest circulation, observations with determined criteria have been carried out and deductions on city identity elements have been made. Survey method has been utilized in order to analyse human-space interactions and city perception of local users as being the most important element of city identity. Surveys conducted by using sampling distribution of the sample proportion formula (Newbold, 1995) The number of people to be surveyed found as "100". In preparation of survey questions as in Appendix 1, headings have been created. Through these headings, the aims were to make a city user better understand questions, be better guided, and to attain more confident results in making deductions regarding city identity. These headings are respectively; "city user information", "city user address", "city user city knowledge", "city user experiences

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

and preferences”, “city user perception of physical space”, “city user perception of space throughout historical periods”. **Findings:** Suleymanpasa, Central District of the City of Tekirdag selected as the area of study. The reasons for selecting Suleymanpasa as the area of study; its’ being central district of the city of Tekirdag, its’ importance in terms of Tekirdag city identity, its’ having hosted different settlements throughout historical periods, its’ possession of many historical landmarks and civil architecture examples. As far as the location and characteristics of the city are concerned, this central district selected for the research of city identity in Tekirdag is highly important. The research area boundaries have been determined by means of superposing both Tekirdag Cultural Heritages Map and City of Tekirdag Conservation Areas Map. These districts are; Suleymanpasa District Ertugrul, Orta Cami, Eski Cami and Turgut. In these districts, landmarks built on different historical periods, civil architecture examples and district fabrics. When 1/5000 scale City Conservation Master Plan (2009) that covers these aforementioned districts reviewed, it can be noticed that these districts features authentic street patterns combined with many civil architecture buildings thus must be treated with special solutions and considered as “Special Designation Project Districts”. As observation and survey findings within boundaries of the research area compared, the first historical and cultural settlement around the governor and its’ near vicinity, has been still used as the city center to city users. City users, especially senior people said that only Cumhuriyet Square located around the governor and its’ vicinity among other focus points is used most of the time. This area, being the closest focus point within the city, is one of the most prominent values of the city’s identity. It includes Namik Kemal statue, open green spaces, sitting spaces and continuously interacts with city users. Central District constitutes an organic pattern. Apart from primary roads, although secondary roads are disorderly, city users said that they haven’t hard time to find their way. City that was developed in an organic pattern, is planned, orderly and understandable to older people, but unplanned and incomprehensible to active population. In physical examination secondary and tertiary roads are found as incomprehensible and unplanned. So given these results, older people because they have lived long and throughout different historical periods, can read the city well enough in relation with their experiences and preferences. City users have identified the city of Tekirdag primarily with its’ historical image. As it can be seen inside the city, historical places spreaded the city center and city continued to develop on this basis. Landmarks, cultural buildings, protected public buildings, protected civil architecture examples located in the city center which have been protected throughout historical periods, reflect the city’s identity. In this regard, the results of physical observation appears to correspond with the city users’ perception.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Results And Conclusion: This paper argues how users of the city perceive the city, whether a city identity has formed for users of the city, spatial impacts of city image elements and how city identity has changed over time in the case of central district of the city of Tekirdag which has been developed via spatial, social and cultural transformation throughout historical periods.

Conclusively;

- The historical fabric in Suleymanpasa, Central District of the City of Tekirdag which has witnessed many civilizations throughout historical periods; can be seen heavily in Ertugrul, Orta Cami, Eski Cami and Turgutlu districts. Furthermore, this district is the most attended and preferred district as defined by city users.
- It's been found that there are two primary elements that comes to mind when Tekirdag is called out; the first one is "cherry", and the second one is "Namik Kemal".
- It's been found that the city is less readable to active population, circulations in the city, nodes and focus points are less readable to active population than they are to elderly people. It's also noted that the city perception of active population is not holistic and insufficient due to their lack of experience in the city.
- It's been found that the viewpoints of active and elderly population in experiencing the city center has been different, and sense of belongingness in each case differed in relation to life experience within the city.
- It's been found that the perception of users of the city has been altered by the functions such as university, shopping mall etc., city limit and city center have expanded, yet active and senior population has continued to use the center of the first historical settlement as the city center.
- It's been found that senior people and long time users maintained the governor and nearby vicinity as the city center whereas seaside and nearby vicinity has been considered the same by active population which in return impact preferences of people in the city center.
- It's been observed that senior people used the area that includes strong city identity elements and regarded as the city center for gathering whereas active population used the area as a transition zone and their viewpoints have proven different.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:452 K:499

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- In the past, the city of Tekirdağ stands out with the identity of Tekirdağ “agricultural city”, and today with the identity of “historical city” Tekirdağ for all city users.
- It’s been brought to the fore that “the historical zone” in Tekirdag City Center is dominant and comprehensible in line with the perception of all city users.

The findings revealed by this study are guiding in the future planning and design studies in terms of understanding and sustainability of urban identity elements of Tekirdağ city center.

DİVRİĞİ ŞİFAHANESİ ANA EYVAN SİRİAL MERKEZLİ DÜZ TONOZUNUN İNŞASI VE GEOMETRİK ANALİZİ ¹

THE CONSTRUCTION AND GEOMETRIC ANALYSIS OF MAIN IWAN SPIRAL CENTERED FLAT VAULT OF DIVRIĞI HOSPITAL

Sevda ATAK

Viale delle Scienze, Ed. 14, Palermo, Sicilya / İtalya

ORCID ID: 0000-0002-2293-3536

Öz: Amaç: Divriği Ulu Cami ve Şifahanesi sahip olduğu taş tonoz tipolojileri ile Anadolu'da bilinenlerin en eskisini temsil etmektedir. Bu tonozların en gözle görülür geometrik özelliği, kenarlar üzerindeki ısrardır; bu, bazı durumlarda tonozun her bir çeyreği için şaşırtıcı olarak 6 kenara ulaşana kadar çoğalır. Kenar sayısı en fazla olan tonoz (altı kenarlı), Divriği Şifahanesi ana eyvanını örtmektedir. Özellikle, düzgün olmayan sekizgen merkezinde yer alan düz spiral parçası, onu diğerlerinden ayıran ve daha derin bir geometri bilgisi gerektiren yapısı sayesinde, özel bir alanın örtüsü olarak tasarlandığını kanıtlar niteliktedir. Burada çalışmanın hedefi Divriği Şifahanesi ana eyvan tonozunun geometrik yapısını incelemektir. **Yöntem:** Madrid "Taller de Construcción Gótica" (Gotik İnşa Atölyesinde)da kabul edilen hipotez üzerinden tonozun olası yapım prosedürü varsayımları yapılarak küçük bir modeli inşa edilmiştir. **Bulgular:** XIII. yüzyıl Anadolu'sunda spiral yapılu tonozlardan biri yine aynı yapının üst katında, diğeri Aksaray Sultan Han'ında, sonuncusu ise Sivas Buruciye Medresesinde karşımıza çıkmaktadır. Toplamda dört örnekten, ikisinin Divriği Şifahanesi'nde bulunması, bütün yapıda olduğu gibi onun istisnai karakterini doğrular niteliktedir. **Sonuç:** Madrid'deki yeniden yapılandırma deneyimi sırasında geliştirilen hipotezin doğru olması durumunda, Divriği Ulu Cami ve Şifahanesi'nin spiral merkezli altı kenarlı tonozunun, aynı yüzyıl içerisinde inşa edilmiş spiral yapılu diğer tonozlara öncülük ettiği düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Divriği Ulu Cami ve Şifahanesi, Spiral Tonoz, Stereotomiya, Kenar Tonoz, Kesme Taş, Selçuklu Dönemi

Abstract: Aim: The Divriği Great Mosque and Hospital represents the oldest known in Anatolia with its stone vault typologies. The most visible geometric feature of these vaults is their insistence on the groins; in some cases, it multiplies surprisingly for each quarter of the vault till it reaches 6 groins. The vault, which has the highest number of groins (six groins), covers the main iwan of the Divriği Hospital. Especially, the straight spiral segment located at the center of the uneven octagon, its structure which separates it from the others and requires a deeper knowledge of geometry, proves that it is designed as a cover of a special space. The aim of this study is to investigate the geometric structure of the main vault of the Divriği Hospital. **Method:** A small model of the vault had been constructed based on the hypothesis adopted in the Madrid "Taller de Construcción Gótica" (Gothic Building Workshop) by making the constructive procedural assumptions possible. **Results:** We have confronted one of the vaults of 13th century Anatolia, on the upper floor of the same building, the other one in Aksaray Sultan Khan and the last one in Sivas Buruciye Madrasa. The fact that two of the four samples were found in the Divriği Hospital, confirms its exceptional character as in its whole structure. **Conclusion:** If the hypothesis developed during the reconstruction experience in Madrid is correct, the spiral-centered six-groined vault of the Divriği Great Mosque and Hospital may be considered to lead to other spiral vaults which have been built in the same century.

Keywords: Divriği Great Mosque and Hospital, Spiral Vault, Stereotomy, Groin Vault, Ashlar, Seljuk Period

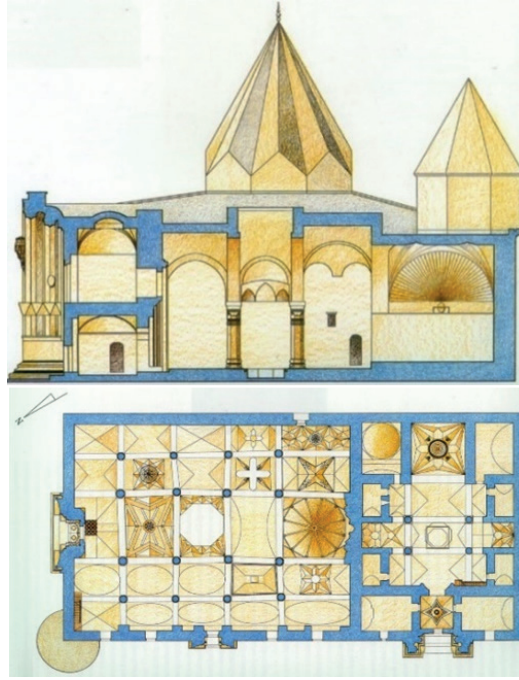
Doi: 10.17365/TMD.2020.1.3

(1) Sorumlu Yazar - Corresponding Author: Sevda ATAK, (Dr., Ph.D.), Viale delle Scienze, Ed. 14, Palermo, Sicilya/İtalya, svd.atak@gmail.com, Geliş Tarihi / Received: 13.12.2019, Kabul Tarihi / Accepted: 18.04.2020, Makalenin Türü: Type of Article (Araştırma - Uygulama / Research -Application), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None, Etik Kurul Raporu / Ethics Committee: Yok / None

GİRİŞ

III. yüzyıl Anadolu Selçuklu mimarisinin en önemli mimari yapılarından birini temsil eden, Divriği Şifahanesi'nin, ana eyvan tonozunun geometrik yapısı incelenerek, olası yapım prosedürü varsayımlarının belirlenmesi çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Bilindiği üzere XIII. yüzyılın ilk çeyreğinde

Divriği Ulu Camisi Mengücekli (Pancaroğlu, 2012: 25-67) beyi Ahmed Şah tarafından, hemen bitişiğinde yer alan Şifahane ise Ahmed Şah'ın karısı olduğu tahmin edilen, Fahreddin Behram Şah'ın kızı, Turan Melek tarafından inşa edilmiştir. 1985 yılında, mimari kompleks, UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinin bir parçası olmuştur (Sakaoğlu, 2012: 15-16).

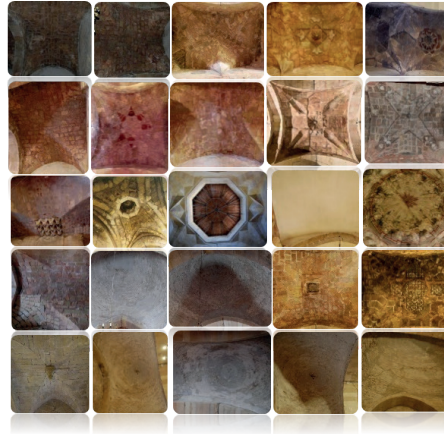

**Şekil 1. Divriği Ulu Camii ve Şifahanesi Planı ve Şifahane'nin Kesiti
(D. Kuban, 2003: 41-50)**

Tamamen kesme taştan inşa edilen yapı bir çok bilimsel araştırmaya ışık tutmuştur (Kuban, 1968: 122-129; Önge ve diğ., 1978: 13-16; Peker, 2013: 315-345). Özellikle sahip olduğu taçkapılar, kendi döneminin öncesinde

olduğu (Kuban, 2003: 105-145) düşünülen bir bezeme harikasıdır. Yapıda yer alan bu taçkapıların ihtişamlı dekorasyonu, ne yazık ki yapının üst örtüsünün zengin tasarımının, (Şekil 2) XIII. yüzyıl Anadolu mimarisinde

özel bir yeri (Kuban, 2003: 62) olmasına rağmen, onları ikinci planda bırakmıştır.

Şekil 2. Divriği Ulu Cami Tonzlarının Yapıda Örttüklere Açıklıklara Göre Görünümü

Maalesef bu yüzden günümüze kadar, tonozlar üzerine bilinen az sayıda çalışma yer almaktadır. Bunlardan ilki, Divriği tarihinin yeniden inşasında dönüm noktası olan, Y. Önge, İ. Ateş, S. Bayram tarafından 1978 yılında yayınlanan kitaptır. Bu kolektif çalışma, konuyla ilgili o noktaya kadar yayınlanan hem Türkçe hem de uluslararası ana yayınları bir araya getirir. Bunlardan, incelenen durumla ilgili en önemli ve yapının tonozlarından biri üzerine yapılan ilk detaylı çalışma A. Tükel Yavuz tarafından yayınlanan ‘Divriği Ulu Camisi Hünkar Mahfeli Tonozu’ adlı makaledir (Tükel Yavuz, 1978: 137-154). Yazar bu çalışmasında Divriği Ulu Cami tonozlarından hünkar mahfeli olarak adlandırılan, bu özel alan örtüsünün geometrisini incele-

miş ve yeniden yapılandırmıştır. Yine aynı yazar, Anadolu’nun Orta Çağ anıtsal komplekslerinin örtü sistemleri üzerine yaptığı en kapsamlı çalışmalarında da, Divriği’nin durumuna her zaman dikkat çekmiş, yapının tonozlarından bazılarının geometrik kuruluşlarını inceleyerek yeni çözümler getirmiştir (Tükel Yavuz, 1978: 863-880; Tükel Yavuz, 1983: 30-38; Tükel Yavuz, 1993: 543-778; Tükel Yavuz, 1997: 325-336; Tükel Yavuz, 2002: 271-289; Tükel Yavuz, 2006: 79-142). Yavuz’un ilgisi dışında gerekli ilgiyi göremeyen Divriği tonozları, sahip olduğu tonoz çeşitliliği ile belki de Selçuklu mimarisinin aynı türden tonozlarının başlangıç noktasını temsil etmektedir. Çünkü sahip olduğu bu farklılık ve yapı tipolojisi, Anadolu Selçuklu

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

dönemi içerisinde, kendinden öncesine rastlanılmayan¹ fakat sonrasında Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesinde yer alan Selçuklu yapılarında karşımıza çıkmaktadır².

Yapının mevcut örtü sistemi bazı temel tipolojilerine kadar izlenebilir. Bunlar beşik tonoz, çapraz tonoz, haç tonoz, kenar tonoz³, kabur-

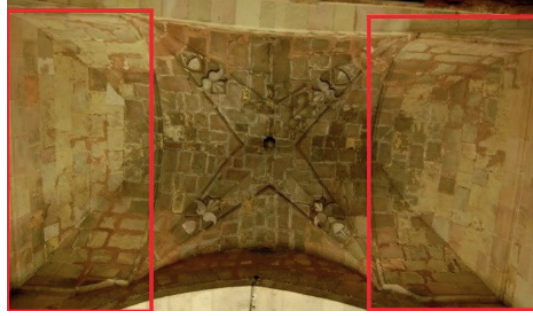
galı tonoz, kubbe, tromp ve kenar tonozların kombinasyonları şeklindedir. Neredeyse her zaman dikdörtgen olan alanları örten tonoz sistemi, çoğu durumda, merkez ortak düzeninde, planın üç parçaya bölünmesiyle birlikte, ortada bir merkez kare (Tükel Yavuz, 1983: 50) ve yanlara bağlanan diğerleri şeklindedir (Şekil 3). Bu ikincisi bazen tromp, bazen çapraz tonoz ile çözüm bulmuş, bazen de basit bir kemere indirgenmiştir. Sonuç olarak, her bir tonoz, farklı tipolojilerin kombinasyonuna karşılık gelir, yan kısımlar, duvarlarla ve merkezi kare bölüm arasında bir bağlantı gibi tasarlanmıştır. Böylelikle burada uygulanan düzenli geometri sayesinde karmaşık tonozların yapılanması daha kolaydır.

1 Divriği Ulu Cami ve Şifahanesi'nden önce, bütün üst örtünün farklı olduğu tek yapı, XI. yüzyıl eseri olan Ani Manuçehr Cami'dir. Ancak belirsiz ve gizemli kökeni olan yapı, Anadolu Selçuklu mimarisi içinde tanımlamak zor gözükmektedir. Doğan Kuban, yapının minaresinin daha sonra eklendiğini ve binanın aslen cami olarak tasarlandığı hipotezini sorguladığını öne sürmektedir (Kuban, 1965: 70).

2 Bunlardan bazıları: Tuzhisar Sultan Han (1230-1234), Karatay Han (1240), Erzurum Çifte Minareli Medrese (1265), Amasya Gökmedrese Cami (1267) gibi.

3 Şimdiye kadar Türk mimarlık tarihinde ilk olarak 'yıldız tonoz' (Tükel Yavuz, 1978: 863-880.) daha sonra 'kolları katlanmış haç tonoz-yıldız tonoz' olarak tanımlanan (Tükel Yavuz, 2005: 179) bu tür tonozların (Arıdağ ve Cimşit Koş, 2016: 77) Avrupa mimarisinde yer alan benzer örneklerinden yola çıkarak ve sahip olduğu geometrik kuruluş açısından İspanyolca bovedas de aristas 'kenar tonozlar' anlamına gelen (Zaragoza Catalán, 2010: 177-209.) ve İtalyanca'da da, İspanyolca tanım ile aynı anlamı taşıyan volte a spigolo (Nobile, 2016: 45-68) tanımlarından yola çıkarak bu makalede de 'kenar tonoz' olarak tanımlanmıştır. Çünkü bu tarz tonozların geometrik kuruluşları için daha uygun olduğu düşünülen 'kolları katlanmış haç tonoz' tanımı bazı durumlarda karşılık bulamamaktadır. Bu tonozların temel planında her zaman bir haç tonoz planı yer almamaktadır. Bazı durumlarda temelinde çapraz tonoz planı uygulanmıştır. Bu farklılık tonozun diyagonal çizgileri izlenerek kolayca fark edilebilir. Eğer tonozun diyagonalleri yüzeyde bir çıkıntılı "kenar" oluşturuyorsa haç tonoz, girintili

bir "kenar" oluşturuyorsa temelde bir çapraz tonoz planı uygulanmıştır.

Şekil 3. Yanları Çapraz Tonz İle Çözümlemiş Divriği Ulu Cami Tonozu

Her bir tonoz süslemesinin diğerinden farklı olduğu örtü sistemi, özellikle kenar tonozlar üzerinde kararlılık göstermiştir. Bunlar, plandaki karmaşık ve orijinal çizimlere karşılık gelen iki, üç, beş, altı kenarlı ve bazen de bunların kombinasyonu şeklindedir. Arala-

rında gerek sahip olduğu farklı geometrik kuruluş, gerekse kenar sayısı diğerlerinden fazla olan, şifhane ana eyvanını örten, altı kenarlı ve merkezi düz bir spiral şeklinde sonlanan tonozdur (Şekil 4).

Şekil 4. Divriği Şifhanesi Ana Eyvan Altı Kenarlı Tonozunun Aşağıdan ve Yukarıdan 3D Görünümü (Fabrizio Agnello ve Laura Barrale)

Tonozun kenarları diyagonal boyunca konumlandırılmış, üzeri bir yarım istiridye şek-

linde biten ve konik olarak oyulan bir yüzeyden oluşur. Bunun benzeri yine Divriği Ulu

Cami kubbesinin kuzey-doğu çaprazında yer alan bir haç tonozda da karşımıza çıkmaktadır. Sarmal yapılı Şifahane ana eyvan tonozunun merkezinde, düzgün olmayan bir sekizgen mevcuttur. Bunun dört kenarına geo-

metrik motiflerle süslenmiş düzgün olmayan beşgen biten dört kollar eklenerek, merkezde haç formunu oluşturmuştur. Sekizgenin-ortasına bir çift spiral işlenmiş ve kırmızı çizgilerle süslenmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Spiral Merkezli Divriği Ana Şifahanesi Eyvan Tonozu

Bu çizgilerin sadece bazı bölümleri kesme taşların gerçek birleşme yerlerine denk gelirler. Böylelikle görünenin aksine tonozun merkez inşasında kullanılacak olan kesme taş sayısı oldukça azaltmıştır. Buna rağmen taş tonoz inşaatı için, bu olayda olduğu gibi, özellikle karmaşık olduğu zaman, gelişmiş bir stereotomiya⁴ bilgisi gerektiren zor bir teknik uygulanmıştır.

4 Stereotomiya, Yunanaca stereos 'katı?' ve tome 'kesme?' kelimelerinden türemiş, inşaatta uygulanmasını iletmek için taş, tuğla ahşap veya metalleri kesmek için gerekli teknik olarak tanımlanabilir.

Geometriye dayanan bu teknik, duvarların, kemerlerin, tonozların veya taş işlerindeki herhangi bir mimari figürün tanımlanmasına izin vererek, bileşenlerin (kesme taşların) her birinin şeklini önceden belirlenmesine ve dolayısıyla yapım sürecini temsil etmesine izin verir. Yani sürecin özeti, kaba haldeki yapı elemanlarının, tasarlanan biçimi oluşturacak şekilde kesilmesi ve onların, geleneksel yöntemlerle oluşturulmuş taslaklar eşliğinde karmaşık geometrideki yapı elemanlarını oluşturacak şekilde birleştirilmesidir. Bu yüzden stereotomiya basit taş kesme işlemleriyle ilgilenmez, ancak kesme taşlarda yapısal elemanları tasarlamak için kodlanmış geometrik prosedürleri öngörmektedir (Palacios Gonzalo, 2003: 7-8; Rabasa Diaz, 2009: 50-69; Zaragoza Catalàn, 2010: 177-209).

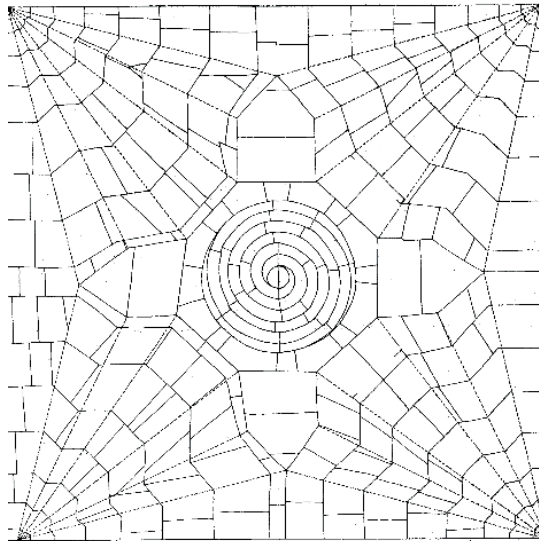
YÖNTEM

Divriği Ulu Cami ve Şifahanesi için 2015 yılında başlayan ve 2020 yılında sonlanacak olan restorasyon çalışmasının halen devamı sebebiyle, mimari anıta erişimin imkansızlığından dolayı, sarmal merkezli tonozun inşası için, Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nden alınan rölöve çalışmalarından faydalanılarak, gerçeğine yakın bir yeniden yapılanma planlanmıştır. Bunun üzerine, çalışmanın hedefi olarak, Divriği Şifahanesi ana eyvan üst örtüsünün, sarmal merkezli olası yapım prosedürü varsayımları, 2017 yılında Madrid'te Maşter çerçevesinde “**Taller de Construcción Gótica**”⁵ (Gotik İnşa Atöl-

yesinde)da, Prof. Josè Carlos Palacios Gonzalo ile gerçekleşen yeniden yapılandırma deneyiminde, küçük bir modeli inşa edilmiştir. Ancak Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nden alınan rölöve (Şekil 6) ile yapıya erişim imkanım olduğu zamanlarda tarafımdan çekilen fotoğraflar ile karşılaştırılmış ve hazırlanan rölövenin doğru olmadığı fark edilmiştir.

kursunun önemli anları, genellikle daha önce 3D grafik yazılımı ile incelenen ve yeniden oluşturulan, çoğunlukla İber tonozlarının modellerinin (çoğu zaman 1: 2 ölçekte) gerçekleştirildiği, gotik bir mimari şantiyenin simülasyonudur. Multimedya teknolojilerinin desteği hariç, tüm yapım süreci, Gotik şantiyede kullanılanlarla kıyaslanabilecek yöntem ve araçlardan yararlanır, böylece stereotomiya alanında yapılan tarih araştırmalarını test etmek ve belirli durumlara uygulamak için kullanılır. Divriği Şifahanesi'nin sarmal merkezli altı kenarlı tonozu, Mart ve Temmuz 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen atölyenin konusuydu.

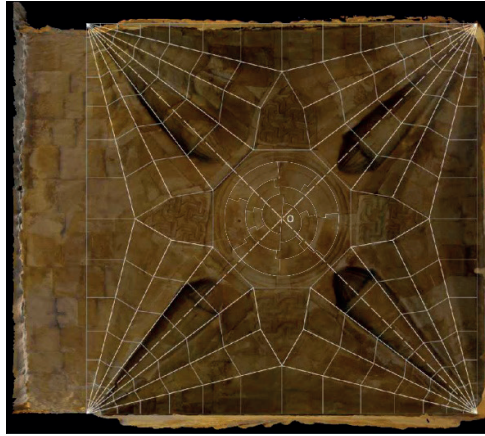
5 Birkaç yıldır, Madrid Politeknik Üniversitesi, geleneksel ahşap, tuğla, taş ve alçı yapım teknikleri üzerine maşter programı düzenlenmektedir. Eğitim

Şekil 6. Divriği Şifahanesi Ana Eyvan Tonoz Planı (Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü)

Sarmal merkezli yapıyı oluşturan kesme taşlar gerçek birleşme yataklarına göre değil, bir çift spiral olarak kırmızı çizgilerle süslenmiş olan dekorasyon temel alınarak yeniden tasarlanmıştır. Bu yüzden Vakıflar Genel Mü-

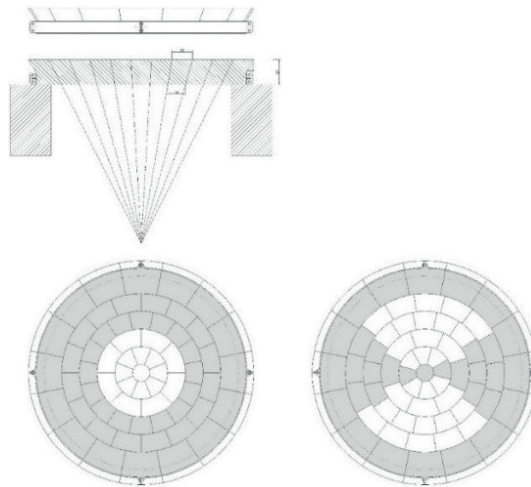
dürlüğü Arşivi'nden alınan rölövenin sadece alan boyutları kullanılmış ve fotoğraflar temel alınarak kesme taşların gerçek yerleştirme yatakları göz önünde bulundurularak, yeni bir plan hazırlanmıştır (Şekil 7).

Şekil 7. Yeniden Tasarlanan Divriği Şifahanesi Ana Eyvan Tonz Planı

Divriği Şifahanesi Sarmal Merkezli Düz Tonzunun İnşası ve Geometrik Analizi İçin: Gotik İnşaat Atölyesi Deneyimi

Yapı sistemi, düz kemerin merkezi eksen etrafında ideal dönmesi sonucunda geometrik olarak düz tonoz oluşmuştur (Şekil 8).

Şekil 8. Düz Tonz Modeli (Enrique Rabasa Diaz)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Düz kemerde olduğu gibi, gerçekten, merkeze yaklaştıkça yavaş yavaş dikey yöne yakınlaşan, kesme taşların yerleştirme yataklarının kademeli olarak eğilim sabitliği garanti edilir. Yatay itme kuvveti, destekler üzerine dağıtılmış, dikey bileşene kıyasla çarpıcı biçimde vurgulanır (Rabasa Diaz, 2000: 216).

Sarmal biçimli araç, aynı merkezli sıralar için örgütlenme kurallarına uygun bir deformasyon oluşturur ve bu kesme taşların herhangi bir standartlaştırma olasılıklarını zorlaştırır. Dahası bu durumda olduğu gibi çift devreli bir spiral ise, sıraların kalınlığındaki değişiklik nedeniyle, inşa için gerekli olan her bir kesme taşın şablonu diğerinden farklı olmalıdır. İncelenen tonoz ancak düzensiz sıralar dizisi ile oluşturulmuş, kesme taşlar üzerine sadece çizilmiş olan, spirali oluşturan döşeme yataklarının temsiline bağlı optik bir aldatmacayı gizlemektedir. Onların gerçek düzenleri, aslında, iki karşıt diziden ve eş merkezli yarım dairenin kaydırılmasından oluşur ki çizilmiş spiralin sadece bazı yerlerine karşılık gelir. Bu hile, yapının stabilitesini sağlamak

için gerekli eklemlerin yanlış hizalanmasını sağlamaya izin verir: 15 kesme taş ardışık iki ya da üç sırayı kaplıyorlar. Merkezi oluşturan iki yarım daire şeklindeki kesme taşlar dışında, her birinin diğerinden farklı olduğuna ulaşılr; ve bununla beraber gereken şablonların sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır.

Spiralin tasarımı, geometrik modelin seçimine bağlıdır, bunlardan en ünlüsü logaritmik spiral ve Arşimet spirali ki, kollar arasından geçen mesafe için farklılık gösterirler. İlk durumda kademeli artan, ikincisinde ise sabit olandır.

Divriği Şifahanesi ana eyvan sarmal tonozu, Arşimet spirali şeklini takip eder. Eğri tarafından yakalanan noktalar aslında eşit mesafelerdedir. Bununla birlikte, bu durumda, başlangıç noktasından başlayarak yan yana iki farklı spiraller üretir. Çift sarmalın tasarımı, yarım daireden başlayarak ve ilerledikçe sabit bir ölçüyle genişler, kolları çizerek devam eden ve şeklin ortasından “0” eşit olan iki nokta üzerinden dönüşümlü merkez yaparak elde edilir (Şekil 9).

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

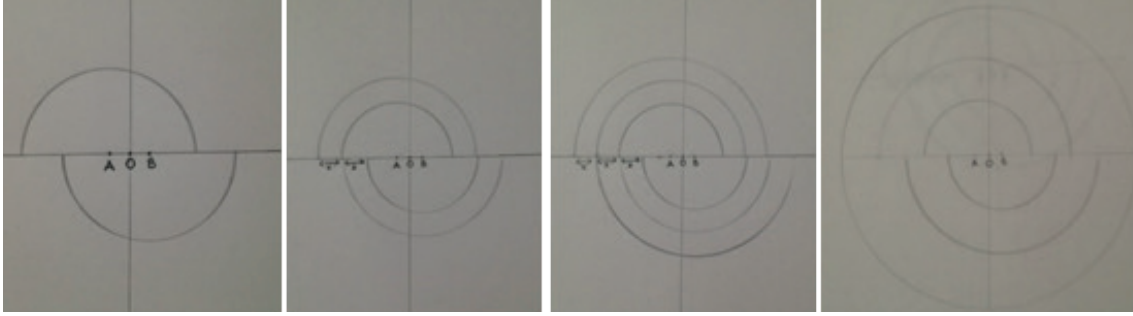
ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 9. Arşimet Spiralin Geometrik Yapısı⁶.

- 6 Düzlem merkez noktası “O” ve iki nokta A ve B olarak aynı hizada ve eşit olarak seçilir. Bu iki nokta (A ve B) spirallerin merkezleri olacaktır. Eksenin iki zıt yarısında iki yarım dairenin her birinden çizim yaparak devam edin, yarıçap kademeli olarak artar: eğrilerin ekseni kestiği noktalar arasındaki mesafe daima sabit kalır.

Bununla birlikte bu inşaat, aldatıcı sıralarla çakışan spirallerle ilgilidir. Gerçek eklemler, burada radyal eklemler üzerinde sistematik olarak tekrarlanan ve bununla birlikte ek yerini belirleyen hafif kaydırmaya bağlı üç eş merkezli halkayı tanımlar. Sonuç olarak, tonozun düz kısmı, karşılıklı kenetlenmeyi des-

tekleyen testere dişi profiline sahiptir. Enine kesen eklemler boyunca yan yana dizilmiş, on beş kesme taştan sadece yarım daire şeklinde olan ve iki kesme taş dışında, diğer hepsi farklı boyutlarda olan kesme taşlardan oluşurlar (Şekil 10).

Şekil 10. Tonozun Merkez Kısmı, Spiralin Birleşme Yerlerinin İlerleyişi

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Deneyde ortaya çıkan geometrik ve yapıcı etkileri gösteren durum aşağıdaki prosedür ile açıklanmaktadır.

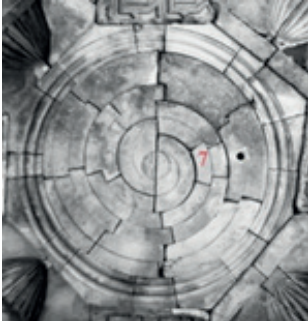

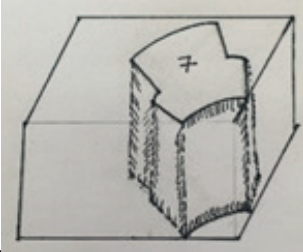

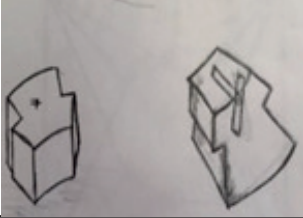

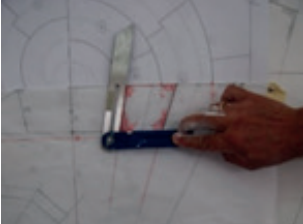

Sarmal Biçimli Merkez Parça

İlk adım, her bir yüzün elde edilmesi için kesme taşlar üzerinden ana hatlarını çizerek taşınacak olan şablonların kağıt ya da ahşap tabletler üzerinden çizilmesinden ibarettir. İncelenen durumda kesme taşların standardize edilmesi mümkün değildir. Anahtar oluşturan iki kesme taş dışında hepsi farklı olan kesme taşların şablonları tek tek çizilmelidir. Bu kemer iç yüzü için geçerlidir, dikey eklemler için ise eğimi belirleme sorunu ortaya çıkar ki bu eklenme yerlerinin stabilitesini garanti edip kemer taşına şeklini veren kesme taşlara yardımcı olur. Aynı sıraların dönüş ekseninde konumlandırılmış bir merkez üzerinden ideal olarak birbirine yaklaşan kesme taşlara göre, dolayısıyla dışa doğru ilerledikçe, eğim kade-

meli olarak, yavaş yavaş daha çok vurgulanır. Kesme taşların sarmal biçimli tasarımı, sürekli olarak değişken eğimleri belirleyecektir, ancak üç eş merkezli sıraya bölünme, düzensiz kalınlık olsa bile, dairesel eklemlerin eğiminin, sadece altı ölçüme indirgenmesini içeren bir basitleştirme prosedürünün sonucudur. Bu, her sıra için iki (her kesme taşın iç ve dış yerleştirme yataklarına karşılık gelir) ölçüm şeklindedir. Bunlara, görünür sıralara izleri çıkarılmış hafif çıkıntılar tarafından dikte edilen istisnalar eklenir ve orta eğimlerin ölçülmesi gerekliliği belirlenir (her bir sıra için, iki tane yeterlidir). İzlemesi en basit olanı, anahtar şeklinde, birbirine bakan iki yarım daire formunda olan kesme taşlar için, sadece dış eklemin eğiminin belirlenmesi yeterlidir.

Aşamaları özetleyen bir fotoğraf dizisi ile kabul edilen prosedür aşağıda gösterilmiştir.

Bir Kesme Taş İçin Kesim Süreci

		
		1- Plandan tonozun iç yüzeyinin tasarımı kopyalanarak bir kağıt veya ahşap bir tablet yardımıyla yerine götürülür.
		2- Kopyalanan kesme taş şablonu taşa transfer edilir.
		3- Gönye yardımı ile ölçülerek önce kemerin iç yüzeyi, daha sonra yan yüzeyler dik doğrultuyla kesilir.
		4- Hareket açılı gönye götürülerek, kesitten iç yüzeyin eğimi ölçülür.

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

	→	5- Hareket açılı gönye yardımı ile eğim sürekli kontrol edilerek kesme taş üzerinden aynı eğimi elde edecek şekilde iç yüzey kesilir.
	→	6- Hareket açılı gönye ile yarım dairenin dış yüzeyinin eğimi ölçülerek kesme taş üzerine götürülür.
	→	7- Hareket açılı gönye yardımı ile eğim kontrol edilerek kesme taş üzerinden dış yüzeyde aynı eğimi elde edecek şekilde kesilir.
	→	8- Hareket açılı gönye götürülerek, kesitten ortadaki eğimi ölçülür.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

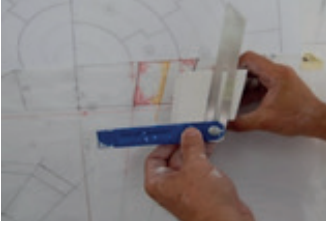
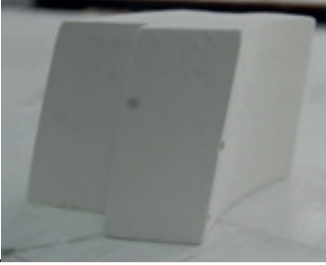

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

 	 	<p>9- Hareket açılı gönye yardımı ile eğimi doğrulanarak ortadaki yüzey kesilir.</p>
		

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

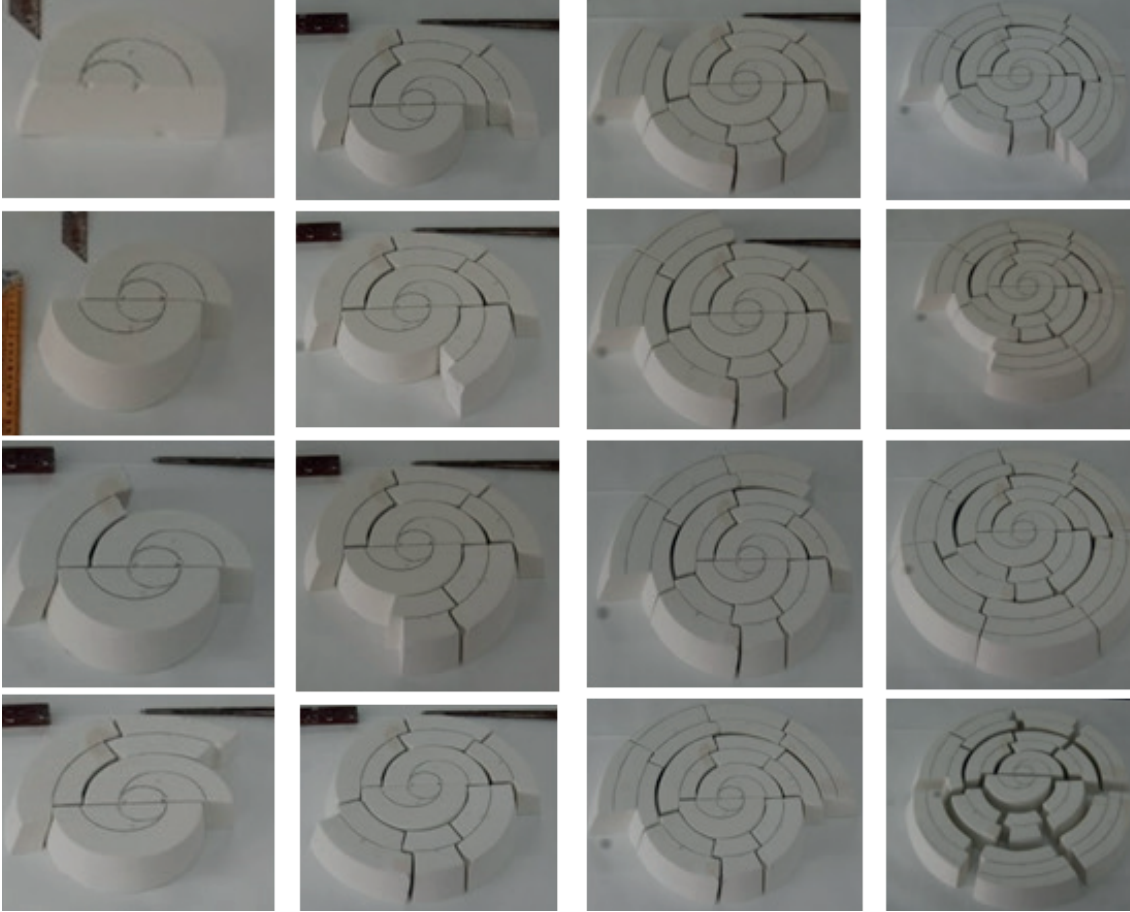
ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

→10- Spiral Kısımın İnşası

Toplam on beş kesme taştan oluşan bu spiral daha sonra pergel yardımı ile kesme taşlar merkezin aslına uygun etkiyi yaratmak için, üzerine bir spiral çizilmiştir (Şekil 11).

Şekil 11. Düz Tonoz Hacminin Üç Boyutlu Olarak Yeniden Yapılandırılması

BULGULAR

Spiral Yapılı Tonozlar

XIII. yüzyıl Anadolu'sunun spiral merkezli tonozlarından birisi yine Divriği Şifahanesi'nde, üst katta, giriş kısmının üstündeki dikdörtgen alanın örtüsü olarak karşımıza çıkmaktadır.

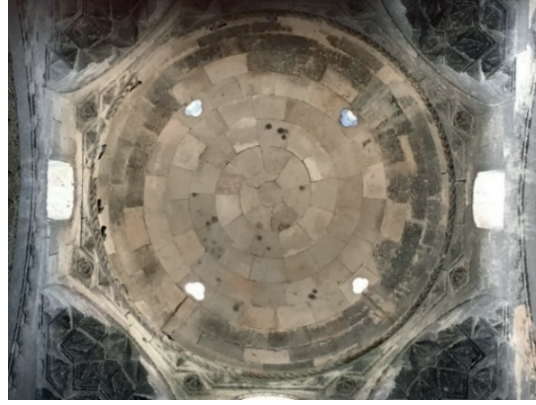
5 kenarlı bu tonoz, sadece tek akışta simetrik (Tükel Yavuz, 2006: 116) olarak kurulmuştur. Ortasında, uzun kenarın yarısı büyüklüğünde (Tükel Yavuz, 1993: 555) altıgen bir merkez ve bunun ortasında tek bir sarmaldan oluşan küçük bir kubbe yer almaktadır (Şekil 12).

Şekil 12. Divriği Şifahanesi Üst Kat Giriş Tonzunun Sarmal Merkezi

Kesme taşların kalınlığındaki artışa bağlı olarak, bu orta kısmın inşasında, her bir sırasının kesme taşı için, farklı bir şablon gerekmektedir. Bu da şantiye için zaman ve iş gücü açısından masraflı bir süreçtir. Buna rağmen yapıyı Doğan Kuban'ın tanımıyla 'Divriği Mucizesi' (Kuban, 2003: 36) yapan belki de döneminin mimari alışkanlıklarının dışında bir uygulama sergiliyor olmasıdır. Burada olduğu gibi kendinden önce Anadolu'da benzeri bir örneği olmayan tonoz denemeleri, bu yapıda karşımıza çıkmaktadır. Bu da bize yapıda rol alan ustaların derin bir geometri bilgisine sahip olduklarını kanıtlar niteliktedir (Kuban, 2003: 62-71).

Şifahane'nin üst katında yer alan tonozla göre, daha büyük ölçülere sahip olan, benzeri bir tonoz örneği, Anadolu'nun en büyük kervansaraylarından ve Divriği Ulu Cami ve Şifahane'sine çok yakın tarihte inşa edilmiş olan Aksaray Sultan Hanı'nda (Yılmaz, 2017: 61) karşımıza çıkmaktadır. Yapının kapalı bölümünün daha geniş ve yüksek tutulmuş orta birimin, kareye dönüştürülmüş merkezi kısmı, bir kubbe ile örtülmüştür. Selçuklu mimarisinde çok yaygın olan, muhtemel Ermeni menşeli modele göre (Tunçer, 1978: 242), bu kubbe külah biçimli formu gizlenmiştir. Pandantiflerle sekiz kenarlı kasnağa oturan kubbenin çevresi, kendi etrafında kıvrılarak dokuz sıra tek bir sarmaldan oluşan kesme taşlardan inşa edilmiştir (Şekil 13).

Şekil 13. Aksaray Sultan Hanı Kubbesi (1229)

Çift sarmallı model ise, XIII. yüzyılın son çeyreğinde inşa edilmiş olan, Sivas Buruciye

Medresesi'nin giriş eyvanını örten, pantantifli kubbeye tekrarlanmaktadır (Şekil 14).

Şekil 14. Sivas Buruciye Medresesi (1271) Giriş Kubbe Tonozu

Anadolu toprakları dışında, Mısır'da Memlûk döneminde de iki örnek izlenebilir. Bunlardan birisi; XII. yüzyılda Selahaddin-i Eyyubi egemenliğinde inşasına başlanan, Kahire kalesinde yer alan yelken tonozdur. Bu üst örtü kesinlikle yapıcı bir bakış açısıyla iki parçaya

bölünmüş, bunlardan alt kısım, kanonik eş merkezli sıralarla çözülen pantantif, diğer üst kısım ise, iki renkli kesme taşların vurgulandığı iki sıradan oluşan sarmal bir yapıya sahiptir (Şekil 15).

Şekil 15. Kahire Kalesi Tonozu XII. Yüzyıl (J. C. Palacios Gonzalo)

Diğer tonoz ise, 1511 tarihli Han el Halili (Abouseif, 2016: 240-241) çarşısının girişini örten olağanüstü dokuz kenarlı, tepede arala-

rında sarılı iki sıradan ibaret küçük bir kubbe-
den oluşmaktadır (Şekil 16).

Şekil 16. Han el Halili Çarşı Girişini Örten Tonoz, 1511 (J. C. Palacios Gonzalo)

TARTIŞMA

Görünmez bir çizgi, Han el Halili yapısını, Divriği Şifahanesi'nin ana eyvanına bağlıyor gibi görünüyor. Bu ilkinde, daha eksiksiz bir gerçekleştirmenin desteğiyle, sıralarının gerçek seyri ile tonozun sarmal tasarımı denk geliyor. Binlerce kilometre mesafe uzaklıkta

ve iki asırdan fazla tarihe sahip olan bu iki çözüm, geometrik yapı açısından çok ilgi çeken bir sonlandırma ile, çok sayıda kenarı olan bir tonozun anahtarını süslemek için birleştirilmiştir. Ancak, doğrudan bir çizgiyi hipotezlemek zordur, her biri bilinmeyen ara olayları araştırmayı da içerebilir.

Daha da zor olanı, sarmal şeklindeki kubbenin teorik düzeyde de denendiği Akdeniz havzasının batı tarafına atlamak, ünlü İspanyol mimar Alonso de Vandelvira (Vandelvira, ~1585: 65-66) ve Fransız mimar Philibert de l'Orme (l'Orme, 1567: 119-120) tarafından yapılan çalışmalar İber Yarımadası'nda inşa edilmiş bazı örnekleri sunmaktadır⁷. Enrique Rabasa Diaz, XV. yüzyıla kadar uzanan, altı İberyaya örneğini (Rabasa Diaz, 2013: 12-13)

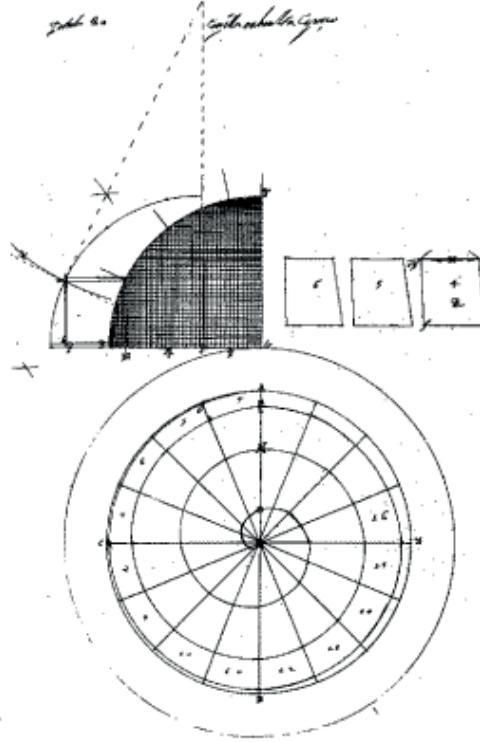
7 Philibert de l'Orme el yazması kitabında bu tonozu en forme d'une coquille de limaçon olarak adlandırmıştır (l'Orme, 1567: 119-120). Alonso de Vandelvira ise en vuelta de capazo şeklinde tanımlamıştır (Vandelvira, ~1585: 65-66).

toplamaştır⁸. Bunlardan ilki, Han el Hali-li çarşısına çok yakın tarihlerde inşa edilen, Murcia Katedrali'nin antik kutsal eşyalarının saklandığı odanın üst örtüsü olan, tek sıra spiralden oluşan kubbedir (Şekil 17). Bu tonoz eklemelerin sabit yüksekliği nedeniyle Alonso de Vandelvira tarafından önerilene benzer bir yöntemle (Vandelvira, ~1585: 60) inşa edilmiştir (Şekil 18), (Rabasa Diaz, 2014: 1683).

8 İspanya'da modern dönemde inşa edilmiş altı sarmal kubbe vardır: biri Murcia Katedrali'nde, bunlardan ikisi mimar Rodrigo Gil de Hontañón'a atfedilen, Guzmanes de Leon sarayında ve Plasencia (Extremadura) Katedrali'nde bulunan, diğer üçü ise, XVI. yüzyıla dayanan, Medina Sidonia'da (Endülüs), Jerez de la Frontera (Endülüs) ve Talavera de la Reina'da (Kastilya-La Mancha), (Rabasa Diaz, 2013: 12-13).

Şekil 17. Murcia Katedrali'nin Kutsal Eşyalarının Bulunduğu Odanın Üst Örtü Tonz (Calvo López et al., 2005: 124)

Şekil 18. Tonoz, Alonso de Vanlevira'nın çalışmasından. (E. Rabasa Diaz, 2014: 1683)

Bununla birlikte, Philibert de L'Orme'nin kitabında yer alan, sarmal tonoz modelinde bulunan hataların yanı sıra, günümüzde herhangi bir Fransız örneği mevcut değildir (Nobile, 2016: 85). Sarmal cihazı, modern çağın Avrupa stereotomiyasının ana kahramanlarını içeren, istisnai nitelikteki bir tartışmanın merkezine yerleştirir.

XV. yüzyıla kadar Avrupa'da göz ardı edilen bu sarmal biçimli tonozlar ile üç asır kadar önce Anadolu denenilen örnekler arasında kesin bir zincir olduğunu ya da olmadığını

söylemek mümkün değildir. Ancak Memlûk Kahire'sinde yer alan sarmal biçimli tonozların varlığı ile iki yüzyıl önce Anadolu'da, özellikle Divriği'de, denenmiş bu temaların arasındaki bağı, Avrupa ile Anadolu arasında, Memlûklülerin merkez Kahire'sinin bir ritim yeri gibi rol aldığı düşünülebilir. Bu varsayım, bu yapıların XVI. yüzyılda tasarlanan veya inşa edilen sarmal tonozların ortaya çıktığı Avrupa'ya bir köprü inşa etme olasılığı üzerine kaçınılmaz bir soruyu da ortaya çıkarmaktadır. Bu bulgu inkar edilemez ve yine de Akdeniz'in iki tarafındaki bu temas-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

lar, Müslüman Doğu ile Hıristiyan Batı arasındaki savaşın yoğun olduğu XV. ve XVI yüzyıllar gibi, özellikle bu yüzyıllar içinde dışlanamayan olası doğrudan etkileri desteklemek için de yetersizdir. Adalarla dolu Akdeniz sınırı, şu anda, yalnızca tarih yazımı araştırması için yeni senaryolar sunan, varsayımsal bir durumla sınırlı olabilen açıklamalar sağlayabilir.

SONUÇ

Bütün Anadolu'da XIII. yüzyıldan kalma Divriği Ulu Cami ve Şifahanesi'nin burada konu edilen iki üst örtüsüne ek olarak sadece iki tane (Aksaray Sultan Han ve Sivas Buruciye Medresesi) daha olduğu biliniyorsa, Divriği Şifahanesi'ndeki spiral motifin tekrarı olağanüstü görülmesi tesadüfi değildir. Bu tüm yapının en fazla sayıdaki kenarlı tonozlarının istisnai karakterini doğrular niteliktedir. Yapının üst katında, beş kenarlı bir tonozun merkezinde oluşan kubbede bulunan, kesin bir tasarıma değinerek, bir düz tonozun inşası ile ortaya çıkan problemi basitleştirmek için geliştirilmiş bir araç olabilir. Bu küçük kubbeli yapı, kesme taşların kalınlığındaki artışa bağlı olarak, tek bir sıraya sahiptir, bu da spirali oluşturan her bir sıra için, kesme taş yüzlerini tasarlama ihtiyacını olduğunu ifade eder. Bu tonozların sahip olduğu spiral form, Selçuklu mimarlığının en etkileyici sonuçlarından biridir ve buna sonsuzluğun kozmolojik kavramlarını ifade eden, dini kö-

kenli sembolik anlam da eşlik eder. Bu, hiç kuşkusuz yapıcı ustalık ve aynı zamanda derin bir geometri bilgisi de gerektirmektedir. Eğer Madrid'de yapılan yeniden yapılandırma deneyimi sırasında geliştirilen hipotezin doğru olduğu varsayılırsa, Divriği Ulu Cami ve Şifahanesi'nin spiral merkezli altı kenarlı tonozunun, aynı yüzyıl içerisinde inşa edilen sarmal yapılı tonozlara öncülük ettiği düşünülebilir.

KAYNAKÇA

ARIDAĞ, L., CİMŞİT KOŞ, F., (2016). Mimarlık Eğitiminde Taşıyıcı Sistem Tasarımına Güncel Yaklaşımları. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi. 7: 73-84. Doi: 10.17365/TMD.2016716515, s. 77

BEHRENS ABOUSEIF, D., (2016). The Story of Brick and Stone in the Architecture of Medieval Egypt. İçinde M. R. Nobile ve F. Scibilia (Eds.), Tecniche Costruttive nel Mediterraneo dalla Stereotomia ai Criteri Antisismici, Palermo, İtalya, ss. 229-243

CALVO LOPEZ, J., ALONSO RODRIGUEZ, M. A., RABASA DIAZ, E., LOPEZ MOZO, A., (2005). Canteria Renacentista en la Catedral de Murcia, Colegio Oficial de Arquitectos de Murcia, İspanya, ss. 123-136

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

CATALAN, A., (2010). Cuando la Arista Go-
bierna el Aparejo: Bòvedas Arístadas.
İçinde A. Serra Desfilis (Ed.), Arquitec-
tura en Costruccìon en Europa en Epoca
Medieval y Moderna, Valencia, İspanya,
ss. 177-209

KUBAN, D., (1965). Anadolu Türk Mimari-
sinin Kaynak ve Sorunları, İstanbul, Tür-
kiye: İTÜ Mimarlık Fakültesi, s. 70

KUBAN, D., (1968). The Mosque and Hos-
pital at Divriği and the Origin of Anato-
lian-Turkish Architecture, İçinde, Ana-
tolica: Annuaire International Pour Les
Civilisations De L'asie Anterieure, 2, ss.
122-129

KUBAN, D., (2003). Divriği Mucizesi Sel-
çuklular Çağında İslam Bezeme Sanatı
Üzerine Bir Deneme, 3. Baskı, İstanbul,
Türkiye: Yapı Kredi Yayınları, ss. 62-145

L'ORME, de P., (1567). Le Premier Tome de
l'Architecture, Paris, Fransa, ss. 119-120

NOBILE, M.R., (2016). Architettura e Coşt-
ruzione in Italia Meridionale (XVI-XVII
sec.), Palermo, İtalya: Caracol, ss. 45-87

ÖNGE, Y., ATEŞ, İ., BAYRAM, S., (1978).
Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası, Ankara,
Türkiye, ss. 13-16

PALACIOS GONZALO, J.C., (2003). Trazas
y Cortes de Canteria En el Renacimiento
Español, Madrid, İspanya, ss. 7-8

PANCAROĞLU, O., (2012). The House of
Mengüjek in Divriği: Constructions of
Dynastic Identity in the Late Twelfth
Century. İçinde A.C. S Peacock, S. N.
Yıldız (Eds.), The Seljuks of Anatolia:
Court and Society in the Medieval Midd-
le East, New York, ss. 25-67

PEKER, A.U., (2013). Imprisoned Pearls:
The long-forgotten Symbolism of the
Great Mosque and Dar al-shıfa at Div-
riği. İçinde D. Shankland (Ed.), Archae-
ology, Anthropology and Heritage in the
Balkans and Anatolia. Vol. 3, İstanbul,
Türkiye, ss. 315-345

RARABASA DÍAZ, E., (2009). Soluciones
Innecesariamente Complicadas en la
Estereotomía Clásica, İçinde J. Roldán
Martín (Ed.), El Arte de la Piedra. Teoría
y Práctica de la Cantería, Cuadernos de
Investigación, 1, Madrid, İspanya, ss. 50-
69

RARABASA DÍAZ, E., (2013). Estereoto-
mia: Teoria y Practica, Justificacion y
Alarde, İçinde R. Senent Dominguez ve
J. Queipo de Llano Mayo (Eds.), Infor-
mes de la Construcción, vol. 65, Madrid,
İspanya, ss. 5-20

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

RARABASA DÍAZ, E., (2014). The Single Coursed Ashlar Vault, İçinde S. Huerta (Ed.), Proceedings of the First International Congress on Construction History, Madrid, İspanya, ss. 1679-1689

SAKAOĞLU, N., (2012). Dünya Kültür Mirası Divriği Külliyesi. Hayat Ağacı, Sivas Şehir Kültürü Dergisi, Özel sayı 19, Sivas, Türkiye, ss. 12-18

TUNÇER, O.C., (1978). Anadolu Türk Sanatı ve Yerli Kaynaklarla İlişkiler Üzerine Bir Deneme. Vakıflar Dergisi. XI, Ankara, Türkiye, ss. 239-271

TÜKEL YAVUZ, A., (1978). The Geometric Patterns of Anatolian Seljuk Decorated Vaults. İçinde G. Feher (Ed.), Fifth International Congress of Turkish Art, Budapeşte, Macaristan, ss. 863-880

TÜKEL YAVUZ, A., (1983). Anadolu Selçuklu Mimarisinde Tonoz ve Kemer, Ankara, Türkiye, ss. 30-38

TÜKEL YAVUZ, A., (1993). Yıldız ve Yıldızlı Haç Tonozlar. İçinde, Sanat Tarihinde İkonolojik Araştırmalar, Ankara, Türkiye: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Armağan Dizisi: 4, ss. 543-578

TÜKEL YAVUZ, A., (1997). Decorated Anatolian Seljuk Vaults With Staggered Springing Points. İçinde G. Özşen (Ed.), Studies in Ancient Structures, Procee-

ding of the International Conference July 14-18, İstanbul, Türkiye, ss. 325-336

TÜKEL YAVUZ, A., (2002). Anadolu Selçuklu Mimarisinin Yapı Özellikleri. İçinde D. Kuban (Ed.), Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı, İstanbul, Türkiye, ss. 271-289

TÜKEL YAVUZ, A., (2001). Açıklık ve Mekan Örtüleri Terminolojisi. İçinde M. S. Pekak (Ed.), Sanat Tarihinde Terminoloji Sorunları Semineri I (Mimari ve Mimari Süsleme) 23-23 Kasım 2001, Ankara, Türkiye, ss. 153-185

TÜKEL YAVUZ, A., (2006). Selçuklu Döneminde Malzeme ve Mimarlık İlişkisi. İçinde, Geçmişten Geleceğe Anadolu'da Malzeme ve Mimarlık Sempozyum/ UIA 2005 XXII. Dünya Mimarlık Kongresi, Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi, İstanbul, Türkiye, ss. 79-142

YILMAZ, İ., (2017). Kırşehirde Selçuklu Dönemine Ait Bir Yapı Karakurt Hanılcısı. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi. 10: 56-79. Doi: 10.17365/TMD.2017.1.009.x, s. 61

VANDELVİRA, de A., (~1585). Libro de Trazas de Corte de Piedras, El yazması, (bir kopyası Madrid, Mimarlık Fakültesi Kütüphanesi'nde), ss. 65-66

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

YAZAR NOTU*: Bu makale yazar tarafından, Marco Rosario Nobile ve José Carlos Palacios Gonzalo danışmanlıklarında, Palermo Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Sanat ve Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı'nda, 18 Mart 2019 tarihinde yayınlanan, 'Costruzione e taglio della pietra in Anataolia dal XIII al XV seco-

lo: la Moschea e l'Ospedale di Divriği' (Anadolu'da XIII. yüzyıldan XV. yüzyıla taşın inşaati ve kesimi: Divriği Ulu Cami ve Şifahanesi) isimli doktora tezinden üretilmiştir.

YAZAR NOTU: Kaynak belirtilmeyen seçiller yazara aittir.**

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: The Divriği Great Mosque and Hospital is one of the most important architectural works built in the 13th century in Anatolia, which became part of the UNESCO World Heritage List in 1985. The town of Divriği is located in the province of Sivas, in the eastern part of central Anatolia. The city became one of the liveliest centers of the region under the Seljuk domination and in particular under the Mengüjek dynasty, between the 12th and 13th centuries. In 1228 Ahmad Shah, governor of the city of Divriği, had the Divriği Great Mosque constructed, and in the same years the Divriği Hospital was founded by Turan Malik, perhaps she was Shah's wife. Both buildings were part of a major process to upgrade the infrastructure of trade routes, such as caravanserais, madrasas, mosques. The great variety of influences found in ornamental repertoires makes the complex a unique work in the Anatolian panorama, often called, in fact, as the miracle of Divriği. Its uniqueness also emerges at its construction level. The Mosque and the Hospital of Divriği represent a real manuscript of stone vault typologies widespread in central-eastern Anatolia, of fundamental importance in the investigation of the history of architecture and construction in the region, also by virtue of the early date and of the highest executive level. The covers can be traced back to some basic types: barrel vaults, cross vaults, cloister vault, groin vault, flat, spherical, ribbed, trumpets vaults. Each one has decorations differs from others. The most visible geometric feature of the Divriği roofs is represented by the vaults without great ribs, sometimes called groin vault, which in some cases multiply to reach the number of 6 edges for each quadrant of the vault. The six-groined (six-groin) vault of the Divriği Hospital represents perhaps the highest point of the overall stereotomy. Once again it is the combination of two different types: its central portion has a flat course, is formed by an irregular central octagon, inside which a spiral and four pentagonal terminations are inscribed.

Aim: The aim of this study is to investigate the geometric structure of the main vault of the Divriği Hospital. **Method:** The construction system has been studied starting from a survey of the structure, carried out by the archive of the Waqf (religious foundations) of Ankara. However, comparing that relief with the photos I took, I realized that the relief was not correct, because it reproduced the spiral design, which instead is only engraved on the ashlar. Therefore, since it was no longer possible to access the Divriği Complex because of the restoration, it was decided to use the only available relief, hypothesizing the possible construction procedure, in the context of the “*Taller de Construcción Gótica*” (Madrid Gothic Building Workshop) conducted at the *Escuela Superior de Arquitectura* of Madrid in 2017 with the scientific care of prof. José

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Carlos Palacios Gonzalo. The helical design of the flat part, as we said, is only engraved on the stone, according to a clear simplification procedure with which the surface has been divided into only fifteen ashlar, with an interlocking conformation, separated by vertical joints with an increasing inclination towards the outside. The first step consists in the drawing, on wooden tablets of the shapes to be carried on the rough-hewn ashlar to obtain each single face. In our case there is no possibility of standardizing the segments: the shapes, all different, must be traced one by one. This applies to the intrados face, while vertical joints pose the problem of determining the inclination, which gives intermediate inclinations (two are enough, one for each row). For the two semicircular-shaped blocks facing each other, the simplest to trace is enough to determine the inclination of the outer joint only. **Results:** The helicoidal vault represents in fact the most fascinating result of the Seljuk stereotomy, due to the symbolic meanings of religious origin linked to the concept of eternity, and also because its construction requires deep geometric knowledge in which it is applied to a flat surface. As we have said, in the last case the helicoidal rows are only drawn on the ashlar, they do not coincide with the real constructive solution that belongs to the world, equally reckless, of the flat vaults. Moreover, note how the drawing draws two coupled coils, converging on a central circle, thus alluding to an even more complex fixture than the one actually adopted in the past, with a single helical row, built in the complex. The latter type can be traced back to the case of Aksaray, whose dimensions are larger than the previous ones, located within the largest caravanserai of Anatolia and built on very close dates to those of Divriği. The span positioned at the center of the central nave is surmounted by a dome. A theory of muqarnas connects the form of the lantern and the circumference of the dome, made with a single row of ashlar, of slightly variable heights, which starts from the round one in a key rewinding on itself in nine turns. The double-row model, on the other hand, is reposed in the dome on spandrels overlooking the entrance to the Madrasa Buruciye of Sivas, a town near Divriği, dating back to the last quarter of the 13th century (the date of 1271 is shown on a wall inscription of the complex). Two replicas are traced in Mameluki Egypt. The ribbed vault is located in the citadel of Cairo, built in the 12th century, during the domination of Salat-al-Din, it is divided, from a strictly constructive point of view, into two portions, the lower one corresponding to the plumes resolved with concentric canonical rows while the upper one uses a helical device with two rows highlighted by the bichromy of the ashlar. The roof of the entrance to the Khan al-Khalili market (1511) is an extraordinary vault formed by bundles of nine edges at the top of which stands a small dome furrowed by two rows wound between them. An invisible thread seems to link this structure to the Divriği Hospital iwan, carrying out

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:468 K:663

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

a more complete realization in which the helical design coincides with the real course of the rows. **Concluison:** The two solutions, thousands of kilometers apart and over two centuries of history, are united by the common need to embellish the key of a vault with multiple edges with a termination of great interest from the point of view of the geometric construction. However, it is difficult to assume a direct line, which would imply the search for intermediate cases, each unknown. It is a device developed to simplify the problem posed by the construction of a flat vault alluding to a precise design, very unusual but present in the same hospital, on the upper floor, in the dome formed in the center of a vault with five edges. The small structure has a single row, subject to the progressive increase in the thickness of the segments, a circumstance that implies the need to carry out the drawing of the faces of each of them. The recurrence of the spiral motif appears exceptional if we consider that in addition to the two cases of the Divriği Great Mosque and Hospital, only two others are known in the whole Anatolia, also dating back to the 13th century (the caravanserai of Sultan Khan in Aksaray and the Madrasa of Buruciye to Sivas). The constructive virtuosity is certainly accompanied by a symbolic result that refers, in short, to concepts. If the hypothesis developed in the course of the reconstruction experience conducted in Madrid were to prove true, it could potentially be extended to all spiral vaults built in the same century.

SU YÖNETİMİ VE YAPI ENDÜSTRİSİNDEKİ SU ETKİN OTEL TASARIMLARI: İSTANBUL'DAKİ LEED SERTİFİKALI SÜRDÜRÜLEBİLİR OTEL KARŞILAŞTIRMALARI ¹

WATER MANAGEMENT AND WATER-EFFICIENT HOTEL DESIGNS IN THE CONSTRUCTION INDUSTRY: COMPARISONS OF LEED-CERTIFIED SUSTAINABLE HOTELS IN ISTANBUL

Gözde ÇAKIR KIASIF

T.C. Haliç Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul / Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-7734-4990

Öz: Amaç: Çalışmanın amacı, LEED sertifikalı sürdürülebilir otellerin su etkinliğini ele alarak hangi uygulamalar ve stratejilerle ciddi su tasarrufları elde edileceğini ortaya koymaktır. Ayrıca su etkin otellerin su yönetimi için önemini ve otel müşterilerinde bir tercih nedeni olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmaktadır. **Yöntem:** İlk aşamada alanyazın taraması yapılmıştır. Alan çalışmasında İstanbul'daki 12 LEED sertifikalı otel betimleme, analiz ve yorumlama aşamalarıyla incelenip otel müşterilerine anket uygulanmıştır. **Bulgular:** İstanbul'daki 12 otelin LEED Su Etkinliğinden aldığı puanlar incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Renaissance Bosphorus Hotel, Park Dedeman Levent, Wyndham Grand Levent ve The House Hotel Bomonti'nin 10 tam puan ile en başarılı olduğu hemen arkasından 9 puan ile Hampton By Hilton geldiği görülmüştür. Hilton Garden Inn-Golden Horn ve Hilton Garden Inn-Istanbul Airport otelleri 8 puan, Oryapark Crowne Plaza Hotel ve Burla Seba Hotel 6 puan almıştır. Baylo Suites ve Clarion Hotel Golden Inn'in 2 puan ve IMES Four Points By Sheraton otelin hiç puan alamadığı ortaya konmuştur. Otellerin LEED Su Etkinliği analiz edildiğinde su etkin peyzaj düzenlemeleri bakımından genel ortalamanın 3,66 olduğu saptanmıştır. Yenilikçi Atık Su Teknolojilerinin otelerde kullanılması ele alındığında 4,33 genel ortalama ile ciddi bir başarı ortaya konmuştur. Su Kullanımını Azaltma uygulamalarında ise 3,41 genel ortalama elde edilmiştir. Son olarak otel müşterilerine yöneltilen anketin 1.sorusunda yabancı turistin yerli turist, erkeklerin kadınlarla, gençlerin yaşlılara, bekarların evlilere, öğrencilerin emeklilere, eğitimlinin eğitimsizlere nazaran LEED ve Sürdürülebilirlik kavramına daha hakim olduğu gözlenmiştir. Tüm gruplar "Kaldığımız Otelin Sürdürülebilir Bir Otel Oluşu Tercihinizi Olumlu Yönde Etkiledi mi veya Bundan Sonra Etkileyecek mi?" şeklinde yöneltilen 2.soruya olumlu yanıt vermiştir. **Sonuç:** İstanbul'daki LEED sertifikalı sürdürülebilir otellerin peyzaj düzenlemeleriyle, sıhhi ekipman tercihiyle ve atık su teknolojileriyle suyu ortalamamın oldukça üstünde etkin bir şekilde kullanabildiği ve su yönetimi açısından başarılı olduğu ortaya konmuştur. Tüm otellerin su etkinliği açısından hangi teknolojilerde çok yeterli, yeterli, orta, yetersiz veya çok yetersiz olduğu analiz edilmiştir. LEED sertifikalı su etkin bir otelin yerli/yabancı turiste tercih nedeni olabileceği gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Su Korunumu, LEED, Su Verimliliği, Atık Su Teknolojileri, Sürdürülebilir Oteller

Abstract: Aim: The purpose of the study was to reveal which practices and strategies that LEED certified sustainable hotels can achieve substantial water savings within the scope of water efficiency. It was also aimed to present the significance of water-efficient hotels for water management and understand whether or not water-efficient sustainable hotels are a reason for preference for hotel customers. **Method:** At the first stage, a literature review was conducted. In the field study, 12 LEED-certificated hotels in Istanbul were examined by the stages of description, analysis and interpretation, and a questionnaire was applied with the customers of the hotels. **Results:** The LEED Water Efficiency scores of the 12 hotels in Istanbul were examined and compared. The Renaissance Bosphorus Hotel, Park Dedeman Levent, Wyndham Grand Levent and The House Hotel Bomonti were the most successful ones with 10 complete points each, followed by the Hampton By Hilton with 9 points. The Hilton Garden Inn-Golden Horn and Hilton Garden Inn-Istanbul Airport hotels had 8 points, while the Oryapark Crowne Plaza Hotel and Burla Seba Hotel had 6 points. The Baylo Suites and Clarion Hotel Golden Inn hotels had 2 points each, while the IMES Four Points by Sheraton had no points. When the LEED Water Efficiency of the hotels was analyzed, the general mean score was 3.66 in terms of water-efficient landscape organization. There was a significant success in terms of Usage of Innovative Wastewater Technologies at the hotels with a mean score of 4.33. The general mean score was 3.41 in terms of Reduction of Water Usage. Finally, in the 1st question of the questionnaire directed towards the customers of the hotels, it was observed that familiarity with the concepts of sustainability and the LEED certificate was higher in the men than the women, youths than the elderly, single participants than the married ones, the students than the retired individuals and those who were more educated than those who were less educated. All groups responded positively to the 2nd question "did the sustainable nature of the hotel you are staying in affect your preference positively, or will it affect it positively in the future?" **Conclusion:** It has been demonstrated that LEED certified sustainable hotels in Istanbul can use water effectively far above average with its landscape arrangements, sanitary equipment preference and wastewater technologies and is successful in terms of water management. In which technologies all hotels were highly adequate, adequate, moderate, inadequate and highly inadequate in terms of water efficiency was analyzed. It was shown that a water-efficient hotel with the LEED certificate could be a reason for preference among domestic/international tourists.

Keywords: Water Conservation, LEED, Water Efficiency, Wastewater Technologies, Sustainable Hotels

Doi: 10.17365/TMD.2020.1.4

(1) Sorumlu Yazar - Corresponding Author: Gözde ÇAKIR KIASIF, Haliç Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi-Mimarlık Bölümü, İstanbul / Türkiye, gozdecakir@halic.edu.tr, Geliş Tarihi / Received: 09.01.2020, Kabul Tarihi / Accepted: 11.04.2020, Makalenin Türü: Type of Article (Araştırma – Uygulama / Research -Application), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None, Etik Kurul Raporu / Ethics Committee: Yok / None

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFERED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Dünyadaki toplam su potansiyeli 1,4 milyar km³'dür. Bu su miktarının %97,5'ini okyanus ve denizlere ait tuzlu sular, %2,5'ini ise tatlı sular oluşturmaktadır. Bu tatlı su kaynaklarının ise %90'ına buzullarda ve yeraltında olması nedeniyle ulaşılması güçtür. Geriye kalan %10'luk ulaşılabilir tatlı su kaynakları ise nehir ve göllerden temin edilebilmektedir¹. Bu durum ulaşılabilir tatlı su kaynaklarının kısıtlılığını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Varlığımızı sürdürebilmemizin en önemli unsurlarından biri sağlıklı suya ulaşmaktan geçmektedir. Her ülkede belirli bir oranda bulunan, üretilmesi çoğaltılması mümkün olmayan tatlı su kaynakları bilinçsizce kullanımlar sonucunda kirlenip bozulmaktadır. Küreselleşme ile birlikte tatlı su kaynaklarının yanlış kullanımı ulusal boyutun dışında tüm dünyayı tehdit eden global bir sorun haline gelmiştir (Hoekstra, 2006:9). Bu sorunun önüne suyun bütüncül yönetimiyle geçileceği öngörülmektedir. Bütüncül su yönetiminde sürdürülebilir kalkınmanın yaratılabilmesi için su kaynağının zarar görmemesi ve suya olan arz-talebin uzun bir periyot içerisinde incelenmesi gerekmektedir. Sanayi, tarım, enerji, ulaşım, turizm, balıkçılık gibi insan kaynaklı faaliyetlerde ciddi bir su talebi

oluşmaktadır. Gerekli önlemler alınmadığı ve suyu etkin kullanan teknolojiler benimsenmediği takdirde doğal su kaynaklarının kirlenmesi ve yetersiz kalması söz konusudur (Yılmaz, 2015:69). Bu durum ekosistemin zarar görebileceği taşkın ve kuraklık gibi çevresel felaketlerle karşı karşıya kalmamıza neden olmaktadır (Bilen,2008: 24).

Yapı endüstrisi yaşam döngüsü boyunca her zaman suya ihtiyaç duyan sektörlerden biri olmuştur. Hammaddenin çıkarılmasından işlenip üretilmesine, nakliyesine, yapımından, kullanımına ve en son da yıkımına kadar her süreçte su olmazsa olmaz girdilerden biridir (Chau ve diğ.,2015: 397). Bu yüzden su yönetiminde başarı elde edilmesi için yapıların su etkin olarak tasarlanmasının önemi büyüktür. Turizm yapılarından oteller ise en çok suya ihtiyaç duyan yapı gruplarından birisidir. Oteller; sürdürülebilir kalkınmaya destek olabilmek, farkındalık yaratarak piyasadaki gücünü arttırmak, değişen çevresel koşullara adapte olabilmek, çevre bilincinin geliştirilmesi ve müşterilerin otel tercihlerine etki edebilmek adına suyu etkin kullanan sürdürülebilir teknolojileri uygulamaktadırlar (Yıldırım Saçılık ve diğ., 2014:404).

Çalışma kapsamında İstanbul'daki LEED sertifikalı sürdürülebilir otellerin su etkinliği incelenecek ve kullandığı su etkin teknolojilerde yeterlilikleri ölçülecektir. Ayrıca bu sürdürülebilir otellerin su yönetimi kapsamında

1 <http://www.dsi.gov.tr/toprak-ve-su-kaynaklari>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

önemine değinilerek müşteri tercihinde etkili olup olmadığı araştırılacaktır.

AMAÇ

Çalışmanın amacı, LEED sertifikalı sürdürülebilir otellerin su etkinliğini ele alarak hangi uygulamalar ve stratejilerle ciddi su tasarrufları elde edebileceğini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında ele alınan İstanbul'daki LEED sertifikalı sürdürülebilir otellerin diğer turizm ve konaklama tesisleri için örnek teşkil etmesi arzu edilmektedir. Böylelikle sayıları günden güne artan su etkin tesisler ile sınırlı su potansiyeline sahip Türkiye için su yönetimi kapsamında ciddi faydalar sağlanacağı öngörülmektedir. Ayrıca su etkin sürdürülebilir otellerin yerli ve yabancı turistler için bir tercih nedeni olup olmadığının da cevabı aranacaktır.

KAPSAM

Çalışma kapsamında ilk olarak Türkiye'deki su yönetiminden, ülkenin toplam kullanılabilir su potansiyelinden, su yönetiminden sorumlu kurum ve kuruluşlardan, yetki karmaşasından ve istenilen başarının elde edilememesindeki nedenlerden bahsedilecektir. Daha sonra yapı endüstrisi için suyun önemine değinilerek suyun hangi yöntem ve tekniklerle etkin kullanılabileceği araştırılacaktır. Sürdürülebilir sertifikasyon sistemlerinden uluslararası geçerliliği olan ABD kökenli LEED tercih edilerek genel çalışma prensibi

ve hangi kriterlerle su etkinliği sağladığı ele alınacaktır. Daha sonra yüksek su tüketimine sahip turizm sektörü ve otel yapılarında suyun etkin kullanılmasının su yönetimi açısından önemine değinilerek alan çalışmasına geçilecektir. Alan çalışmasında İstanbul'daki LEED sertifikalı sürdürülebilir tüm otel yapıları listelenerek su etkinlikleri analiz edilecek ve karşılaştırılacaktır. Hangi yöntemlerin uygulandığı, hangilerinde başarı elde edildiği, hangilerinin geliştirilmesi gerektiğine değinilecektir. Son olarak da yerli/yabancı turistler için su etkin sürdürülebilir otellerin bir tercih nedeni olup olmadığının cevabı aranarak çalışma tamamlanacaktır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

İstanbul'daki LEED sertifikalı sürdürülebilir otellerin incelenmesi ve su yönetimi kapsamında önemini ortaya koyma amacını taşıyan bu çalışmada yöntem olarak ilk aşamada alanyazın taraması (Literature Review) yapılmıştır. Su yönetimini, yapılarda suyun etkin kullanımını, LEED sürdürülebilir sertifikasyon sistemini ve otellerde suyun etkin kullanımını ele alan önemli alan indekslerine sahip araştırma makaleleri, dergiler ve kitaplar titiz bir taramadan geçirildikten sonra eleştirel bir değerlendirmeyle sentezlenmiştir. Konu ile ilgili yapılan uluslararası ve ulusal sempozyum, kongre, kurultay ve çalıştaylar araştırılıp bildiri kitapçıkları ve raporlar incelenmiştir. LEED sertifikalı otellere ait verilerin elde

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

edilmesinde USGBC'nin kurumsal web sitesinden faydalanılmış, Altensis ve Erke Sürdürülebilirlik Yönetimi Şirketlerinden destek alınarak uzman kişiler ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Alan çalışması kapsamında İstanbul'daki tüm LEED sertifikalı otel yapılarına gidilmiş ve gerekli tetkikler yapılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması uygulanarak betimleme, analiz ve yorumlama aşamalarıyla birlikte ampirik (görgül) bir araştırma yapılmıştır. Betimleme yapılırken otellerin su etkinliğiyle ilgili genel kavramlardan bahsedilmiştir. Analiz aşamasında otellerin suyu neden ve nasıl etkin kullandığına değinilmiştir. Yorumlama aşamasında ise otellerdeki su etkin sistemler karşılaştırılarak hangi teknolojilerde ne oranda başarı elde edildiği ortaya konulmuştur. Çalışmada ele alınan 12 adet otelin, LEED Su Etkinliğinden aldığı puanlar 5'li Likert ölçeğinde 1 'çok yetersiz', 2 'Yetersiz', 3 'Orta', 4 'Yeterli', 5 'çok yeterli' olarak derecelendirilmiştir. Daha sonra bu veriler SPSS 19.0 programı ile yüzde-frekans yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan Kolmogorow-Simirnov testi ile verilerin düzgün dağılım gösterdiği görülmüştür. Daha sonrasında ise güvenilirlik analizi için Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Su etkin otel uygulamaları ölçeğinin güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha 0,778 olarak bulunmuştur.

Son olarak su etkin sürdürülebilir otellerin, yerli/yabancı turistiin otel tercihlerinde etkili olup olmadığının cevabı aranmıştır. Bunun için LEED kapsamında su etkinliği puanı 10 üzerinden 8 ve daha yukarı olan 7 adet otel ele alınıp bu otellerde kalan turistlere anket uygulanmıştır. Anket sorularına son biçimi verilmeden önce sürdürülebilir turizm ve istatistik alanında uzman kişilere sorular sunularak görüşleri alınmıştır. Otel müşterilerini sıkmadan direkt istenilen hedefe yönelik 2 adet net ve anlaşılır soru hazırlanmıştır. Yanıt olarak ise Evet/Hayır diye 2 seçenekli cevap vermeleri istenmiş ve yüzde-frekans yöntemiyle analiz edilmiştir. Anketler her bir otelden rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 42 turisti üzerinde yüz yüze olacak şekilde bire bir uygulanmıştır. Toplamda 294 kişiye anket yöneltilmiş ve elde edilen veriler tek tek kontrol edilerek eksik ve yanlış uygulamadan dolayı 14 anket geçersiz sayılıp değerlendirme dışı bırakılmıştır.

ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki LEED sertifikalı sürdürülebilir otel yapıları oluşturmaktadır. Araştırmaya kısıt getirilerek İstanbul'daki LEED sertifikalı oteller çalışma kapsamına alınmıştır. LEED'in tercih nedenleri arasında; ABD kökenli uluslararası geçerliliği olan bir sertifika sistemi olması, tüm dünyada kabul görmesi, yerli-yabancı tüm turistlerde farkındalık yaratabilmesi

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

gibi kriterler gözetilmiştir. İstanbul'daki tüm LEED sertifikalı otel projeleri taranıp 12 adet otel ile araştırmanın örnekleme oluşturulmuştur. LEED sertifikalı herhangi bir otel projesinin atlanmaması adına USGBC'nin (Amerikan Yeşil Binalar Konseyi) kurumsal web sitesinden gerekli kontroller yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Çalışmadaki ana problem “LEED sertifikalı sürdürülebilir oteller suyu etkin kullanabilen oteller midir?” sorusuna cevap bulmaktır. Bunun için İstanbul'daki 12 adet LEED sertifikalı sürdürülebilir otelin su etkinliği ele alınarak hangi teknoloji ve stratejilerden faydalandığı incelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMİ

Ana problemin dışında çalışma kapsamında;

- Yüksek su tüketimine sahip otel yapısının su etkin sistemler kullanması, ciddi tasarruflar elde edip suyun doğru yönetilmesi adına önemli faydalar sağlar mı?
- Suyu etkin kullanan sürdürülebilir konaklama tesisleri yerli/yabancı turistlerde farkındalık yaratarak bir tercih nedeni olabilir mi?

sorularının yanıtı aranmıştır.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ

Çalışmada araştırma problemleri doğrultusunda ortaya konulan hipotezler;

- LEED sertifikalı sürdürülebilir oteller, suyu etkin kullanabilen otellerdir.
- Yüksek su tüketimine sahip otellerin su etkin sistemleri kullanması ciddi tasarruflar elde edip su yönetimi adına büyük faydalar sağlamaktadır.
- Su Etkin Oteller yerli/yabancı turistlerde farkındalık yaratarak tercih nedeni olabilmektedir.

KURAMSAL ÇERÇEVE

SU YÖNETİMİ

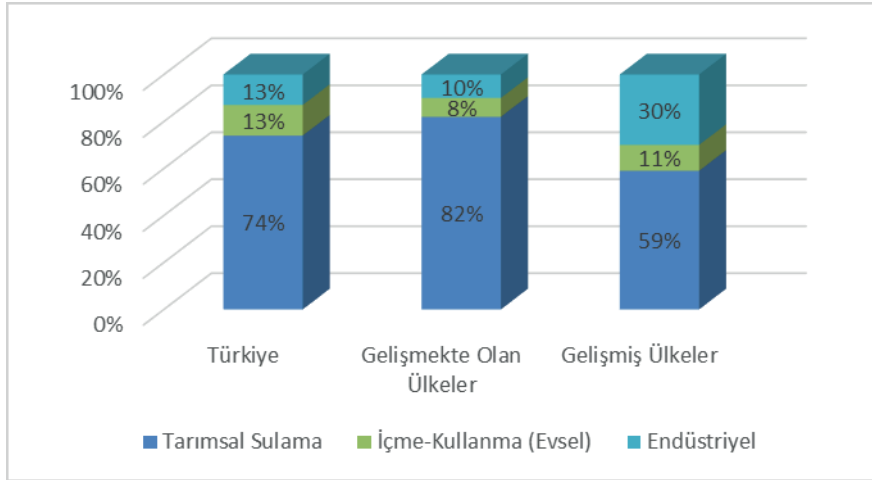
Canlı yaşamını ve bütün sektörlerin ihtiyaçlarını gözeterek su kaynaklarını en verimli şekilde kullanan, koruyan, iyileştiren, geliştiren, dağıtan, izleyen, negatif etkilerini azaltan, gerekli hukuki ve teknik esasları ortaya koyan uygulamalar su yönetimi kapsamında ele alınmaktadır (Onuncu Kalkınma Planı,2014:35; URL²). Günümüzde birçok ülkede su kaynaklarının yönetimi; çevresel, sosyal ve ekonomik etkileri ile birlikte bütüncü bir yönetim anlayışıyla ele alınmaktadır. Suya ihtiyaç duyan sektörler evsel, endüstri-

2 http://cdn.istanbul.edu.tr/statics/subilimleri.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2017/09/SU_BILIMLERI_FAK_ACILIS_DERSI_22.09.2017.pdf

yel ve tarımsal olarak üçe ayrılmaktadır. Bu sektörlerde su kayıplarının önüne geçilmesi adına suyu verimli kullanan, su tasarrufu elde etmemizi sağlayan çevre dostu teknolojilerin benimsenmesi ve havza düzeyinde su kaynaklarının geliştirilmesi gibi konuların üzerinde titizlikle durulmaktadır (Aküzüm ve diğ., 2008:62).

Türkiye'deki toplam kullanılabilir su potansiyeli 112km³'dür. Mevcut tüketim ise 54

km³ ile toplam su potansiyelinin %48'ini oluşturmaktadır. Bu oranın %74'üne denk gelen 40 km³ su tarımsal sulama faaliyetlerinde, %13'üne denk gelen 7 km³ su içme ve evsel faaliyetlerde diğer %13'lük 7km³ su ise her türlü endüstriyel faaliyette kullanılmaktadır (Grafik 1). Bu kullanımın 39km³'ü yerüstü sularından, 15km³'ü ise yeraltı sularından temin edilmektedir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı-2.Ormancılık ve Su Şurası,2017:27).

Grafik 1. Türkiye'de ve Dünyada Suyun Sektörel Kullanım Oranları (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı-2.Ormancılık ve Su Şurası,2017:27; Çakmak ve diğ., 2008: 217)

Ülkelerin su zengini mi su fakiri mi olduğunu ortaya koyan iki gösterge bulunmaktadır. Bunlar Falkenmark ve Shiklomanov Göstergeleridir (Tablo 1). Temel ihtiyaçlar adına gerekli su miktarını ortaya koyarak su kaynakları üzerindeki baskıyı ifade eden Falken-

mark Göstergesi, Standart Hidrolojik Gösterge olarak da literatüre girmiştir. Shiklomanov Göstergesi ise temel ihtiyaçlar yerine iklim şartlarını bağlı brüt su potansiyelini dikkate almaktadır (Bilen, 2008: 58).

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

**Tablo 1. Falkenmark ve Shiklomanov Göstergeleri
(Rijsberman, 2006: 7; Brown and diğ.,2011:1; Shiklomanov, 1991:102)**

FALKENMARK GÖSTERGESİ		SHIKLOMANOV GÖSTERGESİ	
SINIFLANDIRMA	SU MİKTARI (m ³ /kişi/yıl)	SINIFLANDIRMA	SU MİKTARI (m ³ /kişi/yıl)
Su Baskısı Yok	> 1700	Olağanüstü Az	< 1000
Su Baskısının Başlaması	1700-1000	Çok Az	1000-2000
Yoğun Su Baskısı	1000-500	Az	2000-5000
Yoğun Su Sorunlarının Yaşanması	< 500	Vasat	5000-10000
		Vasat Üstü	10000-20000
		Yüksek	20000-50000
		Çok Yüksek	< 50000

Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye nüfusunu 2018 itibariyle 82.003.882'ye yükseldiğini açıklamıştır³. Türkiye'nin su potansiyeli hesaplandığında 1366 m³'lük kişi başına düşen yıllık su miktarı ile su baskısı yaşadığı görülmektedir. Her sene artan nüfus oranıyla bu baskının ilerleyen senelerde daha yoğun olarak hissedileceği öngörülmektedir. Su yönetiminde gerekli önlemler alınmadığı ve su doğru bir şekilde kullanılmadığı takdirde kul-

lanılabilir su kaynaklarının azalması, yağış rejiminin değişerek kuraklık ve taşkın gibi doğal afetlerin daha fazla görüleceği belirtilmektedir. Grafik 1. incelendiğinde gelişmiş ülkelerde, tarımsal amaçlı sulamaların gelişmekte olan ülkelere nazaran çok daha az kullanıldığı görülmektedir. Böylelikle içme ve endüstriyel amaçlı su kullanım oranları arttırılabilmektedir.

3 <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>

Tablo 2. Türkiye’de Su Yönetiminde Yetki ve Sorumlulukları Bulunan Kurum ve Kuruluşlar (Karaaslan,2017:9; Aküzüm ve diğ. 2010:70; URL³’den uyarlanmış ve güncellenmiştir.)

BAŞBAKANLIK				
Tarım ve Orman Bakanlığı *Su Yönetimi Gn.Md. *Doğa Koruma Ve Milli Parklar Gn.Md. *Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Gn. Md. *Bilgi İşlem Daire Başkanlığı *Gıda ve Kont. Gn. Md. *Balıkçılık ve Su Ür. Gn. Md. *Tarım Reformu Gn. Md. *Devlet Su İşleri (DSİ) *Orman İşl. Md. *Tarım İl Md. *Meteoroloji Gn. Md. *Türkiye Su Enstitüsü	Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı *Yenilenebilir Enerji Gn. Md. *Enerji İşleri Gn. Md. *Enerji Verimliliği ve Çevre Daire Başk. *Maden Tetkik ve Arama Gn. Md. (MTA) *Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı *Mekansal Pl. Gn. Md. *Tabiat Varlıklarını Kor. Gn. M. *Çevre Yön. Gn. Md. *ÇED Gn. Md. *Yapı İşl. Gn.Md. *Altyapı Hiz. Gn. Md. *İller Bankası A.Ş. *Çevre ve Şehircilik İl Md.	İçişleri Bakanlığı *İller İdaresi Gn. Md. *AFAD *Valilikler *Kaymakamlıklar *İl Özel İdareleri *Büyükşehir Bel. *Belediyeler	Dışişleri Bakanlığı *Enerji ve Çevre G. M. *Çevre, İklim Değ. Ve Sınırtaşan Sular Gn.Md. Yard. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı *Sanayi ve Verimlilik Gn.Md. Sağlık Bakanlığı *Halk Sağlığı Gn. Md. Kültür ve Turizm Bakanlığı *Yatırım ve İşl. Gn.Md.
UYGULAMALARDAKİ MÜKERRERLİKLER -Su Kaynaklarının Korunması İçin Denetimler: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bak., DSİ, Belediyeler -Deşarj İzinler: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Belediyeler -İzleme: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, DSİ, Belediyeler -Suyun Tahsisi: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, DSİ, İl Özel İdareleri, BŞ Belediyeleri				

Türkiye’deki su yönetiminde Başbakanlığa bağlı yetki ve sorumlulukları bulunan birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır (Tablo 2). Kurumlar arası koordinasyon eksikliğinden dolayı suyun yönetilebilmesi bazen yetki kar-

maşasına neden olarak verimi düşürmektedir. Çünkü zaman zaman aynı hususta farklı bakanlık ve birimlerce çalışmalar geliştirilmekte fakat eş zamanlı ortaklıkların olmayışı olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Tablo 3).

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tüm kurumların esas alacağı ulusal sürdürülebilir bir su planının olmayışı, tekil su taleplerine cevap verilmesi ile yetinilmesi, ilgili mevzuat ve politikalardan bağımsız hareket edilmesi, ortak konulara ait yasaların ayrıştırıl-

ılması, yaptırımların yetersizliği, komşu ülkeler ile işbirliğinin yetersiz olması neticesinde su yönetiminde istenilen başarı elde edilememektedir (Kibaroglu ve dğ., 2006: 186; Şorman, 2006:206; URL³).

Tablo 3. Su Yönetiminde Yetki Karmaşasına Neden olan Kurum ve Kanunlar (Karaaslan,2017:12-16 güncellenmiştir.)

HUSUS	İLGİLİ BAKANLIK	KANUN - AÇIKLAMA	İLGİLİ BİRİM
Su Kaynaklarının Korunması	Tarım ve Orman Bak.	645 KHK 2.maddesinin 1.fikrasının (c) bendi, 9.maddesinin (a) ve (ç) bendi	Su Yönetimi Genel Müdürlüğü
	Tarım ve Orman Bakanlığı	639 sayılı KHK 2.maddesinin 1.fikrasının, Su Ürünleri Kanunu 20.maddesi	Balıkçılık ve Su Ürünl. Gn. Md., Tarım Reformu Gn. Md.
	Çevre ve Şehircilik Bak.	644 KHK 2.maddesinin 1.fikrasının (c) bendi, 8.maddesinin 1.fikrasının (ğ) bendi	Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü
Planlama	Tarım ve Orman Bakanlığı	645 KHK9.maddesinin 1.fikrasının (c) ve (e) bentleri - Nehir Havza Yönetim Planları, Taşkın Yönetim Planları	Su Yönetimi Genel Müdürlüğü
	Çevre ve Şehircilik Bak.	644 KHK 2.maddesinin 1.fikrasının (b) bendi - Kirli-lik Önleme Eylem Planları	Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü
	Çevre ve Şehircilik Bak.	644 KHK 2.maddesinin 1.fikrasının (ç) bendi - Çevre Düzeni Planları	Mekansal Planlama Gn. Md.
	Çevre ve Şehircilik Bak.	2872 Sayılı Çevre Kanunu 18.madde - Çevre Düzeni Planları, Havza Koruma Eylem Planları	-
Kalite Kriterleri Geliştirme	Tarım ve Orman Bakanlığı	645 KHK 9.maddesinin 1.fikrasının (d) bendi - Yerüstü ve yeraltı sularının kalite ve miktarının korunmasına yönelik alıcı ortam standartlarını belirlemek.	Su Yönetimi Genel Müdürlüğü
	Tarım ve Orman Bakanlığı	2872 Sayılı Çevre Kanunu 9. maddesinin 1.fikrasının (h) bendi - Su ürünleri istihsal alanları ile ilgili alıcı ortam standartları geliştirmek.	Balıkçılık ve Su Ürünleri Gn. Md

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

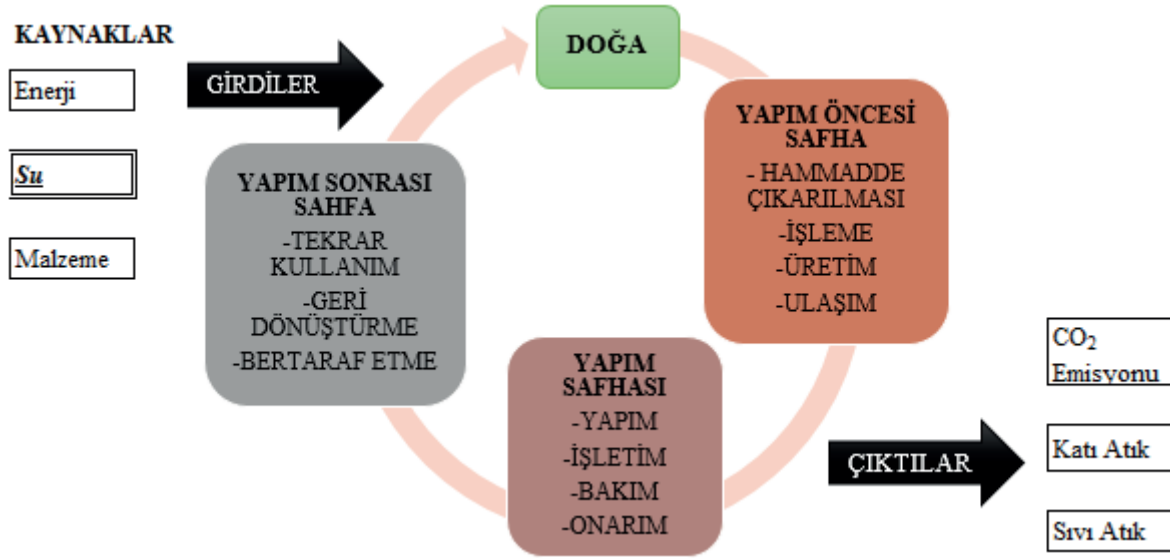
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

İzleme	Tarım ve Orman Bak.	645 KHK 9.maddesinin 1.fikrasının (d) bendi - Mevcut durumda izleme DSİ tarafından yapılmaktadır.	Su Yönetimi Genel Müdürlüğü
	Tarım ve Orman Bak.	6200 sayılı DSİ kanununun 2.maddesinin (u) bendi	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
	Çevre ve Şehircilik Bak.	644 KHK 9.maddesinin 1.fikrasının (f) bendi- Su kaynaklarını yani alıcı ortamları izlemek	ÇED Genel Müdürlüğü
	Tarım ve Orman Bak.	639 Sayılı KHK 11.maddesinin (ç) bendi, Su Ürünleri Kanunu 20.madde- Su kaynaklarında birçok noktada izleme yapmaktadır.	Balıkçılık ve Su Ürünleri Gn. Md., Tarım Reformu Gn. Md.
	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	2872 Sayılı Çevre Kanunu 18.madde-Hava, su ve toprak kalitesinin ölçüm ve izleme ağının oluşturulması	-
İzin, Denetim ve Yaptırım	İçişleri Bakanlığı	2560 Sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Gn. Md. Kuruluş ve Görevleri Hk. Kanun 2.maddesinin 1.fikrasının (c) bendi	Büyükşehir Bel.-İşt. Su ve Kanalizasyon İd. Gn. Md.
	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	5686 Sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu 9.maddesinin 1.fikrası, 11.maddesinin 4.fikrası - Doğal Mineralli sular ve jeotermal suların denetim ve yaptırımını	Maden Tetkik ve Arama Gn. Md. (MTA)
	Çevre ve Şehircilik Bak.	644 sayılı KHK 2.maddesinin 1.fikrasının (c) bendi	ÇED Genel Müdürlüğü
Tahsis	Tarım ve Orman Bakanlığı	167 Yeraltı suları hakkında kanun 4.madde - Yeraltı suyu işl.sahaları içindeki kuyulardan çekilecek suyun faydalı ihtiyaç miktarı tahsis edilecek maksada göre tayin ve tespit edilir.	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	3154 Sayılı Kanun 2.maddesinin 1.fikrasının (c) bendi, 5686 Sayılı Kanunun 5.maddesinin 1.ve 2. fikrası- Doğal mineralli sular ve jeotermal suların tahsisi	Maden Tetkik ve Arama Gn. Md. (MTA)
	İçişleri Bakanlığı	3202 sayılı Köye Yönelik Hizmetler hakkında Kanun 2.maddesinin (e) bendi ve (j) bendi- Köy ve köylere bağlı yerleşme birimlerine, askeri garnizonlara tahsis etmek ve tahsis şeklini değiştirmek	İl Özel İdaresi

YAPI ENDÜSTRİSİNDE SUYUN ETKİN KULLANIMI

19.yüzyılın başlarından itibaren sanayileşme ile birlikte yapı endüstrisi çevresel, sosyal ve ekonomik anlamda ciddi etkiler yaratabilecek sektörlerden birisi haline gelmiştir. Çevresel krizlerin baş gösterdiği günümüzde sürdürülebilir kaynak yönetiminin önemi yadsınmaz. Bu bağlamda dünyada sınırlı bir oranda bulunan ve yapıların yaşam döngülerinin her aşamasında ihtiyaç duyulan su kaynağının verimli kullanılması kaçınılmaz olmuştur.

İnşaat sektöründe su ayak izinin azaltılabilmesi için daha tasarım aşamasında hangi malzemelerin kullanılacağına titizlikle karar verilmelidir (Sertyeşilışık ve diğ., 2017:8). Hammaddenin çıkarılması, işlenmesi, üretimi ve nakliyesi gibi tedarik zincirinin tüm aşamalarında suya ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı zamanda binanın yapım ve kullanım aşamasında işletim, bakım ve onarım işleri için su elzemdir. Bina yararlı ömrünü tamamladıktan sonra bile geri dönüşüm, tekrar kullanım ve bertaraf edilme aşamalarında su tüketimi hususunda dikkatli olunmalıdır (Şekil 1).

Şekil 1: Sürdürülebilir Yapı Yaşam Döngüsü Modeli

(Chau ve diğ.,2015: 397; Cabeza ve diğ.,2014:396;Basbagill ve diğ.,2013:83 ‘den uyarlanmıştır.)

Yapılan literatür taraması sonucunda yapılar-
da suyun etkin kullanımı;

- Gri Su Kazanım Sistemleri ile Suyun Tekrar Kullanımı,

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- Yağmur Suyu Hasadı,
- Su Verimli Peyzaj Uygulamaları,
- Düşük Akımlı ve Basınçlı Musluk, Batarya, Armatür, Pisuvar, Duş Başlıkları, Rezervuarlar; Vakumlu ve biyokompoze tuvaletler vb.,
- Sıhhi Tesisat Bağlantıları için Otomatik Kontrol Sistemi, (Otomasyon Kontrol Sistemleri, Kızılötesi Sensörler vb.)
- Su Ayak İzi Düşük Malzeme Seçimi,
- Su Verimli Elektronik Ekipman Kullanma,
- Şebeke Suyunun İyileştirilmesi/Kaliteleştirilmesi
- Dış Mekanlarda Geçirimli Alanların Artırılması
- İnşa Edilmiş Su Alanları ve Yaşayan Makineler

ile mümkün olmaktadır (Sheth, 2017:6-9; Yeang, 2012:262-280; Kantaroğlu, 2011:35-42; Sertyeşilşik ve diğ.,2017:8; Geçer ve diğ.,2019:336-338; Yalçınalp ve diğ.,2018:73-74; Sev,2009:39).

LEED YEŞİL BİNA DEĞERLENDİRME SİSTEMİNDE SU ETKİNLİĞİ

2000 yılında Amerika Birleşik Devletleri Yeşil Bina Konseyi (USGBC) tarafından oluş-

turulan LEED sertifikasyon sistemi, “Leadership in Energy and Environment” cümlesinin baş harflerinden oluşmakta ve binaların olumsuz etkilerini minimuma indirip enerji etkinliği sağlamayı amaçlamaktadır (Uğur ve diğ., 2018: 1476; Scofield, 2013: 517)

LEED Sertifikası; Yeni Yapılar, Mevcut Yapılar, Büyük Renovasyonlar, Ticari İç Mekanlar, Çekirdek&Kabuk, Okullar, Alışveriş Merkezleri, Sağlık Yapıları ve Konutlar başta olmak üzere farklı kategorilerde binaların sürdürülebilirliğini ele almaktadır (Sev, 2009:35). Farklı puanlama seviyelerine sahip LEED Sertifikasında; Onaylı sertifika: 40–49 puan, Gümüş sertifika: 50–59 puan, Altın sertifika: 60–79 puan, Platin sertifika: 80 puan ve üzeri bir değere sahiptir (Erdede ve Bektaş, 2014:8).

LEED Sertifikası günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde gelişmiş versiyonlara adapte edilmektedir. 2009 senesinde güncellenen V3 LEED versiyonunda, binalar 7 ana kategori üzerinden ele alınmaktadır (Leitch, 2013: 25-26 ; Uğur ve diğ., 2019: 8754). Bunlar;

- Sürdürülebilir Araziler (26 puan),
- Su Etkinliği (10 puan),
- Enerji ve Atmosfer (35 puan),
- Malzeme ve Kaynaklar (14 puan),

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- İç Mekan Kalitesi (23 puan),
- İnovasyon (6 Puan),
- Bölgesel Önceliktir (4 Puan).

En gelişmiş ve sonucusu olan V4.1 ve V4 LEED versiyonunda ise bu 7 kategoriye “Yerleşim ve Ulaşım” ile “Bütünleştirici Süreç” ana başlıkları eklenerek 9 kategori üzerinden ele alınmaya başlanmıştır (Şermet ve Özyavuz, 2017: 294).

LEED kapsamında suyun verimli kullanımı V3 ve V4 versiyonunda bazı farklılıklara sahip olmakla birlikte temel amaç binalardaki toplam su kullanımını azaltmaktır. Çalışma kapsamında ele alınan tüm otel örnekleri LEED 2009 V3 versiyonuna sahip olduğu için kuramsal çerçevede V3 ile ilgili bilgi verilmektedir.

LEED V3 versiyonunda binaların sürdürülebilirliği adına “Su Verimliliği” kategorisinden kazanılabilecek maksimum puan 10’dur. En az %20 su tasarrufu sağlama ön koşuluna sahip değerlendirme sisteminde bu oranın üzerine çıktığında elde edilecek puanlar artmaktadır (Gayrimenkul Araştırma ve Rapor Üretim Komitesi, 2014: 23; USGBC,2014 :55). *Su Etkin Peyzaj Düzenlemeleri* (4 puan), *Yenilikçi Atık Su Teknolojileri* (2 puan) ve *Su Kullanımını Azaltma* (4 puan) kriterleriyle binaların su etkinliğini ölçen LEED V3

ile su yönetimi kapsamında ciddi tasarruflar elde edilebilmektedir.

Su Etkin Peyzaj Düzenlemelerinde sulama için içme suyu kullanımının en az %50 kadar azaltılması hedeflenmektedir. Bu oranın yaz döneminde veya bitkilerin en yoğun suya ihtiyaç duyduğu dönemde elde edilmesi önemli bir husustur. Su verimli peyzaj; endemik bitki örtüsünün tercih edilmesi, damla sulama sistemlerinin kullanılması, yağmur suyunun değerlendirilmesi, az bakım ve suya ihtiyaç duyan bitkilerin seçilmesi, gri ve geri dönüşümlü atık suların kullanılması ile gerçekleştirilmektedir (Sheth, 2017:7-8; USGBC,2014: 61; Geçer ve diğ., 2019:335-339; Kantaroğlu, 2011:42) .

Yenilikçi Atık Su Teknolojilerinde yerel akifer şarjını arttırırken atık su oranını ve içme suyuna olan ihtiyacı düşürmek amaçlanmaktadır. İçme suyu dışındaki yağmur sularının, geri dönüştürülmüş suların, gri suların ve işlenmiş suların binalarda kullanılması ile %50 su tasarrufu edilmesi mümkün olmaktadır⁴.

Su Kullanımını Azaltma kriterinde binalarda sulama hariç su tasarrufu elde etmek adına başvuru su etkin sistemler ele alınmaktadır. Bunlara örnek olarak rezervuar, pisuar, musluk, duş başlığı ve armatürlerde düşük debili bağlantıların ve perlatörlerin kullanılması

4 <https://www.usgbc.org/node/1732131?return=/credits>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ması, tüm bağlantıların elektronik kontrol sistemleri ve sensörler ile takip edilmesi, mevcut şebekeden gelen suyun iyileştirilip basınçlandırılması, çamaşır-bulaşık makinelerinde su tasarrufu sağlayacak modellerin tercihi, su tesisatlarındaki kayıp ve kaçakların hemen müdahale edilmesi gibi yöntemler verilebilir. LEED V3 kapsamında bu oran %30 olduğunda 2 puan, %35 olduğunda 3 puan, %40 olduğunda ise 4 puan kazanılmaktadır (USGBC,2014: 65; Sheth, 2017: 6; Yalçınalp ve diğ.,2018:73).

TURİZM SEKTÖRÜ, OTELLER ve SUYUN ETKİN KULLANIMI

Turizm sektörü, suya en fazla ihtiyaç duyan sektörlerden birisidir. Oteller ise turizm sektörü içerisinde su tüketiminin en fazla olduğu konaklama tesisleridir. Turizm sektöründe hizmet sunabilmek için suya olan ihtiyaç büyüktür. Otel havuzları, park ve bahçeleri, golf sahaları, yapay göletler, spor etkinlikleri, otel odaları, çamaşırhane ve mutfaklar kısacası tüm alanların kullanımı, temizliği ve bakımı için ciddi su tüketimleri gözlemlenmektedir. Ayrıca turizm sektöründe dönemsel yoğunluklardan dolayı zaman zaman mevcut şebekenin yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu yüzden otellerde suyun etkin kullanılması suyun başarılı yönetilebilmesi adına önemli bir husustur (Deng ve diğ.,2002: 58; T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı-2.Ormançılık ve Su Şurası, 2017:38; Emeksiz, 2007: 150).

Otellerdeki suyun yaklaşık %45-50'si otel odalarında kullanılmaktadır (Çakır ve diğ.,2010:33). Bu hiç şüphesiz ki büyük bir orandır. Bu yüzden otel odalarındaki ıslak hacimlerin su verimli ekipmanla donatılması büyük önem taşımaktadır. Örneğin klasik bir batarya dakikada 17-18 litre su tüketirken özel kartuşlu su etkin bataryalar dakikada 7,5-4 litre su harcamaktadır. Bu fark dakikada yaklaşık 10,5 litre suyu kurtarmamız demektir. Fotoselli veya zaman ayarlı lavabo ve pisuvar bataryaları ile gereksiz su kullanımlarının önüne geçilmektedir. Ayrıca perlatörler ile su akış miktarı sabit tutularak %50 kadar su tasarrufu elde edilmektedir. Termostatik banyo ve lavabo bataryaları ile sıcaklık ayarı için boşa akıtılan su engellenmektedir. Ani sıcaklık değişiklerini önleyen bu sistem ile %70'lere varan su kazançları elde etmek mümkün olmaktadır. Su basınç regülatörü ile şebekedeki su basıncı ayarlanarak hidroforun çalışma süresi azaltılmakta, hasarların önüne geçilmekte ve gereksiz su tüketiminin önüne geçilmektedir. El ve tepe duşlarında düşük akımlı aeratörlü su etkin ekipmanların kullanılması ile 15-22 litre yerine 7-9,5 litre su tüketilerek yaklaşık %60 kadar tasarruf elde edilmektedir. Su tasarrufu sağlayan çift kademeli rezervuar sistemleri ile 12-20 litre yerine 3,5-6 litrelik rezervuarlar tercih edilerek %60'a kadar tasarruf elde etmek mümkün olmaktadır. Sadece su etkin rezervuarların tercih edilmesiyle bile oteldeki toplam su tüke-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

timi %7 kadar azaltılabilir. Ayrıca odalardaki sıhhi tesisatın ve ıslak hacimlerin düzenli kontrol edilmesi su kaçaklarının, sızıntıların tespiti ve müdahalesi için büyük önem arz etmektedir. Örneğin sızıntı yapan bir rezervuar yüzünden günde yaklaşık 185 litre su boşa gitmektedir⁵ (Çakır ve diğ., 2010:33).

Oteller, müşterilerin konforunu arttırmak ve göze daha estetik gelmek adına otel odaları hariç ortak kullanım mekanlarında peyzaj düzenlemelerine sıklıkla yer verirler. Bu yeşil alanlarda az bakım ve su isteyen bitkilerin ve/veya endemik bitki örtüsünün tercih edilmesi su etkinliği açısından önem arz etmektedir. Ayrıca sulama sistemlerinde geri dönüştürülmüş gri suların, yağmur sularının ve damlama gibi su etkin sulama sistemlerinin kullanımı yıllık bazda ciddi su tasarrufları elde etmemizi sağlamaktadır. Suyun buharlaşmasına engel olmak adına peyzaj alanlarının sulaması sabahın erken vakitlerinde veya akşamüstü geç vakitlerde yapılmalıdır. Ayrıca yeşil alanlarda istenmeyen su birikintileri için toprağın drenajının başarılı bir şekilde yapılması gerekmektedir (Çakır ve diğ.,2010: 35). Dış mekanlarda yeşil alan dışındaki sert zeminlerde gözenekli kaldırım taşlarının veya su geçirgen malzemelerin tercih edilmesi yeraltı sularının beslenmesi açısından dikkat

edilmesi gereken bir konudur (Sheth, 2017:9-10; Kantaroğlu ,2011:42).

Otellerde atık suların yönetimi suyun verimli kullanılması adına diğer önemli bir husustur. Atık suların yönetilmesi atık oranının azaltılması ve/veya bu suların tekrar kullanılması ile mümkün olmaktadır. Otel bünyesindeki gri suların filtre edilip otel mutfağında, çamaşırhanesinde, otel odalarındaki ve diğer ıslak hacimlerdeki rezervuarlarda, peyzaj sulamada ve mekan temizliğinde tekrardan kullanılması mümkündür. Yağmur sularından da gri suların kullanıldığı yerlerde faydalanılabilmektedir. Böylelikle hem ciddi su tasarrufları elde edilmekte hem de su kaynaklarının zarar görmesi engellenmektedir (Özdemir Yılmaz ve diğ., 2016: 184).

Otel mutfakları ve çamaşırhaneleri suyun yoğun olarak kullanıldığı hacimlerdir. Bu yüzden bu hacimlerdeki su bağlantılarının düzenli bir şekilde kontrol edilmesi ve su etkin ekipmanların (çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, armatürler, vs.) kullanılması gerekmektedir. Bulaşıkların üzerindeki kirlerin fırça ile kaba temizliği yapıldıktan sonra musluktan akan su yerine göllendirilmiş su ile temizlenmesi, makinelerin dolu ve doğru programda çalıştırılmaları, sebze meyve gibi malzemelerin su dolu gastronom küvetlerde yıkanması ciddi su tasarrufları sağlamaktadır. Otel mutfaklarında su yönetimi kapsamında en önem verilmesi gereken husus atık bitki-

5 <https://www.temizmekan.com/su-yonetimi-ve-enerji-verimliliği/>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

sel ve hayvansal yağların kanalizasyona dökülmemesidir. Çünkü bu atık yağlar kanalizasyon sistemine girdiğinde yeraltı sularına sızarak su döngüsünde ciddi zararlar oluşturmaktadır. Bunun için yağ tutucu sistemler kullanılmaktadır. Mutfaktan gelen atık yağlar bir depoda biriktirildikten sonra vidanjör ile boşaltımı yapılmakta ve kanalizasyona karışmasının önüne geçilmektedir. Son olarak ise mutfak ve çamaşırhanedeki gri suların atık su depolarında toplanması ve arıtılmasıyla elde edilen geri dönüştürülmüş sular otel temizliğinde, yeşil alanların sulamasında ve tuvalet rezervuarlarında kullanılarak suyun verimli kullanılması sağlanmaktadır (Çakır ve diğ.,2010:34).

ÇALIŞMA ALANI, ÖZELLİKLERİ ve BÖLGEDEKİ SU ETKİN OTELLER

Bu çalışmada, İstanbul'daki tüm LEED Sertifikalı sürdürülebilir otel projeleri ele alınarak su etkinlikleri analiz edilecektir. İstanbul, sahip olduğu tarihi mirası, doğu ve batıyı keşiştiren stratejik konumu ve doğal güzellikleriyle her dönem yerli-yabancı turisti bölgeye çeken bir metropol olmuştur. Ancak son 50 yılda kontrolsüz bir büyüme sergileyerek mevcut kapasitelerini oldukça zorlamaya ve yaşanmaz bir kent görünümüne bürünmeye başlamıştır (Lefebvre, 2014: 353-357; Şenik ve diğ., 2018:37).

İstanbul, 15 milyonu aşan nüfusu ve km² başına düşen 2836 kişilik nüfus yoğunluğuyla Avrupa'nın en yüksek yoğunluğa sahip metropollerinden biridir⁶. Bu yoğunluğun yarattığı kirlilik sonucunda yağmurlu havalarda yüzey akış sularının deşarjı ile su kaynakları kirlenmektedir. Ayrıca evsel ve endüstriyel kaynaklı atıkların iyi yönetilememesi neticesinde doğal su kaynakları zarar görmektedir.

Kaçak, çarpık ve plansız büyüme, doğal alanların tahribatı, akarsuların kurutulması, nehir yataklarının kanallara dönüştürülmesi ve/veya yapılaşmaya açılması gibi problemlerle İstanbul'daki geçirimsiz yüzey alanlarında ciddi bir artış görülmüştür. Bu durum ekolojik bütünlüğün bozulmasına neden olmuştur. Ayrıca yağmurlu dönemlerde taşkınlar meydana gelerek can ve mal kayıpları yaşanmaya başlanmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı 10.Kalkınma Planı, 2014:45).

Günümüzde İstanbul içme suyu potansiyeli kapsamında ele alındığında sahip olduğu barajlar ve doluluk oranlarıyla çokça gündeme gelmektedir. İstanbul'un suyu 10 barajdan elde edilmektedir (Tablo 4). Çevresel sorunların yarattığı mevsimsel anormallikler ve yüksek nüfus yoğunluğu neticesinde İstanbul zaman zaman su krizi sinyalleri vermektedir. Eğer yerel yönetimler, tüm sektörler ve bireysel faaliyetler olarak suyun etkin kulla-

6 <https://www.nufusu.com/il/istanbul-nufusu>

MTD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

nılması adına üzerimize düşen görevleri yerine getirmeye ve suyu verimli yönetemeyiz çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan birçok sorun yaşanacağı kaçınılmazdır. Şehirleşme ve küreselleşmenin su kaynakları üzerinde yarattığı olumsuzluklarla mücadele edebilmek için sürdürülebilir şehircilik anlayışının

benimsenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yapı sektörü üzerine düşen görevleri yerine getirebilmek adına suyu, enerjiyi, malzemeyi etkin kullanan, tüm yaşam döngüsü boyunca çevreye saygılı yapılar inşa etmek durumundadır.

Tablo 4. İstanbul Barajlarının 20 Aralık 2019 Tarihli Doluluk Oranları⁷ (%)

Ömerli Barajı	% 30,37
Pabuçdere Barajı	% 2,60
Sazlıdere Barajı	% 33,26
Büyük Çekmece Barajı	% 34,48
Alibey Barajı	% 38,59
Terkos Barajı	% 49,92
Kazandere Barajı	% 2,78
Elmalı Barajı	% 60,54
Darlık Barajı	% 38,64
Istrancalar Barajı	% 21,00
Tüm Barajların Doluluk Oranı Ortalaması:	%34,21

Türkiye’de⁷ ve İstanbul’da uluslararası geçerliliğe sahip yeşil bina değerlendirme sistemlerinden en çok LEED sertifikası tercih edilmektedir (Gayrimenkul Araş. Ve Rapor Ür. Kom., 2014:14). LEED kurumsal web sitesinden alınan güncel bilgiler doğrultusunda Türkiye’de toplam 385, İstanbul’da ise toplamda 237 adet LEED Sertifikalı bina bulunmaktadır. İstanbul’da; V4 versiyonlu 37, V3

LEED 2009 versiyonlu 162, V3 LEED 2008 versiyonlu 32, V2 LEED 2.2. versiyonlu 2 ve V2 LEED 2.0 versiyonlu 4 adet bina kayıt altındadır. Bunlardan 7 tanesi sertifikalı, 28 tanesi gümüş, 157 tanesi altın ve 45 tanesi platin derecesine sahiptir⁸.

İstanbul’da 12 adet LEED sertifikalı sürdürülebilir otel binası bulunmaktadır. Bu otellerin hepsi V3 LEED 2009 versiyonuna sahiptir.

⁷ <http://www.iski.istanbul/web/tr-TR/baraj-doluluk>

⁸ <https://new.usgbc.org/>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bunlardan 1 tanesi sertifikalı, 2 tanesi gümüş, 8 tanesi altın, 1 tanesi ise platin derecesindedir. Aşağıdaki tabloda kronolojik sıra ile bu 12 otel listelenmiş ve özellikleri belirtilmiştir (Tablo 5). Tüm bu otellere ait verilerin elde

edilmesinde USGBC'nin kurumsal web sitesinden faydalanılmış, İstanbul'daki Sürdürülebilirlik Yönetimi Şirketlerinden Altensis ve ERKE'den destek alınmış ve otellere gidilip gerekli tetkikler yapılmıştır.

Tablo 5. İstanbul'daki LEED Sertifikalı Otellerin Kronolojik Listesi

[USGBC'nin kurumsal web sitesinden (<https://new.usgbc.org/>) veriler alınmıştır]

Sürdürülebilir Otelin Adı	Konumu	Sertifika Tarihi	Bina Tipi	Versiyon	Puan ve Derecesi
Baylo Suites	Beyoğlu / İstanbul	Haziran 2011	LEED BD+C: New Construction (Major Renovations)	v2009	55/110 Gümüş
Hilton Garden Inn - İstanbul Golden Horn	Beyoğlu / İstanbul	Mayıs 2012	LEED BD+C: New Construction	v2009	65/110 Altın
Renaissance İstanbul Bosphorus Hotel	Beşiktaş / İstanbul	Temmuz 2013	LEED BD+C: New Construction	v2009	71/110 Altın
Oryapark Crowne Plaza Hotel	Ümraniye / İstanbul	Şubat 2015	LEED BD+C: New Core and Shell	v2009	66/110 Altın
IMES Four Points By Sheraton	Dudullu / İstanbul	Haziran 2015	LEED BD+C: New Construction	v2009	48/110 Sertifikalı
Hilton Garden Inn – İstanbul Airport	Güneşli / İstanbul	Eylül 2015	LEED BD+C: New Construction	v2009	62/110 Altın
Park Dedeman Levent – Halk GYO	Şişli / İstanbul	Kasım 2015	LEED BD+C: New Construction	v2009	61/110 Altın
Burla Seba Hotel Dolapdere	Beyoğlu / İstanbul	Kasım 2015	LEED BD+C: New Construction	v2009	60/110 Altın
Wyndham Grand İstanbul Levent	Şişli / İstanbul	Temmuz 2016	LEED BD+C: New Core and Shell	v2009	71/110 Altın

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Hampton By Hilton	Zeytinburnu / İstanbul	Eylül 2016	LEED BD+C: New Construction	v2009	80/110 Platin
Clarion Hotel Golden Inn – Cent Otelcilik	Beyoğlu / İstanbul	Aralık 2016	LEED BD+C: New Construction	v2009	53/110 Gümüş
The House Hotel Bomonti	Şişli / İstanbul	Kasım 2017	LEED BD+C: New Construction	v2009	66/110 Altın

BULGULAR

LEED sertifikasyon sisteminde Suyun Etkinliği; ‘Su Etkin Peyzaj Düzenlemeleri’, ‘Yenilikçi Atık Su Teknolojileri’ ve ‘Su Kullanımının Azaltılması’ ile mümkün olmaktadır. Su Etkin Peyzaj Düzenlemeleri; Az bakım ve su isteyen endemik bitki örtüsünün tercih edilmesi, damla sulama sistemlerinin kullanılması, yağmur suyunun ve geri dönüşümlü gri atık suların sulamada kullanılmasıyla gerçekleştirilmektedir (Sheth, 2017:7-8; USGBC,2014: 61; Geçer ve diğ., 2019:335-339; Kantaroğlu, 2011:42). Yenilikçi Atık Su Teknolojileri; şebekeden temin edilen içme suyu dışındaki yağmur sularının, geri dönüşürülmüş ve gri suların binaların su ihtiyacında kullanılmasıyla uygulanmaktadır⁵. Son olarak Su Kullanımının Azaltılması ise; sulama ve atık su hariç su tasarrufu elde etmek adına başvuru tüm su etkin teknolojileri (düşük debili bağlantılar, perlatörler, sensörler, elektronik kontrol sistemleri vb.) kapsa-

maktadır (USGBC,2014: 65; Sheth, 2017: 6; Yalçınalp ve diğ.,2018:73;).

Tablo 6’da İstanbul’daki 12 adet sürdürülebilir otelin LEED Su Etkinliğinden aldığı puanlar listelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Renaissance İstanbul Bosphorus Hotel, Park Dedeman Levent, Wyndham Grand İstanbul Levent ve The House Hotel Bomonti’nin 10 tam puan ile en başarılı su etkin oteller olduğu görülmüştür. Hemen arkasından 9 puan ile Hampton By Hilton gelmektedir. Hilton Garden Inn-İstanbul Golden Horn ve Hilton Garden Inn-İstanbul Airport otelleri aldıkları 8 puan ile başarılı oteller sınıfına girmektedir. Su etkinliği açısından 6 puan ile orta seviyelerde bulunan 2 adet otel bulunmaktadır. Bunlar Oryapark Crowne Plaza Hotel ve Bula Seba Hotel Dolapdere’dir. Listede su etkinliği açısından başarısız sayılacak 3 otel örneği bulunmaktadır. Bunlardan ikisi 2 puan alan Baylo Suites ve Clarion Hotel Golden Inn’dır. Sonuncusu ise hiç puan alamayan IMES Four Points By Sheraton oteldir.

Tablo 6. İstanbul'daki Sürdürülebilir Otellerin Su etkinliklerinin LEED Kriterleri Kapsamında Karşılaştırılması [USGBC'nin kurumsal web sitesinden (<https://new.usgbc.org/>) veriler alınıp tablo düzenlenmiştir.]

OTELLER	LEED SERTİFİKASI ETKİN SU TEKNOJİLERİ	Su Etkin Peyzaj Düzenlemeleri (4puan)	Yenilikçi Atık Su Teknolojileri (2 puan)	Su Kullanımını Azaltma (4 puan)	TOPLAM
Baylo Suites		2/4	0/2	0/4	2/10
Hilton Garden Inn - İstanbul Golden Horn		2/4	2/2	4/4	8/10
Renaissance İstanbul Bosphorus Hotel		4/4	2/2	4/4	10/10
Oryapark Crowne Plaza Hotel		4/4	2/2	0/4	6/10
IMES Four Points By Sheraton		0/4	0/2	0/4	0/10
Hilton Garden Inn – İstanbul Airport		2/4	2/2	4/4	8/10
Park Dedeman Levent – Halk GYO		4/4	2/2	4/4	10/10
Burla Seba Hotel Dolapdere		2/4	2/2	2/4	6/10
Wyndham Grand İstanbul Levent		4/4	2/2	4/4	10/10
Hampton By Hilton		4/4	2/2	3/4	9/10
Clarion Hotel Golden Inn –Cent Otelcilik		0/4	2/2	0/4	2/10
The House Hotel Bomonti		4/4	2/2	4/4	10/10

Tablo 7'de çalışma kapsamında ele alınan 12 adet otelin LEED Su Etkinliğine ait 3 kriterden (Su Etkin Peyzaj Düzenlemeleri, Yenilikçi Atık Su Teknolojileri, Su Kullanımını Azaltma) aldığı puanlar 5'li Likert ölçeğinde 1 'çok yetersiz', 2 'Yetersiz', 3 'Orta', 4 'Yeterli', 5 'çok yeterli' olarak derecelendirilmiştir. Daha sonra bu veriler SPSS 19.0 programı ile yüzde-frekans yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.YapılanKolmogorow-Simirnovtes-

ti ile verilerin düzgün dağılım gösterdiği görülmüştür. Daha sonrasında ise güvenilirlik analizi için Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Su etkin otel uygulamaları ölçeğinin güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha 0,778 olarak bulunmuştur. Bu performans ölçümü ile tüm otellerin hangi teknolojilerde çok yeterli, yeterli, orta, yetersiz veya çok yetersiz olduğu ortaya konmak istenmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 7'ye bakıldığında Su Etkin Peyzaj Düzenlemeleri bakımından 2 otelin çok yetersiz, 4 otelin orta seviyede, 6 otelin ise çok yeterli olduğu saptanmıştır. 3,66'lık genel ortalama ile orta üstü çıktığı görülmektedir. Yenilikçi Atık Su Teknolojilerinin otellerde kullanılması ile ilgili tablo incelendiğinde; 2 otelin çok yetersiz, 10 otelin ise çok yeterli olduğu görülmektedir. 4,33 değerindeki genel ortalama ile bu teknolojiye ciddi bir başarı elde edildiği ortaya konmaktadır. Son olarak Su Kullanımını Azaltma uygulamalarından 4

otelin çok yetersiz, 1 otelin orta seviyede, 1 otelin yeterli ve 6 otelin çok yeterli olduğu görülmektedir. 3,41'lik genel ortalama ile orta üstü bir performans sergilemektedir. Tüm LEED su etkin sistemlerin 12 otel ölçeğinde ortalaması ise 3,84 çıkararak genel tablonun ortalama üstü olduğu ortaya konmuştur. Sonuç olarak otellerde suyun etkin kullanılması adına en çok yenilikçi atık su teknolojilerine (ort.=4,33), en az da su kullanımını azaltma uygulamalarına (ort.= 3,41) başvurulduğu görülmüştür.

Tablo 7. İstanbul'daki Sürdürülebilir Otellerin Genel Su Etkinliği Performansının Ölçümü

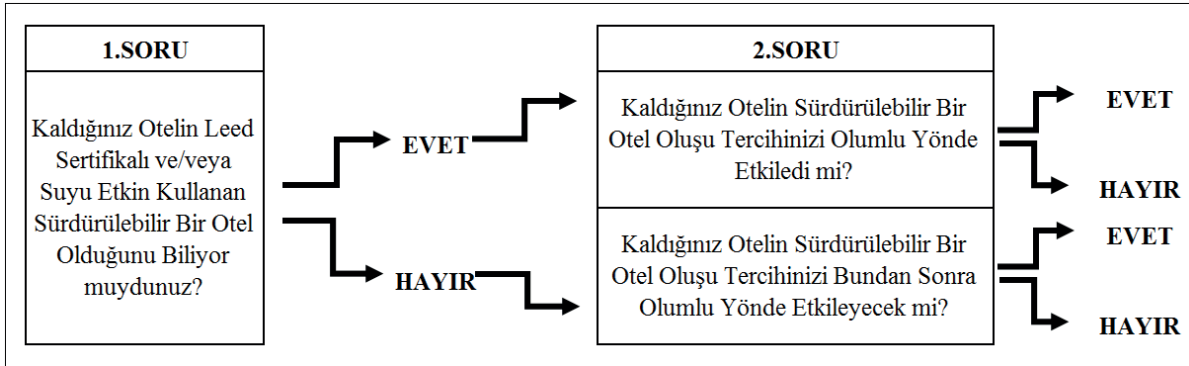
LEED KRİTERLERİ -SU ETKİNLİĞİ	Çok Yetersiz		Yetersiz		Orta		Yeterli		Çok Yeterli		Ortalama (Mean)	Standart Sapma (SD)
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Su Etkin Peyzaj Düzenlemeleri	2	16,67	0	0	4	33,33	0	0	6	50	3,66	2,61
Yenilikçi Atık Su Teknolojileri	2	16,67	0	0	0	0	0	0	10	83,33	4,33	4,16
Su Kullanımını Azaltma	4	33,34	0	0	1	8,33	1	8,33	6	50	3,41	2,51
Cronbach's Alpha=	0,778		Ölçeğin ortalaması= 3,84				Standart sapması= 1,50					

Dünya genelinde çevresel felaketlerin baş göstermesiyle birlikte sürdürülebilir yapılar ve işletmeler bu kötü gidişata karşı üstlerine düşen görevleri yerine getirme çabasına girmektedirler. Bu çevre dostu yönetimler ve uygulamalar, bilinçli ve konuya hakim müşteriler tarafından bir tercih nedeni olabilmektedir (Özdemir Yılmaz ve diğ., 2016:194).

Yapılan literatür taramasında otel işletmelerinin daha tasarım aşamasından yıkım aşamasına kadar ki tüm süreçlerde çevre dostu teknolojileri benimseyerek sürdürülebilirlik adına yerli/yabancı turistlerde bir farkındalık yaratma ve tercih nedeni olabilme potansiyelinden bahsedilmektedir. Çalışma kapsamında bu potansiyelin ortaya konulması için su

etkinliği puanı 10 üzerinden 8 ve daha yukarı olan 7 adet otel ele alınıp bu otellerde kalan turistlere anket uygulanmıştır. Su etkinliğinde başarılı olan oteller; Renaissance İstanbul Bosphorus Hotel, Park Dedeman Levent, Wyndham Grand İstanbul Levent, The House Hotel Bomonti, Hampton By Hilton, Hilton Garden Inn-İstanbul Golden Horn ve Hilton Garden Inn-İstanbul Airport otelleridir. Anket sorularına son biçimi verilmeden önce sürdürülebilir turizm ve istatistik alanında uzman kişilere sorular sunularak görüşleri alınmıştır. Otel müşterilerini sıklıkla direkt istenilen

hedeye yönelik 2 adet net ve anlaşılır soru hazırlanmıştır. Yanıt olarak ise Evet/Hayır diye 2 seçenekli cevap vermeleri istenmiş ve yüzde-frekans yöntemiyle analiz edilmiştir (Şekil 2). Anketler 7 otelin her birinden basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş 42 turisti üzerinde birebir yüz yüze uygulanmıştır. Toplamda 294 yerli/yabancı turiste anket yapılmış ve elde edilen veriler tek tek kontrol edilerek eksik ve yanlış uygulamadan dolayı 14 anket geçersiz sayılarak değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Şekil 2. Müşterilerin Sürdürülebilir Otel Tercihlerine Yönelik Uygulanan Anket Soruları

Araştırma anketi 16.10.2019 – 08.12.2019 tarihleri arasında uygulanmıştır. Ankete katılan otel müşterilerinin demografik özellikleri ile yöneltilen iki sorunun frekans ve yüzde dağılımları Tablo 8’de gösterilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde ankete katılanlardan 174 kişi (%62,14) T.C. Vatanı, 106 kişi (%37,86) ise yabancı uyruklu. Bunlardan 123’ünün kadın (%43,93),

157’sinin ise erkek (%56,07) olduğu görülmektedir. Ankete katılanların yaş aralığı incelendiğinde; 81 kişinin (%28,93) 18-29 yaş aralığında, 147 kişinin (%52,50) 30-45 yaş aralığında, 36 kişinin (%12,86) 46-60 yaş aralığında ve 16 kişinin (%5,71) 60 yaş üstü olduğu görülmüştür. Medeni durumları ise; 141 kişi (%50,35) evli, 99 kişi (%35,36) bekar ve 40 kişi (%14,29) boşanmıştır. Çalışma

durumları ele alındığında 67sinin (%23,93) kamuda, 89'unun (%31,78) özel sektörde, 75'inin (%26,79) emekli ve 49'unun öğrenci veya çalışmadığı görülmüştür. Son olarak ankete katılan turistlerin eğitim düzeyleri-

ne bakıldığında 32 kişinin (%11,43) ilköğretim mezunu, 69 kişinin (%24,64) lise mezunu, 138 kişinin (%49,29) ve 41 kişinin (%14,64) yüksek lisans/doktora mezunu olduğu ortaya konmuştur.

Tablo 8. Ankete Katılan Otel Müşterilerinin Demografik Özellikleri ile Yöneltilen İki Sorunun Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

SORULAR		1.SORU						2.SORU					
		Evet		Hayır		Toplam		Evet		Hayır		Toplam	
DEMOGRAFİK VERİLER		(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Uyruk	T.C.	78	27,86	96	34,28	174	62,14	111	39,64	63	22,50	174	62,14
	Yabancı	67	23,93	39	13,93	106	37,86	82	29,29	24	8,57	106	37,86
	Toplam:	145	51,79	135	48,21	280	100	193	68,93	87	31,07	280	100
Cinsiyet	Kadın	48	17,14	75	26,79	123	43,93	94	33,57	29	10,36	123	43,93
	Erkek	71	25,36	86	30,71	157	56,07	113	40,36	44	15,71	157	56,07
	Toplam:	119	42,50	161	57,50	280	100	207	73,93	73	26,07	280	100
Yaş	18-29	41	14,64	40	14,29	81	28,93	66	23,57	15	5,36	81	28,93
	30-45	63	22,50	84	30,00	147	52,50	115	41,07	32	11,43	147	52,50
	46-60	14	5,00	22	7,86	36	12,86	19	6,79	17	6,07	36	12,86
	60+	1	0,36	15	5,35	16	5,71	9	3,21	7	2,50	16	5,71
	Toplam:	119	42,50	161	57,50	280	100	209	74,64	71	25,36	280	100
Medeni Durum	Evli	48	17,14	93	33,21	141	50,35	103	36,78	38	13,57	141	50,35
	Bekar	52	18,57	47	16,79	99	35,36	74	26,43	25	8,93	99	35,36
	Boşanmış	19	6,79	21	7,50	40	14,29	32	11,43	8	2,86	40	14,29
	Toplam:	119	42,50	161	57,50	280	100	209	74,64	71	25,36	280	100
Çalışma Durumu	Kamu	35	12,50	32	11,43	67	23,93	56	20,00	11	3,93	67	23,93
	Özel Sektör	37	13,21	52	18,57	89	31,78	64	22,86	25	8,93	89	31,78
	Emekli	22	7,86	53	18,93	75	26,79	48	17,14	27	9,64	75	26,79
	Öğrenci/Çalışmıyor	25	8,93	24	8,57	49	17,50	41	14,64	8	2,86	49	17,50
	Toplam:	119	42,50	161	57,50	280	100	209	74,64	71	25,36	280	100
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	7	2,50	25	8,93	32	11,43	20	7,14	12	4,29	32	11,43
	Lise	18	6,43	51	18,21	69	24,64	55	19,64	14	5,00	69	24,64
	Ön Lisans-Lisans	70	25,00	68	24,29	138	49,29	100	35,72	38	13,57	138	49,29
	Yük. Lisans-Doktora	24	8,57	17	6,07	41	14,64	34	12,14	7	2,50	41	14,64
	Toplam:	119	42,50	161	57,50	280	100	209	74,64	71	25,36	280	100

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Yapılan anket çalışmasında ilk yöneltilen “Kaldığımız Otelin LEED Sertifikalı ve/veya Suyu Etkin Kullanan Sürdürülebilir Bir Otel Olduğunu Biliyor muydunuz?” sorusuna;

- T.C. vatandaşlarından 78 kişi (%27,86) Evet, 96 kişi (%34,28) ise Hayır cevabını vermiştir. Yabancı uyruklu otel müşterilerinden 67 kişi (%23,93) Evet, 39 kişi (%13,93) Hayır cevabı vermiştir. Bu durum yabancı turistiin sürdürülebilirlik kavramına, sürdürülebilir sertifikasyon sistemlerinden LEED’e ve su etkin sistemlere daha hakim olduğunu ortaya koymaktadır. Yerli turisti ise bu kavramdan bihaber değildir. Fakat sürdürülebilirlik ile ilgili çalışmalar artırılarak farkındalık yaratılmalıdır.
- 1.soru cinsiyet açısından ele alındığında 48 kadın (%17,14) Evet, 75 kadın (%26,79) Hayır cevabını vermiştir. Erkeklerde ise 71 kişi (%25,36) Evet, 86 kişi (%30,71) Hayır demıştır. Bu durum erkeklerin sürdürülebilirlik kavramına daha hakim olduğunu ortaya koymaktadır.
- Yaş açısından 1.soru irdelendiğinde 18-29 yaş aralığında olan genç gruptan 41 kişi (%14,64) Evet, 40 kişi (%14,29) ise Hayır demıştır. 30-45 yaş aralığındaki orta yaş grubundan 63 kişi (%22,50) Evet, 84 kişi (%30,00) Hayır demıştır.

46-60 yaş grubundan 14 kişi (%15) Evet, 22 kişi (%7,86) Hayır demıştır. Son olarak ise 60 yaş üstü olan gruptan 1 kişi (%0,36) Evet, 15 kişi (%5,35) ise Hayır cevabını vermiştir. Bu durum sürdürülebilirlik kavramını, yapılarda su etkinliğini ve LEED sürdürülebilirlik sertifikasını genç kuşağın daha iyi bildiğini ortaya koymaktadır.

- Medeni durum açısından 1.soruya verilen cevaplar ele alındığında evli olan 48 kişi (%17,14) Evet, 93 kişi (%33,21) Hayır cevabını vermiştir. Bekar olan 52 kişi (%18,57) Evet, 47 kişi (%16,79) ise Hayır cevabını vermiştir. Boşanmış grubundan 19 kişi (%6,79) Evet, 21 kişi (%7,50) ise Hayır cevabını vermiştir. Bu tablo bekarların sürdürülebilirlik kavramına yakınlığını ortaya koymaktadır. Bu durum biraz da yaş kriteriyle tutarlılık göstererek genç ve evlenmemiş grubun konuya hakimiyetini göstermektedir.
- Çalışma durumlarına göre 1.soruya verilen cevaplar incelendiğinde kamuda görev olan 35 kişinin (%12,50) Evet, 32 kişinin (%11,43) Hayır dediği, özel sektörde çalışan 37 kişinin (%13,21) Evet, 52 kişinin (%18,57) Hayır, Emekli olan 22 kişinin (57,86) Evet, 53 kişinin (%18,93) Hayır ve son olarak da öğrenci olan veya çalışmayan 25 kişinin (%8,93) Evet, 24 kişinin (%8,57) ise Hayır dediği

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

görülmüştür. Bu durum öğrencilerin ve kamuda çalışan kişilerin sürdürülebilir yapı tasarımı kavramına yatkınlığını ortaya koymaktadır.

- Eğitim düzeyinin ilk soruyla ilişkisi incelendiğinde ilköğretim mezunu olan 7 kişinin (%2,5) Evet, 25 kişinin (%8,93) Hayır dediği, lise mezunu 18 kişinin (%6,43) Evet, 51 kişinin (%18,21) Hayır dediği, ön lisans-lisans mezunu 70 kişinin (%25,00) Evet, 68 kişinin (%24,29) Hayır dediği, yüksek lisans-doktora mezunu 24 kişinin (%8,57) Evet, 17 kişinin (6,07) Hayır dediği görülmüştür. Bu tablo açık bir şekilde eğitim düzeyi arttıkça sürdürülebilirlik bilincinin de arttığını göstermektedir.

Anket çalışmasında yöneltilen 2.soru ise “Kaldığınız Otelin Sürdürülebilir Bir Otel Oluşu Tercihinizi Olumlu Yönde Etkiledi mi veya Bundan Sonra Etkileyecek mi?” şeklinde olmuştur. Bu soruya uyruğu, cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, çalışma durumu ve eğitim düzeyi ne olursa olsun tüm gruplardan yüksek oranda evet yanıtı gelmiştir. Otel müşterileri sürdürülebilirlik kavramını önceden bilse de yeni öğrense de önemseydiğini ifade etmiş ve su etkin otel tasarımlarıyla su yönetimi açısından ciddi tasarruflar sağlanabileceğinin farkına varmıştır.

TARTIŞMA

Yeryüzünde sınırlı bir oranda bulunan tatlı su kaynaklarının kontrolsüzce kullanımı ve tahribatına, neoliberal politikalar sonucunda pahalılaştıran ve kalitesi düşen su hizmetleri eklendiğinde su krizleri patlak vermiştir. Su krizi ile mücadele etmek, su varlıklarının korunması ile mümkündür. Bireysel bazda suyun tasarruflu kullanılması önem arz etmekte ancak su krizine çözüm bulmak adına yeterli olmamaktadır. Bu kriz ile mücadele edebilmek için suyun yönetiliş şekline, su yönetiminden sorumlu olan mercilere ve kriz arttıkça bu durumdan kar edenlere müdahale edilmesi gerekmektedir. Kaliteli su hizmeti vermek ve altyapılarını geliştirmek için yeterli kaynağı ayırmayan yönetimler sonucunda vatandaş ana şebekeden su ihtiyaçlarını temin edememektedir. Suyun kamusal hizmet mantığıyla yönetilememesi sonucunda sağlıklı ve kaliteli içme suyuna ulaşmak adına ambalajlı özel su sektörü tercih edilmektedir. Oysa ki su, insanlar için temel bir haktır, ticarileştirilmesi ve özelleştirilmesi demokratik bir yaklaşım değildir. Su yönetiminde, su tüketimini azaltmak adına fiyatını arttırmak gerektiği gibi bir anlayış hakimdir. Bunun yerine yüksek su tüketiminden dolayı ücret ile cezalandıran değil az tüketildiğinde ödüllendiren bir strateji benimsenmelidir (İlhan ve diğ., 2014: 7-8). Böylelikle oteller dahil tüm yapı endüstrisi su tasarrufu sağlayan ekipman, suyu verimli

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

kullanan peyzaj tasarımları, gri su ve yağmur sularını değerlendiren yenilikçi atık su teknolojileri gibi uygulamaları daha yüksek oranda tercih edecektir. Yüksek su tüketimine sahip otel yapılarında bu su etkin teknolojilerin teşviki ile yıllık bazda ciddi oranda su tasarrufları sağlanabilecektir.

SONUÇ

Dünyada sınırlı bir kapasitede bulunan tatlı su kaynakları, sanayileşme, kentleşme ve doğal kaynakların tahribatı gibi nedenlerle günden güne yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu yüzden suyun doğru yönetilmesi, su krizleri ve çevresel felaketlerin önlenmesi adına büyük önem taşımaktadır. Türkiye kişi başına düşen yıllık su miktarı ile su stresi yaşayan bir ülke konumundadır. Nüfus yoğunluğundaki artış nedeniyle bu tablonun her geçen sene daha kötüye gideceği öngörülmektedir. Bu yüzden Türkiye'nin gelecek kuşaklara ihtiyacı olan suyu, istenilen oranda ve kalitede temin edebilmesi için çevre ile uyumlu etkin su yönetimi anlayışını benimsemesi gerekmektedir.

Yapı endüstrisi malzeme tedarik sürecinden başlayarak yapım, kullanım ve yıkım aşamalarının tümünde suya ihtiyaç duymaktadır. Bu yüzden yapılarda suyun etkin kullanımını suyun doğru yönetilebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. LEED sertifikalı sürdürülebilir binalarda su etkin teknoloji ve stratejiler uygulanarak ciddi tasarruflar sağ-

lanabilmekte ve su tüketimleri ölçülüp takip edilebilmektedir.

Turizm sektörü içerisinde yer alan oteller yüksek su tüketimleriyle öne çıkan konaklama tesisleridir. Bu tesislerin su etkin teknolojileri benimsemesi su yönetimi açısından ciddi tasarruflar elde etmemizi sağlamaktadır. Çalışma kapsamında İstanbul'da LEED sertifikasına sahip oteller taranmış ve 12 adet sürdürülebilir otele ulaşılmıştır. Bu otellerin tümü V2009 versiyonunda LEED sertifikasına sahiptir. V2009 versiyonunda yapıların su etkinliği “Su Etkin Peyzaj Düzenlemeleri (4puan)”, “Yenilikçi Atık Su Teknolojileri (2puan)” ve “Su Kullanımını Azaltma (4puan)” kriterleriyle ele alınmaktadır. Tüm otellerin su etkinlikleri bu 3 kriter üzerinden incelenerek hangi teknoloji ve stratejilerde başarılı hangilerinde başarısız olduğu ortaya konmuştur. Yapılan analizler sonucunda bu üç kriteri başarıyla uygulayan 7 otel (8-10 puan aralığında) olduğu saptanmıştır. Bu oteller; Renaissance İstanbul Bosphorus Hotel, Park Dedeman Levent, Wyndham Grand İstanbul Levent, The House Hotel Bomonti, Hampton By Hilton, Hilton Garden Inn-Golden Horn ve Hilton Garden Inn-İstanbul Airport otelleridir. Bu oteller su etkin peyzaj düzenlemelerinde; az bakım ve su isteyen endemik bitki örtüsünü tercih ederek, yağmur ve gri suları sulamada kullanarak ve damla sulama sistemlerini tercih ederek minimum %50 ora-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

nında tasarruf elde edebilmektedir. Yine bu oteller çevre temizliğinde, çamaşırhanede, otel odalarındaki ve tüm ıslak hacimlerdeki rezervuarlarda gri su, geri dönüştürülmüş su ve yağmur sularını değerlendirerek yenilikçi atık su teknolojilerinden faydalanmakta ve %50'lere varan tasarruflar elde edebilmektedir. Son olarak suyu çok etkin kullanabilen bu oteller, su kullanımını azaltmak adına rezervuar, pisuar, musluk, duş başlığı ve armatürlerde düşük debili bağlantıları ve perlatörleri kullanarak, tüm sıhhi bağlantıları elektronik kontrol sistemleri ve sensörler ile takip ederek, mevcut şebekeden gelen suyu iyileştirip basınçlandırarak, su tasarruflu çamaşır-bulaşık makineleri tercih ederek ve su tesisatında meydana gelen bir arızaya anında müdahale ederek %40'lara varan tasarruflar elde edebilmektedir. Çalışmada su etkinliği açısından orta seviyede olan 2 otel (6 puan) bulunmuştur. Bu oteller; Oryapark Crowne Plaza Hotel ve Burla Seba Hotel Dolapdere'dir. Oryapark Crowne Plaza Hotel, su etkin peyzaj düzenlemelerinden ve yenilikçi atık su teknolojilerinden tam puan almış ancak su kullanımını azaltma adına herhangi bir teknolojiye faydalanmadığı için su etkinliğinde orta seviyede kalmıştır. Burla Seba Hotel Dolapdere ise tüm su etkin teknolojileri uygulamış olmasına rağmen su etkin peyzaj düzenlemelerinden ve su kullanımını azaltma teknolojilerinden üst seviyede faydalanamamıştır. Son olarak ise listede su etkinliği açısından başarısız

sayılabilecek 3 otel (0-2 puan aralığında) olduğu görülmüştür. Bu oteller; Baylo Suites, Clarion Hotel Golden Inn ve IMES Four Points By Sheraton otelleridir. Baylo Suites sadece orta seviyeli su etkin peyzaj sistemini, Clarion Hotel ise sadece atık su teknolojilerini kullanarak su etkinliğinde istenilen performans gösterememiştir. IMES Four Points By Sheraton otel ise sürdürülebilir özelliklere sahip olmasına rağmen su etkinliği açısından herhangi bir teknolojiyi kullanmamıştır. Bu bulgular, tüm LEED sertifikalı sürdürülebilir otellere aynı zamanda su etkin otel denilmesinin doğru olmayacağını ortaya koymuştur. Çünkü LEED V3 versiyonunda 7 kategori bulunmaktadır. Bu 7 kategoriden maksimum toplanabilecek puan 110'dur. Su etkinliği kategorisinden ise en fazla 10 puan alınabilmektedir. Bir yapının LEED sertifikası olarak sürdürülebilirliğini tescil ettirmesi su etkin sistemlere sahip olduğunu ispatlamamaktadır. Çalışmada ele alınan 12 LEED sertifikalı sürdürülebilir otelden 7 otelin su etkinliğinde çok başarılı, 2 otelin orta seviyeli, 3 otelin ise başarısız olduğu görülmüştür. Bu tablo LEED sertifikalı sürdürülebilir otellerin büyük bir çoğunluğunun suyu etkin kullanabildiğini göstereceğine su etkin otel denilmesinin hatalara yol açabileceğini ortaya koymuştur.

İstanbul'daki LEED sertifikalı otellerin su etkinliği için hangi teknoloji ve stratejileri tercih ettiğinin cevabı alındıktan sonra çalış-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

mayı desteklemek adına bu 12 otelin genel su etkinliği performansı ölçülmüştür. SPSS 19.0 programı ile yüzde-frekans yöntemi kullanılarak Kolmogorow-Simirnov testi uygulanmıştır. Yapılan analizde 5’li Likert ölçeği kullanılmış ve 1 ‘çok yetersiz’, 2 ‘Yetersiz’, 3 ‘Orta’, 4 ‘Yeterli’, 5 ‘çok yeterli’ olarak derecelendirilmiş ve güvenilirlik katsayısı Cronbach’s Alpha 0,778 olarak hesaplanmıştır. Test sonucunda otellerde su etkin peyzaj düzenlemelerinin 3,66, yenilikçi atık su teknolojilerinin 4,33, su kullanımını azaltma uygulamalarının ise 3,41’lik bir genel ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Tüm su etkin sistemlerin 12 otel ölçeğinde ortalaması 3,84 çıkararak genel tablonun ortalama üstü olduğu ortaya konmuştur. Bu test otellerde suyun etkin kullanılması adına en çok yenilikçi atık su teknolojilerinin (ort.=4,33), en az da su kullanımını azaltma stratejilerinin (ort.= 3,41) kullanıldığını göstermiştir.

Çalışma kapsamında su etkin sürdürülebilir otellerin yerli/yabancı turiste bir tercih nedeni olup olmadığını ortaya koymak adına 2 sorudan oluşan bir anket yapılmıştır. Bu anket su etkinliği açısından başarılı olan 7 otelin müşterilerine rastgele örnekleme yöntemiyle yüz yüze olacak şekilde uygulanmıştır. 1.soruya verilen cevaplardan sürdürülebilirlik kavramının ve LEED sertifikasının yabancı turistler tarafından daha fazla bilindiği ancak yerli turistin de bu kavrama yabancı olmadığı

görülmüştür. Erkeklerin kadınlara, gençlerin yaşlılara, bekarların evlilere, öğrencilerin emeklilere nazaran LEED ve sürdürülebilirliğe daha hakim olduğu gözlenmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi arttıkça sürdürülebilirlik kavramına ve LEED sertifikasına olan bilincin arttığı görülmüştür. Anket çalışmasında yöneltilen 2.soru ise “Kaldığınız Otelin Sürdürülebilir Bir Otel Oluşu Tercihinizi Olumlu Yönde Etkiledi mi veya Bundan Sonra Etkileyecek mi?” şeklinde olmuştur. Bu soru karşısında tüm gruplarda Evet oranı Hayıra nazaran daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç otel müşterilerinin daha önceden sürdürülebilirlik kavramını ve LEED sertifikasını bilsin veya bilmesin bu konuyu ciddiye aldığını ve tercihlerinde etkili olacağını ortaya koymuştur.

Sonuç olarak Türkiye su zengini bir ülke değildir. Gerekli önlemler alınmadığı ve su iyi yönetilemediği takdirde gelecekte suya bağlı krizlerin yaşanacağı öngörülmektedir. Ülkede suyun yönetimi çok parçalı bir yapıya sahiptir. Bu durum bazen yetki karmaşasına neden olmaktadır. İşbirliğinden yoksun çalışmalarda istenilen başarı elde edilememektedir. Suyun yönetilmesi ile ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör tarafından istenilen uzlaşma sağlanamamaktadır. İstanbul ise tarihsel önemiyle Türkiye’nin en yüksek nüfus yoğunluğuna sahip metropoldür. Çarpık yapılaşma ve doğal alanlarının tahribatı sonucu tatlı su kaynakları zarar

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

gören ve içme suyu potansiyeli zamanla yetersiz kalacak bir şehir görünümündedir. Bu yüzden yapı endüstrisi, suyun başarılı bir şekilde yönetilebilmesi adına üzerine düşen görevleri yerine getirerek su etkin teknolojileri ve stratejileri benimsemelidir. Gri su kazanım sistemleri, yağmur suyu hasadı, su verimli peyzaj uygulamaları, düşük akımlı-basınçlı armatür gibi su etkin ekipman kullanılması, sıhhi tesisat bağlantılarının takibi, su ayak izi düşük malzeme seçimi gibi teknoloji ve stratejilerle otellerde %50'ye varan su tasarrufları elde edilebilmektedir. Su yönetimi kapsamında su etkin teknolojilerin otellerde ve yüksek su tüketimine sahip tüm yapı gruplarında tercih edilmesi ülkenin çevresel, sosyal ve ekonomik kalkınmasına ciddi faydalar sağlayacaktır. Bu bağlamda su verimliliği sağlayan sistemlerin daha çok benimsenmesi ve uygulanması için devlet teşviklerinin artırılması, yazılı ve görsel medyada su etkinliğiyle ilgili programların ve kamu spotlarının yürütülmesi, konu ile ilgili daha çok bilimsel çalışmaların gerçekleştirilmesi ve gelecek nesillerin sürdürülebilirlik ve su etkinliği açısından bilinçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

ÖNERİLER

Türkiye'de çevresel sorunları önlemek ve iyileştirmek adına doğrudan düzenlenen bir adet çevre vergisi bulunmaktadır. Çevre temizlik vergisi (ÇTV) olarak adlandırılan bu vergi tipinde su tüketim miktarı esas alınarak

hesaplama yapılmaktadır. Belediye sınırları ve mücavir alan içerisinde bulunan tüm konut ve ticari mekanlar su bedeli ile birlikte tahakkuk eden ÇTV'yi ödemekle yükümlüdür. Darülaceze, Kızılay Genel Merkezi ile şubeleri, Kredi ve Yurtlar Kurumuna ait öğrenci yurtları, belediyeler, umuma açık ibadet mekanları, il özel idareleri gibi bazı kurumlar ÇTV'den muaf tutulmaktadır. Çevre temizlik vergisinin asıl amacı doğal kaynakları korumak ve çevresel kirliliği azaltmaktır. Çevre dostu binaların ve uygulamaların artması sürdürülebilir kalkınma adına önemli bir adımdır. Türkiye'de sürdürülebilir ve kaynaklarını etkin kullanabilen yapıların inşasında hem vergi hem de kredi açısından kayda değer teşviklerin olmasına rağmen uygulamada herhangi bir teşvik verilmemektedir. Bu yüzden yüksek su tüketimine sahip otellerin sürdürülebilir ve su etkin olarak inşa edilmesi yanında uygulamada somut teşviklerin yasalarca hayata geçirilmesi önemli bir husustur. Bu teşvikler, vergi indirimi, sigorta primi işveren desteği, yatırım yeri tahsisi, gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası ve faiz desteği şeklinde olabilir. Böylelikle su etkin teknolojileri benimseyen ve uygulayan otel sayısında ciddi bir artış olacağı ve su yönetimi açısından ciddi bir başarı elde edileceği öngörülmektedir.

Yenilikçi atık su teknolojilerini, su verimli peyzaj tasarımlarını ve su kullanımını azaltmaya yönelik uygulamaları kullanan su etkin

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

oteller, klasik bir otel ile kıyaslandığında kur-
tarılan su miktarıyla farkını ortaya koymakta-
dır. Bu su etkin teknolojilerin ve stratejilerin
otel müşterileri tarafından bilinmesi ve öne-
minin kavranması, su yönetiminde başarılı
olabilmemiz için büyük önem taşımaktadır.
Bunun için yerli/yabancı turiste otele girer
girmez sürdürülebilir bir otelde konaklaya-
cağı bilgisi verilmelidir. Su etkin teknolojiler
otelin hangi alanlarında (otel odaları, çevre
temizliği, peyzaj vb.) kullanılıyor ise bilgi-
lendirme amaçlı yazılar konularak müşteri-
de farkındalık yaratılmalıdır. Otel işletmele-
ri açık ve anlaşılır bir su yönetimi politikası
ortaya koymalı ve titizlikle tatbik etmelidir.
Otellerde kullanılan su etkin teknolojilerin ta-
nıtılması adına ilgili otel personeline gerekli
eğitimler verilmelidir. Oteller yerli/yabancı
turistte tercih nedeni olabilmek adına reklam
ve tanıtımlarında sürdürülebilir ve su etkin
özelliklerini öne çıkarmalı ve rekabet orta-
mını hareketlendirmelidir. Böylelikle diğer
oteller tarafından da bu su etkin sürdürülebi-
lir teknolojiler benimsenecektir. Son olarak
ise otel müşterilerinin su etkin teknolojiler
ve stratejilerle tanıştırılıp bilgilendirilmesiyle
evlerinde ve/veya iş yerlerinde bu sistemle-
ri tercih etmesi sağlanabilecek ve daha fazla
kalkınma yaratılabilecektir.

KAYNAKÇA

AKÜZÜM, T., ÇAKMAK, B., (2008). Gıda
Güvenliği Açısından Su Yönetiminin Değer-

lendirilmesi. Standard Ekonomik ve Teknik
Dergi, Y/47, N/549 Şubat 2008, TSE Dergisi,
ss.55-63

**AKÜZÜM, T., ÇAKMAK, B., GÖKALP, Z.,
(2010).** Türkiye’de Su Kaynakları Yönetimi-
nin Değerlendirilmesi. Tarım Bilimleri Araş-
tırma Dergisi 3 (1): 67-74

**BASBAGİLL, J., FLAGER, F., LEPECH,
M. AND FİSHER, M., (2013).** Application
of Life-cycle Assessment to Early Stage Bu-
ilding Design For Reduced Embodied Envi-
ronmental Impacts”, Building and Environ-
ment 60 (2013) 81-92

BİLEN, Ö., (2008). Türkiye’nin Su Gündemi-
Su Yönetimi ve AB Su Politikaları. Ankara,
Türkiye: DSİ Umut Tanı Sağlık Matbaa, ss.
5-74

BROWN, A., MATLOCK, M.D., (2011). A
Review of Water Scarcity Indices and Met-
hologies. The Sustainability Consortium
Food Beverage & Agriculture, 28 April 2011,
pp.1-3

**CABEZA, L.F., RINCON, L., VILARİNO,
V., PEREZ, G. AND CASTELL, A., (2014).**
Life Cycle Assessment (LCA) and Life Cycle
Energy Analysis (LCEA) of Buildings and
The Building Sector: A Review. Renewable
and Sustainable Reviews 29 (2014) 394-416

**CHAU, C.K., LEUNG, T.M. AND NG,
W.Y., (2015).** A Review on Life Cycle Asses-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ment, Life Cycle Energy Assesment and Life Cycle Carbon Emissions Assesment on Buildings. Applied Energy 143 (2015) 395-413

ÇAKIR, G. VE ÇAKIR, A., (2010). Konaklama Tesislerinde Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Su Kaynaklarının Korunmasına Yönelik Uygulamalar. Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi, 3(1), 31-36

ÇAKMAK, B., YILDIRIM, M., AKÜZÜM, T., (2008). Türkiye’de Tarımsal Sulama Yönetimi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi, 20-22 Mart 2008, Ankara, ss.215-224

DENG, S. VE BURNETT, J., (2002). Water Use in Hotels in Hong Kong. Hospitality Management, 21, ss.57-66

EMEKSİZ, M., (2007). Küçük Otel İşletmeleri ve Çevre Yönetimi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:10,Sayı: 18, ss.41-156

ERDEDE, S. B. ve BEKTAŞ, S., (2014). Ekolojik Açıdan Sürdürülebilir Taşınmaz Geliştirme ve Yeşil Bina Sertifika Sistemleri. Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi, 1: 1-12

GAYRİMENKUL ARAŞTIRMA VE RAPOR ÜRETİM KOMİTESİ (2014). Bir Değerleme Yaklaşımı: Yeşil Bina Sistemlerinin Gayrimenkul Değerine Etkisi. Gayrimenkul

ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Derneği, İstanbul, ss. 23-25

GEÇER, E., ŞENTÜRK, İ., BÜYÜKGÜNGÖR, H., (2019). Yeşil Bina Tasarımında Su ve Enerji Yönetimi Üzerine Uygulama Örneği. GÜFBED/GUSTIJ (2019) 9(2):332-343

HOEKSTRA, A., (2006). The Global Dimension of Water Governance: Nine Reasons for Global Arrangements in order to Cope with Local Water Problems. Value of Water Research Report Series No. 20, UNESCO-IHE Institute for Water Education, Delft-Netherlands, July2006, pp. 9

İLHAN, A., YILDIZ, D., TOKAÇ, F.Z., KURNAZ, M.L., TÜRKEŞ, M., (2014). İstanbul’un Su Krizi ve Kolektif Çözüm Önerileri. 1.Baskı, İstanbul, Türkiye: Martı Ofset, ss.6-8

KANTAROĞLU, Ö., (2011). Yüksek Performanslı Binalarda Su Stratejileri. Tesisat Mühendisliği Dergisi, Sayı:123, Mayıs/Haziran 2011: 32-42

KARAASLAN, Y., (2017). Su Yönetiminde Kalite ve Miktar Yönetimi”, I.İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Çalıştayı ve Eğitimi, 26-27 Ekim 2017, Malatya. (Erişim Adresi:https://www.tarimorman.gov.tr/SYGM/Belgeler/SU%20VER%C4%B0ML%C4%B0L%C4%B0%C4%9E%C4%B0%20sunumlar/Dr.%20

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Yakup%20KARAASLAN%20-%20SU%20
Y%20C3%96NET%20C4%B0M%20C4%B0%20
MEVCUT%20VE%20GELECEK%20
DURUM%20(3).pdf

KİBAROĞLU, A., SÜMER, V., KAPLAN, Ö., SAĞSEN, İ., (2006). Türkiye'nin Su Kaynakları Politikasına Kapsamlı Bir Bakış: Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi ve İspanya Örneği. TMMOB Su Politikaları Kongresi, 21-23 Mart 2006, Ankara, ss. 184-194

LEFEBVRE, H., (2014). Mekanın Üretimi, (Çev. I. Ergüden), 2. Baskı, İstanbul, Türkiye: Sel Yayıncılık, ss.353-357

LEITCH, K.R., KOOP, C., MESSER, M., PAYNE, A., (2013). Green construction in civil engineering instruction. 2013 IEEE Frontiers in Education Conference, 23-26 Ekim 2013, Oklahoma, USA, pp. 24-28

ÖZDEMİR YILMAZ, G., ÖZOK, O., ERDEM, B., (2016). Konaklama İşletmelerinde Çevre Dostu Uygulamalar: Bodrum Örneği. Karabük Üniv. Sosyal Bil. Enst. Dergisi, Yıl: 2016 Cilt:6 Sayı:1, Karabük, ss. 180-197

RİJSBERMAN, F.R., (2006). Water scarcity: Fact or fiction?. Agricultural Water Management 80: 5–226

SCOFIELD, J.H., (2013). Efficacy of LEED-Certification in Reducing Energy Consumption and Greenhouse Gas Emission

for Large New York City Office Buildings. Energy and Buildings, 67 (2013) pp.517-527

SERTYEŞİLİŞİK, B., SERTYEŞİLİŞİK, E., (2017). İnşaat Sektöründe Su Kaynaklarının Verimli Kullanılmasına Yönelik Strateji Önerileri. Türk Bilimsel Derleme Dergisi, 10(2):06-09.

SEV, A., (2009). Sürdürülebilir Mimarlık. 1.Baskı, İstanbul, Türkiye: YEM, ss.38-43

SHETH, K.N., (2017). Water Efficient Technologies for Green Buildings”, International Journal of Engineering Innovation and Scientific Research, Vol.1(3)-pp. 5-10

SHIKLOMANOV, I.A., (1991). The world's water resources. In: Proceedings of the International Symposium to Commemorate 25 Years of the IHP, UNESCO/IHP, Paris, France, pp. 93–126.

ŞENİK, B., KUTAY KARAÇOR, E., (2018). Küreselleşme Kıskaçında Büyüyen İstanbul Parçalanmış Peyzajlar. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 13: 24-46. Doi: 10.17365/TMD.2018.1.4

ŞERMET, R., ÖZYAVUZ, M., (2017). Uluslararası Yeşil Bina Sertifika Sistemlerinin Değerlendirilmesi. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 10: 290-303. Doi: 10.17365

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ŞORMAN, A.Ü., (2006). AB Su Çerçeve Direktifi ve Türkiye Uygulaması Hakkında Görüşler. TMMOB Su Politikaları Kongresi, 21-23 Mart 2006, Ankara, ss. 205-209

T.C. KALKINMA BAKANLIĞI 10.KALKINMA PLANI, (2014). Su Kaynakları Yönetimi ve Güvenliği- Özel İhtisas Komisyonu Raporu 2023”, Ankara, ss. 40-55

T.C. ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI- 2.ORMANCILIK VE SU ŞURASI, (2017). Su Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Hidroloji Çalışma Grubu Raporu. 5-7 Mayıs 2017. ss 27-33 (Erişim Adresi:<http://sura.ormansu.gov.tr/sura/Files/Su%20Kaynaklar%C4%B1n%C4%B1n%20Geli%C5%9Ftirilmesi%20ve%20Hidroloji%20%C3%87al%C4%B1%C5%9Fma%20Grubu%20Raporu-d.pdf>)

UĞUR, L.O., LEBLEBİCİ, N., (2018). An Examination of the LEED Green Building Certification System in terms of Construction Costs. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 81 (2018) 1476-1483

UĞUR, L.O., LEBLEBİCİ, N., (2019). LEED Sertifikalı Yeşil Binalarda Enerji ve Su Tasarrufundan Sağlanan Faydaların Taşınmaz Değerine Etkilerinin İncelenmesi. Teknik Dergi, 552 ss.8753-8776

USGBC., (2014). LEED Reference Guide For Building Design&Construction with

Alternative Compliance Paths for Europe – 2009 Edition, NW, pp.53-67 (Erişim Adresi: <https://www.usgbc.org/resources/leed-2009-bdc-supplemental-reference-guide-alternative-compliance-paths-europe>)

YALÇINALP, E., ÖZTÜRK, A., BAYRAK, D., (2018). Konut Ölçeğinde Gri Su ve Yeşil Çatı Sistemlerinin Ekonomik Etkileri. Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi 5(1):71-80,2018.

YILDIRIM SAÇILIK, M., ÇEVİK, S., (2014).Çevreye Duyarlık Otelcilik Kapsamında Yeşil Yıldız Uygulaması: Antakya Güngör Ottoman Palace Örneği. 9th International Conference: New Perspectives in Tourism and Hospitality, 25-27 September 2014, Burhaniye, pp.404-414

YILMAZ, A., (2015). Küresel Isınmanın Dünya Su Rezervleri Üzerindeki Etkileri. Kent Akademisi-Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi, Cilt:8 Sayı: 2 Yaz 2015, s.63-72

YEANG, K., (2012). Ekotasarım-Ekolojik Tasarım Rehberi. 1.Baskı, İstanbul, Türkiye: Yem Yayın, ss.262-280

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.dsi.gov.tr/toprak-ve-su-kaynaklari> (E.T. 08.08.2019)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

http://cdn.istanbul.edu.tr/statics/subilimleri.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2017/09/SU_BILIMLERI_FAK_ACILIS_DER-SI_22.09.2017.pdf (E.T. 09.08.2019)

<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (E.T. 14.08.2019)

<https://www.usgbc.org/node/1732131?return=/credits> (E.T. 17.09.2019)

<https://www.temizmekan.com/su-yonetimi-ve-enerji-verimliliği/> (E.T. 14.11.2019)

<https://www.nufusu.com/il/istanbul-nufusu> (E.T. 14.12.2019)

<http://www.iski.istanbul/web/tr-TR/baraj-doluluk> (E.T. 16.12.2019)

<https://new.usgbc.org/> (E.T. 08.09.2019)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: One of the most important factors for continuation of our existence comes from access to healthy water. Freshwater resources, which are found in every country to a certain extent and cannot be produced or increased, are polluted and disturbed as a result of irresponsible usage. With globalization, misuse of freshwater resources has become a global problem threatens the entire world beyond being a national problem (Hoekstra, 2006:9). It is considered that this problem may be overcome by holistic management of water. In holistic water management, for sustainable development to be created, the water source needs to be not harmed, and supply and demand need to be examined in a long period. A substantial demand for water is created in anthropogenic activities such as industry, agriculture, energy, transportation, tourism and fishing. If the necessary precautions are not taken, and technologies that use water efficiently are not adopted, we are facing pollution and insufficiency of natural water resources (Yılmaz, 2015:69). This situation will cause the ecosystem to be harmed and us to encounter environmental disasters like floods and droughts (Bilen,2008: 24). The construction industry has been one of the sectors that always need water during their lifecycles. Water is among indispensable inputs in all processes from extraction of the raw material to its processing, transportation, to production of materials and usage, and finally, disposal (Chau et al., 2015: 397). For this reason, to obtain success in water management, it is highly important to design water-efficient buildings. Among tourism buildings, hotels are among the groups of buildings that need the highest amount of water. Hotels practice sustainable technologies that use water efficiently to be able to support sustainable development, increase their power in the market by raising awareness, be able to adapt to changing environmental conditions, develop environmental awareness and affect the hotel preferences of customers (Yıldırım Saçılık et al., 2014:404). In the study, LEED-certified hotels in İstanbul will be examined, with which methods they use water efficiently will be discussed. The significance of water-efficient hotels in the context of water management will be discussed, and whether or not these are effective in customer preferences will be investigated. **Aim:** The purpose of the study is to reveal which practices and strategies that LEED certified sustainable hotels can achieve substantial water savings within the scope of water efficiency. It is aimed to demonstrate that significant savings may be obtained for water management by the LEED-certified hotels in İstanbul that are examined in the study in Turkey, which has a limited water potential. It is also aimed to answer the question whether or not water-efficient sustainable hotels are a reason for preference for domestic and international tou-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yılı: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

rişt. **Method:** Firstly, a literature review was carried out. By receiving support from Altensis and Erke, which are LEED Sustainability Management Firms in İstanbul, semi-structured interviews were held with expert individuals. In the field study, by using the qualitative research design of case study, an empirical work was carried out with the stages of description, analysis and interpretation. The scores of LEED Water Efficiency obtained by the 12 hotels that were examined in the study were scored as a 5-point Likert-type scale as 1 ‘highly inadequate’, 2 ‘inadequate’, 3 ‘moderate’, 4 ‘adequate’ and 5 ‘highly adequate’. These data were then analyzed by using the SPSS 19.0 software by using frequencies and percentages. With the Kolmogorov-Smirnov test that was conducted, the data were found to be normally distributed. Afterwards, for reliability analysis, Cronbach’s alpha coefficients were calculated. Finally, to look for whether or not water-efficient sustainable hotels were effective in hotel preferences, face-to-face questionnaires were applied on the customers of the hotels selected by random sampling. **Findings and Results:** The scores of the 12 sustainable hotels in İstanbul from LEED Water Efficiency were listed and compared. It was seen that the İstanbul Bosphorus Hotel, Park Dede-man Levent, Wyndham Grand İstanbul Levent and the House Hotel Bomonti were the most successful hotels with 10 complete points. These were followed by the Hampton by Hilton with 9 points. The Hilton Garden Inn-İstanbul Golden Horn and Hilton Garden Inn-İstanbul Airport hotels were successful with 8 points each. There were 2 moderate hotels with 6 points in terms of water efficiency. These were the Oryapark Crowne Plaza Hotel and Burla Seba Hotel Dolap-dere. In the list, there were 3 hotels that could be considered unsuccessful in terms of water efficiency. Two of these were the Baylo Suites and Clarion Hotel Golden Inn with 2 points each, while the last one was the IMES Four Points by Sheraton with no points. These findings revealed that it would not be correct to call all LEED certified sustainable hotels as water efficient hotels at the same time. Because LEED V3 version has 7 credit category (Sustainable sites, water efficiency, energy&atmosphere, material&resources, indoor environmental quality, innovation and regional priority). The maximum score that can be collected from these 7 category is 110. A maximum of 10 points can be obtained from the water efficiency category. The fact that a building registered its sustainability by obtaining a LEED certificate does not prove its water efficiency. From the 12 LEED certified sustainable hotels discussed in the study, it was seen that 7 hotels were very successful in water efficiency, 2 hotels were medium-level and 3 hotels failed. Although this table shows that most of the LEED certified sustainable hotels can use water effectively, it has been suggested that calling them all water efficient hotels may cause mistakes. The scores of the 12 hotels that were examined in the study on 3 criteria regarding

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan Yıl: 2020 Sayı: 19 Kış İlkbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

January / February / March / April Year: 2020 Issue: 19 Winter Spring Semester

ID:471 K:487

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

LEED Water Efficiency (Water-Efficient Landscape Organization, Innovative Wastewater Technologies, Reduction of Water Usage) were analyzed. As a result of this, it was determined that 2 hotels were highly inadequate, 4 were moderate, and 6 were highly adequate in terms of Water-Efficient Landscape organization. With the general mean score of 3.66, the outcome was higher than average. In terms of usage of Innovative Wastewater Technologies at the hotels, it was seen that 2 hotels were highly inadequate, and 10 were highly adequate. With the general mean score of 4.33, the success in this technology was very high. Finally, in terms of Reduction of Water Usage, 4 hotels were found highly inadequate, 1 was moderate, 1 was adequate, and 6 were highly adequate. With the general mean score of 3.41, the outcome was higher than average. The mean of all LEED Water Efficiency systems for the 12 hotels was 3.84, which was higher than average for the general picture. Consequently, it was seen that, in terms of efficient use of water, the hotels took part in innovative wastewater technologies the most ($X=4.33$) and reduction of water usage the least ($X=3.41$). Finally, to understand whether or not sustainable water-efficient hotels were a reason for preference for domestic/international tourists, a questionnaire was held with the customers of the hotels. In the 1st question, it was seen that the concept of sustainability and the LEED certificate were known more frequently by the international tourists, while the domestic tourists were not unfamiliar with these concepts. Familiarity with the concepts of sustainability and the LEED certificate was higher in the men than the women, youths than the elderly, single participants than the married ones and the students than the retired individuals. Additionally, familiarity with the concept of sustainability and the LEED certificate increased as the education levels increased. The 2nd question of the questionnaire was “did the sustainable nature of the hotel you are staying in affect your preference positively, or will it affect it positively in the future?” All groups regardless of nationality, gender, age, marital status, employment status and educational level mostly answered “yes” to this question. Even though they were familiar with the concept of sustainability or were learning it for the first time, the hotel customers stated that they valued the concept and became aware that significant savings could be made in terms of water management with water-efficient hotel designs.

DERGİ HAKKINDA

Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi; 2014 yılı itibariyle yayın hayatına girmiştir. Dergimizde literatüre kaynak sağlayacak nitelik ve değerde olan yayınlara yer verilmektedir. Dergimiz uluslararası hakemli bir dergi olup, yılda ÜÇ sayı çıkarmaktadır. Dergimizin sayıları NİSAN, AĞUSTOS ve ARALIK aylarında sistem üzerinden yayınlanmaktadır. Dergimiz gerek basılı, gerekse de internet üzerinden ulaşılabilen bir dergidir. **Dergimizde Görsel Sanatlar, Tasarım, Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, İç Mimarlık alanlarından bilimsel özgün ve nitelikli olarak değerlendirilebilecek her türlü yayına yer verilebilmektedir.** Dergimizin baş editörü **Prof. Dr. Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM** ve **Doç. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ** olup, dergi yönetim kurulunun aldığı kararlar doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirilmektedir. Yönetim kurulu başkanı derginin o anki yönetim kurulundaki en üst unvana sahip hocamız olup yönetim kurulunun %51' inin aldığı kararlar uygulanmaktadır. Gönderilen her yayın kendi alanında uzman iki hakemin onayından geçmeli ve hakemler tarafından yayınlanabilir görüşüne sahip olmalıdır. Aynı sayı içerisinde yazarın bir yayınına yer verilir. Birden fazla hakem ve yönetim kurulu onayından geçen çalışmalar sıraya alınarak ilerleyen sayılarda yayınlanır. Hiçbir yazar hakem ve yönetim kurulu üyeleri üzerinde etkili değildir. Dergimizde yayınlanmak üzere sisteme yüklenen çalışmalar için **yayın telif hakkı sözleşmesi** istenmez. Sisteme yüklenen çalışmalar dergiye devredilmiş olarak kabul edilir. Yazar ya da yazarlar bu durumu kabul etmiş ve derginin yayın kabul şartlarına uygun hareket etmeyi teyit ederek bu sisteme dahil olmuştur.

Dergimiz hakem ve bilim kurullarında yer almak isteyen akademisyen ve bilim araştırmacılarının mutlaka Dr. unvanı almış ve alanında uzman olması gerekmektedir. Ayrıca bilimsel çalışmalar yapmış olması şartı aranır. Dr. ya da Uzman unvanına sahip olmayan ve alanında yayın yapmayan hiç kimse bilim, danışma ve hakem kurullarında yer alamaz. Dergi yönetim kurulu derginin en üst karar ve yürütme mekanizmasını oluşturur. Yönetim kurulunun aldığı her türlü karar kesin ve değiştirilemez niteliktedir. Yönetim kurulu kararı olmaksızın hiçbir koşul ve şartta dergi üzerinde işlem gerçekleştirilemez ve uygulamaya gidilmez. Dergi baş editörü hakem onayına gönderilmeyen çalışmaların dergide kabul edilip edilmeyeceğine, hakem sürecine gönderilip gönderilmeyeceğine karar verebilir. Bu karar sürecinde yönetim kuruluna bilgi vermek zorunda değildir. Dergimiz bünyesinde hakem, bilim ve danışma kurulunda yer almak isteyen bilim insanlarının katılımına ancak yönetim kurulu karar verebilir.

Dergimizde bazı ulusal ya da uluslararası kongrelerde yayınlanmış sözlü ve hakem onayından geçmiş çalışmalar için özel sayılar şeklinde çalışmalar da gerçekleştirilmektedir. Bu tip özel sayılar ancak anlaşma yapılan kongrelerde sunulmuş sözlü bildirimler için geçerlidir. Bu bildirimlerin mutlaka kongre bilim kurulundan onay almış hakem değerlendirmesi yapılmış olmalıdır. Hakem değerlendirilmesi yapılmamış hiçbir çalışma yayına alınmaz. Yayınlanmak için gönde-

rilen çalışmalar dergi hakem onayına gönderilir. Ancak her iki hakemden olumlu dönüş alan çalışmalar yayına alınır. Ayrıca sözlü sunulan bildirimlerin mutlaka basılı materyali ile hakem onay raporları dergimiz yönetim kuruluna ve baş editörüne sunulmuş olmalıdır. Bu bilgi ve materyallere sahip olmayan bildirimlere dergimizde yer verilmez. Dergimizde işlem sürecine dair bilgiler yazar ve yazarlara yazılı olarak dergi internet adresinden bildirilir. Ayrıca dergimize üye olup sisteme giriş yapan her bir yazar süreç ile ilgili bilgileri derginin web sayfasından kendisi izleyip gelişmeleri takip edebilir. Dergimizdeki koşul ve şartlar her bir yazar ve yazarlar için aynıdır. Hiçbir kimse için bu kurallar ve koşullar değiştirilmez. Farklılık sağlanması istenemez talep edilemez. Dergimiz bünyesinde yayınlanması istenen eserlerin mutlaka derginin yayın kabul ettiği alanlardan olması şartı aranır. Bu zellikleri taşımayan hiçbir yayına dergimizde yer verilemez. Hakem sürecine dair işleyiş baş editör kontrolünde gerçekleştirilir. Baş editör yayının dergide hakem sürecine dair işleyişine yönelik bilgi ve karar verme yetkisine sahip bulunur. Baş editörün uygun bulmadığı ya da kabul etmediği bir yayın dergide sürece dahil edilmez. Bu konuda yazar ya da yazarlar dergi ile diğer organlar üzerinde bir yükümlülük oluşturamaz. Hakem onayından geçse bile editörler ya da yönetim kurulu mevcut çalışmanın yayınlanmasına olumlu görüş bildirmemesi veya makale sistemde yayına alınsa bile kurulların kararı ile iptal edilebilir. Böyle bir durumda yazar ya da yazarlar dergiye bir yaptırım uygulamaz. Her türlü yetki tek taraflı olarak dergi yönetim ve editörler kuruluna aittir.

Dergimiz T.C. hukuk kuralları çerçevesinde “5846” sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanun ve Hükümleri’ne tabi hareket eder. Bu kanunun gerekliliklerini yerine getirmeyen yazar ya da yazarlar hakkında dergimiz tek taraflı olarak hukuki haklarını korumaya sahiptir. Dergimizde yayınlanması amacıyla gönderilen çalışmalarda yapılan ilgili kanunlara uygun olarak gerçekleştirilmeyen alıntılar, intihal gibi konularda yazar ya da yazarlar tek taraflı olarak sorumludur. Her bir yazar ve yazarlar uluslararası akademik, bilimsel etik kurallara uymak zorundadır. Bu kurallara uymayan yazarlar hakkında ilgili kurum ve kuruluşlara dergimiz doğrudan resmi olarak bilgi verir. Doktora, Yüksek Lisans ve Uzmanlık tezlerinden yararlanılarak hazırlanan çalışmalarda mutlaka kaynakça ya da zet altında hangi çalışmadan yararlanılarak hazırlandığı belirtilmelidir. Aksi durumda bu tip çalışmalar etik kabul edilmez ve intihal çerçevesinde değerlendirilir. Tez ve uzmanlık tezlerinde mutlaka ilgili yayının asıl sahibinin ismi bulunmalıdır. İlk sırada etik kurallar çerçevesinde tezin “yayının” asıl sahibi konumundaki kişi ilk sırada yer almalıdır. Danışman ve diğer yazarlar tezin sahibinin önünde yer alamaz. Bu tip çalışmalarda tez danışmanı dışında farklı yazar isimleri bulunuyor ise çalışmaya ne tür bir katkı sağlandığı kaynakça kısmında açıkça belirtilmelidir. Dergimiz basılı ve online olarak hareket eden bir yayın organıdır. Akademik alanda hazırlanan çalışmaların yer aldığı bir materyal olarak bilimsel araştırma yapan kurum ve kişilere fayda sağlamak amacıyla toplumsal hizmet sunan sosyal bir organdır. Dergimiz paralı bir dergi olmayıp, hiçbir yazara ya da yazarlara basılı materyal göndermek zorunda değildir. Dergimizde kabul edilen ve basıma hak kazanan çalışmalar dergi

yayın kabul şartları ve yazım kurallarına uygun olarak mizanpajı yapılır ve sisteme yüklenir. İhtiyacı olan yazar ya da yazarlar ile okuyucular sistemden bu sayıyı indirerek ihtiyacını gidebilir. Mizanpaj yazar tarafından örnek makale baz alınarak yapılmaktadır.

ABOUT

“International Refereed Journal of Design and Architecture” has started to publish articles as of 2014. Our journal includes valuable and qualified articles which will provide sources for the literature. Our journal is an international refereed journal, and published quarterly in a year. The issues of our journal are published on **APRIL, AUGUST and DECEMBER**. Both online and printed versions of the journal are available. Our journal welcomes all types of scientific and authentic works with respect to **Visual Arts, Design, Architecture, Landscape Architecture, and Interior Design**. Editor-in-Chief of the journal is **Professor Sercan ÖZGEN-CİL YILDIRIM (Ph.D.) and Assoc. Prof. Pelin AVŞAR KARABAŞ (Ph.D.)** and the journal carries out its activities in accordance with the decisions taken by the Executive Board of the journal. Editor-in-Chief is the member of the board who has the highest rank, and decisions taken by 51% of executive board are implemented. Each submitted article is approved by two referees who are experts in their fields, and is expected to be granted with positive opinions of referees as to being eligible for publishing. Within the same issue, single article of the author is published. If the author has more than one article which is approved by referees and the executive board, those are lined up for the following issues. No author has any kind of power on referees and executive board. **Copy right agreement** is not demanded for articles which have been uploaded to the system for publishing. Rights of articles which have been uploaded to the system are considered to be transferred to the journal. Author or authors are regarded to have agreed on this and have been included in this system by committing to act in accordance with the publishing conditions of the journal.

Academicians and researchers who would like to become a member of referees and scientific boards of the journal are required to hold Ph. D. degree and be granted with the title of Doctor and to be experts in their fields. In addition, one of the conditions is to have carried out scientific studies. No one who has not published works in his/her field and does not have the titles of Doctor or Expert cannot become a member of referees and advisory boards. Executive board of the journal is the senior decision and executive mechanism of the journal. Each and every decision of the executive board is absolute and irreversible. Without the decision of the executive board, nothing can be carried out or performed under no circumstance. The Editor-in-Chief of the journal can decide on whether works which have not been sent to the approval of referees can be accepted or not, whether they can be included in the process of referees' approval. Editor-in-Chief does not have to inform the executive board on this process. Executive board is the single body which takes decisions regarding the participation of scientists in the referees, scientific and advisory boards of the journal.

In our journal, special issues can be prepared for works which have been presented orally in some national or international congresses and which have been approved by a referee. Such

special issues are just valid for oral presentations in agreed congresses. Such works have to be approved by scientific board of the congress and evaluated by referees. No work can be published without referee assessment and approval. Works which are sent for publishing are submitted to referees for their approvals. Works which are evaluated positively by the two referees are published. In addition, printed versions of the orally-presented works and their referee approval reports should be submitted to executive board of the journal as well as editor-in-chief. Works lacking this information and printed material cannot be accepted for our journal. Information regarding the process are provided for author and authors in a written format in the web page of the journal. Each author who registers to our journal and logs in the system can follow up the process on the web page of the journal. All conditions and principles are eligible and same for each and every author. These conditions and rules cannot be changed for anyone. Any change or difference cannot be requested. Works sent to be published in the journal have to be related to the fields that the journal accepts. If a work does not hold such features, it is not published in the journal. Procedure regarding refereeing process is under the control of editor-in-chief. Editor-in-chief has the authority to decide on the procedure of refereeing process for a work. A work which has not been found appropriate or not been accepted by the editor-in-chief cannot be included in the refereeing process of the journal. Under such circumstances, author or authors cannot form any liability for the journal and other bodies. Even if a work is approved by a referee or accepted in the system to be published, its publication can be cancelled due to negative opinion of editors or executive board regarding the publication of the work or related decision of the boards. Under such cases, author or authors cannot impose sanctions on the journal. Any kind of authority belongs unilaterally to the executive and executive boards of the journal.

Our journal acts in accordance with Law numbered “5846” on Intellectual and Artistic Works and its provisions within the frame of Turkish Republic legal rules. Our journal has the right to protect its legal rights unilaterally against author or authors who do not fulfil the necessities of this law. Author or authors are held responsible unilaterally regarding quotations which are not in accordance with related rules, and plagiarism. Ethics board report is mandatory in research and applied studies. Studies without ethics board report cannot be accepted even if they have received referee’s approval. Author or authors cannot claim any right on this matter. On this matter, any institution, individual or other authorities cannot impose sanction on the journal. Each and every author has to obey international academic, scientific and ethical rules. Our journal informs related institutions or organizations directly and formally about authors who do not obey the rules. In studies which are prepared by utilizing PhD, MA/MS and Expertise theses, studies that have been utilized have to be definitely stated under the title of bibliography or abstract. Otherwise, such studies cannot be regarded as ethical and evaluated within the frame of plagiarism. In MA/MS and Expertise theses, name of the author of the original study has to be stated. If different author names exist in such studies, the contributions of the authors to

the study have to be clearly stated in the bibliography. Our journal has both online and printed versions. Our journal, as a material including academically-prepared studies, is a social organ which provides services to the society in order to provide benefits to institutions and individuals which carry out scientific studies. Our journal does not charge any fee thus does not have to send printed material to author/authors. Page-setting of the works which have been accepted and granted to be published in our journal is carried out according to the journal's publication and writing rules, and then uploaded to the system. Works can be downloaded from the system by author/authors and readers so that their needs are met. Page-setting is performed by authors based on the sample work provided for them.

FAÇADE PRINİPİ.
Ref : 2.4310.

TMD - Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi

Kayaşehir Mah. Evliya Çelebi Cad. Başakşehir Emlak Konutları
1/A D Blok Kat: 4 Daire: 29 Başakşehir, İstanbul, Türkiye
Tel: +90 212 801 40 61 Fax: +90 212 801 40 62
info@guvenplus.com.tr